172/1

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 2 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 1984 Preu de l'exemplar: 150 pts.

17. OCT. 1984

HEMEROTECA NACIONAL

FONDOMOC

Fora les armes!

Informe del SIPRI sobre Espanya - Entrevista amb E.P. Thompson - IIIª Convenció europea pel desarmament nuclear - Crònica de la primavera per la pau - La desnutrició infantil - Una iniciativa catalana per al desenvolupament - Educació per la pau -

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 2 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 1984

SUMARI

Editorial: Balanç d'una primavera..... pàg. 3
La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI (Producció i exportació d'armes) (I). Evamaria Loose Weintraub..... pàg. 5
Conversando con E.P. Thompson, Rafael Grasa, Verena Stolcke..... pàg. 8
La cooperació al desenvolupament des de Catalunya, Agustí Vinyamata..... pàg. 12
Campanya de llavors: tot buscant l'autosuficiència, entrevista amb Henk Hammelinck..... pàg. 13
Educació per la pau: treballant al cicle inicial i mig (Una experiència italiana), Aldo Palloti..... pàg. 14
Supergeneradors a Europa: la bomba per passat demà, Xavier Garcia..... pàg. 16
Perugia 84: IIIª Convenció de l'E.N.D.:
—Una ciutat, una atmòsfera, una gent Rafael Grasa..... pàg. 17
—El grupo de afinidad de mujeres Violeta Ibáñez..... pàg. 19
—Carta abierta de la delegación española a todas las delegaciones..... pàg. 20
La Llei d'Objecció, Xavier Rius..... pàg. 20
La desnutrición, un trágico mal que tiene solución, James Grant (Unicef)..... pàg. 22
PRIMAVERA PER LA PAU..... pàg. 24
20 de maig a Barcelona: tú també hi eres, oi? (p. 24); 1es. Jornades sobre el perill de guerra nuclear (p. 25); Pals, el clam de la pau (p. 26); 3 de juny a Madrid: mig milió de neutralistes (p. 26); "Bases? Quines bases?" (p. 26); Valladolid contra el militarisme (p. 27); Valladolid, qui som? (p. 27); La marcha a Aragón, corriendo por la paz (p. 28).
INFORMACIONS BREUS..... pàg. 29
CONVERSES FILOLÒGIQUES: Això diuen Pompeu de Pau..... pàg. 35

Redacció:
Carme Castells, Rafael Grasa, Elisa Grau, Violeta Ibáñez, Toni Pigrau, Joan Manuel Romaní, Josep Torrell, Agustí Vinyamata.
Col.laboradors:
Victoria Abellán, Mariano Aguirre, Alfons Banda, Vicenç Fisas, Luís García Ramos, Joan Gomis, Xavier Masllorens, Arcadi Oliveres, Víctor Ríos, Enric Tello.
Editada amb el suport de:
Associació de mestres Rosa Sensat, Centre de Treball i Documentació, CIDOB, Comitès per la pau de les comarques gironines, Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC), Comitè del Guinardó per la pau i el desarmament, Fundació per la pau, Intermón, Justícia i pau, Mans Unides-Campanya contra la fam, Revista i col.lectiu mientras tanto, Moviment 0,7%, Pax Christi.

EN PEU DE PAU no fa necessàriament seves les opinions dels seus col.laboradors.

En peu de pau
carrer Gran de Gràcia 126-130
08012-Barcelona.
Tl.: 217 95 27

Publicació bimestral
Suscripció normal: 900 ptes.
Suscripció d'ajut: 1.500 ptes.

Dipòsit Legal: B/16.944-84
Imprès a Gràfiques Canigó, Mallorca 206. 08036-Barcelona.

FONDOMOC

Reproducció del cartell anunciador de la IIIª Convenció de l'E.N.D. (Quadre de la Galleria Nazionale de ll'Umbria).

Nota informativa d'interès per a tothom

Sempre és dolorós anunciar als lectors i lectores un canvi de preu. Sovint cal recòrrer als arguments més repetits: el paper, que no para de pujar; les dificultats per trobar publicitat; l'elevat cost de la seguretat social dels treballadors...

Així que ens estalviarem l'enotjós tràmit de justificar el canvi de preu i us estalviarem a vosaltres la inevitable sensació de presa de pèl que això necessàriament comporta.

Tot confiant que la nostra difícil posició serà entesa amb bon peu, aprofitem l'avinentesa per anunciar-vos un nou preu de pau: des del número 2, és a dir, aquest, i per ara serà de 150 ptes. Disculpeu-nos. Gràcies. *EN PEU DE PAU.*

HEMEROTECA NACIONAL

Editorial

Carta de la Redacció

Tens a les mans el número 2 de la revista EN PEU DE PAU. Quan planificàvem la publicació l'havíem fet correspondre als mesos de juliol-agost. Ho confessem: l'estiu ha estat més fort. Molt sovint desig i realitat no coincideixen, encara que EN PEU DE PAU maldarà per aconseguir-ho; l'inevitable s'ha imposat: malgrat el caràcter bimestral, el número de l'estiu correspondrà per sempre més als mesos de juliol-agost-setembre. Sigui.

Havíem de compensar, però, la teva abstinència i hem volgut oferir-te una crònica sentimental de la PRIMAVERA PER LA PAU. Segur que tú també hi eres, oi? A més a més, podràs trobar la primera part de l'estudi del SIPRI sobre la nova política de defensa espanyola, informació sobre una iniciativa catalana d'ajut al Tercer Món (el Centre de Salut de Beboro), una entrevista amb E.P. Thompson, una crònica de la Convenció de l'END a Perugia..., sense oblidar una llarga secció d'informacions breus. Per cert, no et descuidis d'enviar-nos les informacions, neguits, projectes del teu grup, poble, organització, la llista del material de què disposeu (adreces, preus...). Tot serà publicat i ens ajudarà a tots.

També esperem la teva suscripció; és la garantia de la nostra independència. Finalment, volem demanar-te disculpes: la lletra és de vegades petita: teníem molt de material i poc espai (no t'expliquem quant ens ha costat de deixar pàgines bens interessants sense publicar). Escriu-nos. A finals d'octubre tornarem a veure'ns: un informe sobre Centreamèrica i l'inici d'un dossier sobre Europa i l'OTAN ocuparan la major part de les planes. Fins aviat.

En peu de pau

Balanç d'una primavera

FONDO MOC

Milions de persones s'han congregat els darrers anys arreu del món per demanar pau en actes imaginatius que han reunit a sectors diferents, ideològicament dispars. Un llarg somni inhibidor de sentiments i raó havia acabat; la consciència dels pobles del món es despertà en saber del desplegament a Europa i els mars del món d'una nova generació d'armes nuclears dissenyades per al seu ús ràpid i intencional. Quedaven enrera anys de dissuassió, de repetir que les armes nuclears només servien per evitar que "els altres" empressin les seves. La teoria de la dissuassió ha mostrat ser tan sòlida com un caramel: compacte amb una temperatura ambient baixa; amorfa i enganxifosa quan l'ambient s'escalfa. Suficient, tanmateix, per empastifar tothom. D'aquí, doncs, la por i la protesta.

Espanya també s'ha incorporat a la llarga **marxa per la pau**, tot i que el somni ha estat encara més llarg. La il.lusió de creure'ns fora de l'Europa on les grans potències mesuraven llur força, tot i que des de 1953 (des de la primera signatura del Tractat de Cooperació amb EE.UU) formàvem part de l'estructura de domini militar de la potència nord-americana; les dificultats d'una lluita contra la llarga dictadura que derrotà els pobles d'Espanya abans de l'era nuclear i la guerra freda; l'oblit de la bomba que ens dugué "l'amic nord-americà" (llevat de quan, per accident, queia sobre Palomares); aquestes i altres raons augmentaren la inconsciència davant el perill, el nostre allunyament del problema nuclear i la política de blocs. Lentament, però, ha anat augmentant la penetració social d'un moviment que s'imposa,també aquí, la tasca de remoralitzar el cos social, de mostrar que hi ha alternatives.

A l'hivern de 1981-82 es veié com les mobilitzacions espanyoles de condemna de la política de blocs, i de rebuig a acceptar la integració a l'OTAN, feien costat a les grans accions de protesta europees contra els euromíssils i la política bel.licista de l'Administració Reagan. Resorgiren els grans temes de la lluita contra el franquisme; pau, humanitat, solidaritat, llibertat, neutralitat foren paraules que hom sentí sovint al carrer. Tanmateix, les coses no anaren pas així al Parlament. La habilitat d'UCD en declarar de bon principi la desnuclearització del territori (ficticia mentre siguem blanc nuclear, cosa que continuarem essent mentre hi hagi bases estrangeres; falsa mentre no es signi el Tractat de no Proliferació nuclear), combinada amb el plantejament electoralista i poc ferm del PSOE i la renúncia del PCE a vincular el tema de l'ingrés a l'Aliança Atlàntica amb les bases estrangeres, aconseguiren que la discussió fos més viva al carrer que no a les Corts. El Pirineu es traslladà a l'hemicicle: ni un mot sobre els Cruise, els Pershing II, la "resposta flexible", els SS-20, ni un sol debat homologable als aleshores comuns als parlaments d'Europa occidental. El mateix moviment per la pau, amb una formulació justa però massa monotemàtica, amb uns partits polítics (importants dins el moviment) neguitosos per la proximitat de les legislatives, acabà lligat, sense voler-ho, a l'estratègia del PSOE, que enlairava electoralment el tema del referèndum; el moviment anà diluint-se poc a poc, cedí la iniciativa.

Aquesta **primavera de 1984**, però, el moviment per la pau espanyol ha aconseguit un grau d'inserció social notable, arrelat en el sentiment neutralista

visceral, poc polititzat de gran part de la població; aquest neutralisme que posen de manifest les enquestes (malgrat el 0,5% de variació a favor de les tesis atlantistes que ha detectat el govern), certament encara passiu i poc contrastat amb el llenguatge de guerra freda, **s'ha manifestat al carrer amb serena rotunditat.** I no pensem únicament en la manifestació del 3 de juny a Madrid (500.000 persones), en la cadena humana de Barcelona (100.000 persones), en la llarga marxa a Aragó, és a dir, en els grans actes; la rotunditat es manifesta sobretot en la profusió d'actes arreu l'estat, en la diversitat de dones i homes que hi participaren (gairebé de totes les edats, classes i condicions socials), en la capacitat d'erosionar el monolitisme del sistema, en la negativa, a jugar en terreny acotat.

El moviment per la pau espanyol ha demostrat aquesta primavera que és quelcom més que una "moda", que un abcés passatger del sistema. La permeabilitat que la societat ha mostrat respecte dels seus temes no és aliena al cansament i desencís que produeix la concepció de la política com "art del possible"; el moviment per la pau es nega a voler simplement el que ens diuen que és possible, reivindica una dimensió utòpica i comença a mostrar alhora que aquesta dimensió és realitzable. En definitiva, el moviment tradueix també una crítica de la forma tradicional d'entendre el quefer polític, que només crida a la participació en època d'eleccions.

L'actuació dels dirigents del PSOE d'ençà la victòria a les eleccions ha estat un factor decisiu d'aquest cansament. Els dirigents del PSOE han passat de l'ambigua crítica a l'OTAN de 1981 a ser portaveus de l'atlantisme, un canvi que, a més a més, fan mig d'amagatotis. Estem assistint a la crònica d'un engany anunciat: com eludir una promesa electoral, com canviar un sentiment popular, com esmenar el que abans havien dit sense gaires conseqüències electorals. Poc després de la marxa a Madrid del 3 de juny es digué que el país coneixeria l'opció del govern abans del Congrés del PSOE. Tanmateix, la decisió semblen tenir-la clara fa ja molt de temps: ens parlen d'incomptables dificultats que ningú conta, de pressions externes; s'inicien modernitzacions, que només tenen sentit dins l'OTAN, s'acusa al moviment per la pau, amb la connivència d'alguns sectors dels mitjans de comunicació i dels militars més reaccionaris (aquells de les "escaramuzas bullangueras rebozadas de vinillo gratuito a tantos rublos el hectólitro").

El govern sembla tenir clara la seva opció atlantista. Això és legítim, sobretot si ens diu clarament, però també ho és que totes les opcions es tractin igualitàriament, que no es desqualifiqui antidemocràticament i prepotent l'opció d'una **neutralitat activa davant la política de blocs.** Aquesta és l'opció del moviment per la pau, era la de Morán fa un parell d'anys i sembla ser (de fer cas de les enquestes d'opinió) la de gran part de la població espanyola. La **primavera per la pau** ha evidenciat el desig de nombrosos espanyols de ser ciutadans i no súbdits, el seu propòsit de no deixar els temes de la seguretat i la defensa en mans d'uns quants experts. Alguns diaris han dit que el moviment per la pau havia desafiat el govern, que li havia plantejat un repte; no és pas aquesta la nostra sensació. El moviment per la pau ens recorda l'existència d'un repte, certament, però és un repte adreçat a tota la societat espanyola: evitar que es sostreguin al control democràtic de tots, decisions que afecten la seguretat de tothom. En criticar les actuacions dels dirigents d'un partit,el que realment critica el moviment per la pau és la concepció tradicional de la política com un art de fer que els pobles vagin on no volen anar.

Quins seran els propers passos del moviment per la pau? Malgrat la polèmica interna i l'existència d'alguna actitud que sembla donar per perdut (o poc interessant) el tema del referèndum, aconseguir la convocatòria clara i ràpida del referèndum continuarà sent important. Un referèndum clar per sortir de l'OTAN tindria rellevància històrica perquè podria possibilitar la participació de tota la població en un debat a fons sobre les opcions de seguretat i defensa, l'ocasió de situar els experts en el seu lloc. Tanmateix, si el moviment per la pau vol aconseguir que el seu "No a l'OTAN", primer pas d'una política de neutralitat activa, la seva renúncia a les bases estrangeres, la seva crítica de l'increment dels pressupostos militars, etc., siguin majoritàriament compartits per la població espanyola haurà de recórrer a una **estratègia d'indisciplina electoral.** Cal que, si el referèndum arriba i és clar, es **voti** en **consciència,** independentment de l'opció i recomanació de partit. Les enquestes d'opinió (per exemple la de Sofemasa publicada a "El País" el 27 de novembre de 1983) mostren que ni tan sols entre els votants d'opcions clarament conservadores és majoritària la postura pro OTAN i favorable a les bases. Si la campanya, però, esdevé —com podria succeir per interessos diversos i proximitat cronològica— un pròleg de les properes legislatives, si hom deixa que el ciutadà sigui simplement votant, si hom permet que continuï la intoxicació, si el debat es polaritza entorn del model de societat, si s'accepta la trampa de considerar el referèndum com una elecció entre l'est i l'oest, si hom cau en la temptació d'aprofitar la polèmica per mostrar-se com a fidel dipositari de les "essències" (dretanes o esquerranes), el moviment per la pau perdrà probablement una de les raons de la força i credibilitat que la **primavera per la pau** han evidenciat: el seu tarannà nou, alternatiu, la seva capacitat d'engrescar a sectors ideològicament dispars (s'equivoquen, per defecte,aquells que després de la cadena de Barcelona i de la manifestació a Madrid parlaren de "l'esquerra surt de bell nou al carrer"), la seva negativa a acceptar la disjuntiva entre "est" i "oest".

En el llenguatge popular, a pagès, la paraula "primavera" té connotacions de preludi, de preparació ("la primavera de l'estiu"). També les té en aquest cas, per al moviment per la pau. Estem davant una llarga marxa que haurà d'unir voluntats i aplegar forces fins que els governs, com deia Russell, es vegin obligats a permetre que la humanitat sobrevisqui; tot just comencem a donar els primers passos. La **primavera per la pau** no ha estat flor d'un dia ni una erupció incòmoda però passatgera.

Rafael Grasa

FONDO MOC

Estat de la qüestió

La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI

Producció i exportació d'armes

(1ª Part)

por Evamaria Loose-Weintraub (SIPRI)

El SIPRI YEARBOOK. World Armaments and Disarmament *és tota una institució d'aparició anual. L'edita el Stockholm International Peace Research Institute (Institut internacional d'investigació sobre la Pau d'Estocolm), el SIPRI, un institut independent d'investigació sobre pau i conflictes. Es fundà l'any 1966 per commemorar els 150 anys de pau sueca ininterrompuda. Està finançat pel Parlament suec, però el seu personal, el Consell directiu i el Consell científic són internacionals. L'actual director és Frank Backlaby. L'anuari té una estructura relativament fixa (parts dedicades a cursa d'armaments nuclears, armaments mundials, control d'armes) però una important variabilitat en els capítols que formen cadascuna d'aquestes parts, capítols que són encarregats a diversos especialistes (de vegades aliens al personal estrictament contractat pel SIPRI).*

L'anuari de 1984, presentat el proppassat mes de juny, inclou per primer cop un capítol dedicat a Espanya *(abans naturalment figurava a estadístiques, comparacions numèriques, etc.), redactat per EvaMaria Loose-Weintraub. És justament aquest capítol un bon resum de la nova política de defensa espanyola, amb una descripció general de la indústria d'armaments i de les seves exportacions, el que us oferim* íntegrament *per cortesia de l'autora i del SIPRI. Creiem que és innecesari insistir en la importància del fet que el SIPRI dediqui aquest capítol a Espanya: la pertinença —en discussió— a l'OTAN, les relacions entre govern i FF.AA., els programes de modernització, la producció i exportació d'armes (principals eixos de la política de defensa actual) són temes prou candents, que fan de la defensa espanyola tema internacional.*

Per últim, no podem estar-nos de recordar el brutal augment de les exportacions d'armes al Tercer Món: el total de 1981 era de 44 milions de dòlars (a preus constants de 1975); l'any 1983 de 332 milions de dòlars, *esdevenint ja el 3,8% del total de les importacions d'armes del Tercer Món. D'altra banda, tothom sap que no s'és (com explica el propi SIPRI) massa rigurós a l'hora de judicar els destinataris: tant se val una dictadura com una democràcia. Ni tan sols és un inconvenient que el país destinatari estigui en guerra: el cas de les continuades exportacions d'armes a Iraq (helicòpters, per exemple) n'és una bona mostra. Encara més, sembla que hi ha força indicis que el* gas nerviós *(mostassa) utilitzat pels iraquies s'havia aconseguit* utilitzant en gran part material espanyol *(per cert, continuarem informant-vos d'això molt aviat). Sigui com sigui, aquí tenim un nou motiu de preocupació del moviment per la pau espanyol: la decidida voluntat del govern de fer que Espanya jugui un paper cada cop més gran com a exportador d'armes, i per tant, com a productor.*

En peu de pau

FUNDACIÓ

I.—Introducció

L'actual règim constitucional espanyol ha evolucionat a partir d'una dictadura de 40 anys, molt orientada cap als militars i gaudint de llur suport. A les eleccions del 28 d'octubre de 1982 el PSOE obtingué la majoria. El principal objectiu domèstic del President del govern, Felipe González, i del seu partit consisteix a consolidar l'encara fràgil democràcia, car les forces armades espanyoles continuen plantejant importants problemes.

Pel que fa a temes de defensa, les tres àrees fonamentals afectades pel nou rumb polític del país són la pertinença d'Espanya a l'Aliança Atlàntica (OTAN), les relacions entre el govern i les forces armades, i els programes de modernització de les forces armades.

L'exèrcit rebrà equipament bèl.lic seguint les línees mestres de l'important pla de dotació 1982-1990 que fou introduît per l'anterior govern. Aparentment, i per tal de tranquil.litzar l'exèrcit, no s'han alterat els plans per adquirir nous tancs i míssils superfície-aire, però en comptes de comprar simplement noves armes, es negocia la co-producció i producció sota llicència. La indústria de defensa espanyola està fent grans esforços per produir armes, nacionals i en coproducció amb d'altres països, especialment en els sectors naval, d'aviació i de vehicles. L'interès dels dirigents espanyols i de les indústries de defensa pels mercats estrangers no és nou. Segons estadístiques espanyoles, Espanya augmentà les seves exportacions d'armes en 1982 més o menys un 57%, passant d'un total d'uns 393 milions de dòlars l'any 1981 a 620 milions de dòlars l'any 1982.

II. La política de seguretat espanyola

OTAN

Des de la seva creació el PSOE ha estat partidari d'una política de no alineament. Tanmateix, poc temps abans de les eleccions, el retorn a la democràcia permeté l'admissió d'Espanya a l'OTAN. El seu estatus equival actualment al de Grècia a la dècada dels 70: és membre de l'Aliança però no de l'organització militar.

El programa adoptat pel PSOE al seu darrer Congrès (1981) incloïa una declaració de neutralitat espanyola i s'estipulava que Espanya havia de tenir una política de defensa independent. Hom argumentava que la pertinença a l'OTAN podria involucrar Espanya en el conflicte Est-Oest i posar en perill les valuoses relacions amb els països

del Tercer Món, particularment amb els països àrabs i llatino-americans, amb els que Espanya desitja mantenir relacions especials.

S'ha de celebrar un referèndum nacional, possiblement durant 1985. Ara per ara, tres serien les alternatives que es plantejarien a l'electorat: a) la total pertinença a l'OTAN; b) la sortida de l'OTAN; c) el manteniment de "l'actual situació, és a dir, que Espanya pertanyi a l'OTAN però no a la seva estructura militar" (2). El PSOE es definirà al respecte en el seu proper Congrès, el mes de Desembre de 1984. Si no canvia la seva política actual, el partit farà campanya contra la pertinença a l'OTAN (3). Una enquesta d'opinió (juny 1983) mostrava que el 56% de la població espanyola era contrària a la pertinença a l'OTAN, mentre que el 27% dels enquestats ni tan sols no coneixien la temàtica.

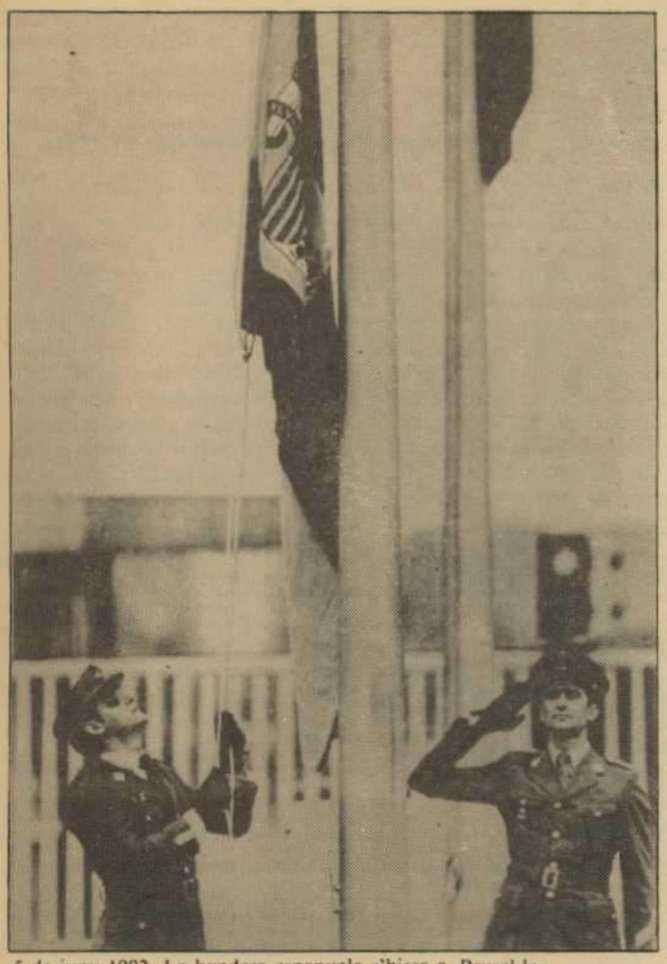

5 de juny 1982. La bandera espanyola s'hissa a Brusel.les.

Els acords hispano-nord-americans sobre les bases

Una altra qüestió molt debatuda en relació amb la política de seguretat és la de les bases nord-americanes, instal.lades a territori espanyol d'ençà 1953 i que tenen conseqüències de gran abast per a la posició espanyola en qualsevol conflicte que impliqui als Estats Units a Europa o a l'Orient mitjà.

Les negociacions sobre la renovació de l'acord bilateral entre EE.UU. i Espanya es completaren el 27 de juliol de 1982, i el 20 d'abril de 1983 el nou govern espanyol ratificà l'Acord d'Amistat, Defensa i Cooperació, però amb algunes importants modificacions. D'acord amb el canvi de govern, s'acordà un protocol amb EE.UU. que eliminava qualsevol requeriment sobre la integració d'Espanya en l'estructura militar de l'OTAN. Si Espanya canviés el seu estatus amb relació a l'OTAN, EE.UU. haurja d'invocar una nova ronda de negociacions. Espanya ha atorgat a EE.UU. el dret a continuar emprant les diverses instal.lacions existents a territori espanyol, útils per fins nord-americans i de l'OTAN. Les principals instal.lacions implicades són el complex naval de Rota i les bases aèries de Torrejón, Zaragoza i Morón (5). Com a contrapartida, EE.UU. declarà que Espanya rebria 415 milions de dòlars per any en concepte d'assistència, dels quals 400 serien en concepte de vendes militars estrangeres (FMS/Foreign Military Sales) amb crèdits garantits, 12 milions de dòlars en fons d'ajut econòmic (ESF/Economic Support Funds) i 3 milions de dòlars en concepte d'Educació i formació militar internacional (IMET/International Military Education and Training) (6).

Paral.lelament, Espanya ha signat contractes de defensa amb EE.UU. per valor de 35.000 milions de dòlars per al periode 1982-83 (7). En alguns aspectes els acords s'han considerat com restrictius per a les opcions espanyoles, perquè Espanya desitja co-produir equipament tecnològic avançat. Això desenvoluparia la seva naixent indústria electrònica, però EE.UU., a diferència de potencials socis d'Europa occidental, no vol fomentar-ho.

III. Les relacions civils-militars

Un dels propòsits de la pertinença a l'OTAN, pel que fa als elements més progressius de la jerarquia militar espanyola, era reduir llur aïllament. L'intent de cop d'estat de l'any 1981 accelerà la reorganització de l'alt comandament, però un grapat d'oficials d'alta jerarquia de l'exèrcit encara estan fortament compromesos amb els valors de l'època de Franco. Els canvis en la formació, l'educació i la selecció d'oficials han estat molt graduals i quan el ministre (socialista) de Defensa Narcís Serra anuncià canvis importants en l'organització militar tingué alhora cura de no ofendre la jerarquia militar tradicional.

Per tal de contenir l'inquietud interna al si del cos militar, el govern socialista ha enviat al Parlament dues importants reformes: el programa de modernització de les forces terrestres (també conegut com **META**) i la llei de defensa nacional. Tot i que el primer programa havia estat originàriament redactat pels caps de l'estat major de l'exèrcit fou el nou govern qui el posà en funcionament. Segons el

FONDO DOCUMENTAL

programa **META**, l'any 1990 hom haurà d'haver reduït les tropes de 230.000 homes a 150.000, així com el cos d'oficials en un 25%; s'introduirà un sistema de promoció flexible, que substituirà la antiguitat pels mèrits, i el servei militar obligatori es reduirà de 18 a 12 mesos; també es reduiran de nou a sis les zones de comandament (8).

Com a mínim tan important com el programa **META** és la llei de defensa nacional que el govern exposà a finals de 1983 al Parlament com a part del programa de reorganització militar. La llei canvia radicalment l'actual estructura de comandament i estableix que els temes de defensa nacional són responsabilitat del President del Govern, afirmant d'aquesta manera la primacia civil sobre les forces armades.

IV.—Despeses militars i política d'adquisició d'armes.

Segons les xifres del SIPRI, corregides pel que fa a la inflació, les despeses militars espanyoles durant el període 1974-83 s'han incrementat en una taxa anual com a mitjana del 4,1%, una xifra considerablement superior al 1,6% de taxa de creixement del producte interior brut. Les despeses militars s'incrementaren en un 4,3% en 1983, sota el nou govern socialista.

L'any 1980, la junta de Caps d'Estat dissenyà un "Plan Estratégico Conjunto" (PEC) i determinà alhora un "Objetivo de Fuerzas Conjuntas" (OFC) que havia d'assolir-se a finals de 1990. Quan es quantificaren els recursos econòmics disponibles per l'OFC, el govern fixà un límit per al pressupost de defensa durant el període 1983-90, tal i com queda reflectit a la LLei de càlculs pressupostaris. Segons els termes d'aquesta llei, els crèdits per a la inversió i manteniment s'han d'incrementar anualment un mínim de 4,43% en termes reals. Al mateix temps, s'establí un increment màxim del pressupost global del Ministeri de Defensa per al mateix període: una mitjana anual del 2,5% en termes reals (9).

Això significa que la llei forneix una taxa de creixement selectiva: fomenta l'adquisició d'armaments i no l'ampliació de personal.

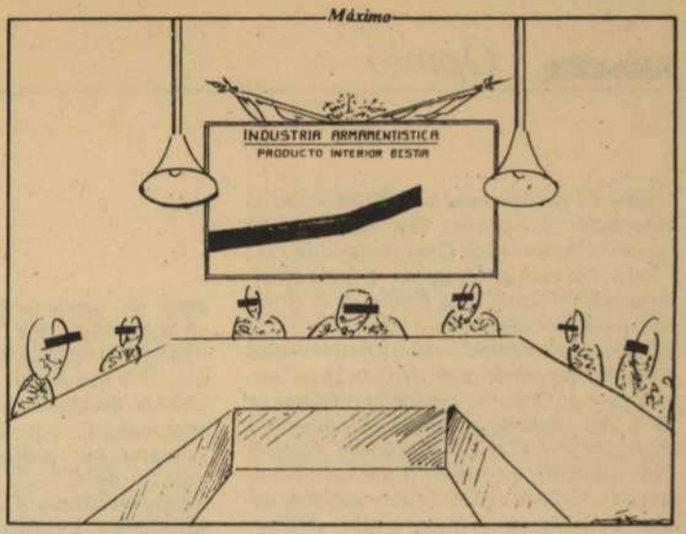

Adquisició d'armaments

En general, el nou govern ha seguit fidelment les línees mestres de l'important programa d'adquisicions amb el seu substancial augment de les comandes. Hom ha posat l'èmfasi en un nou grup de combat naval, en l'adquisició de noves generacions d'avions de combat, de transport i de patrulla marítima, en la millora del sistema espanyol de defensa aèria i en la compra de nous tancs.

Els nous criteris per a la indústria de defensa consisteixen a "naturalitzar" en la mesura del possible els diversos tipus i sistemes d'armes usades per les forces armades; i per tant, a evitar la compra incondicional d'armes estrangeres i, quan això últim resulta inevitable, a negociar acords de co-producció. Aquesta tendència ha estat verificada per alguns plans de co-producció en matèria de defensa que hom ha signat o ha renovat amb França, Alemanya federal, Grècia i Itàlia, així com per l'interès espanyol per participar en el projecte del Eurofighter (aviócaça europeu). Aquest programa és una iniciativa de França, Alemanya federal, Itàlia i Gran Bretanya; Espanya ha contractat 100 avions (10).

Entre juny de 1982 i juliol de 1983 Espanya ha encarregat sistemes d'armes nord-americanes (que inclouen 72 avions Hornet F/A-18 per valor de 26.000 milions de dòlars per al programa FACA) 12 avions Harrier AV-8 B, 10 helicòpters Seahawk SH-60B i 12 unitats de llançament per a míssils vaixell-vaixell Harpoon RGM-84 destinades al programa naval per un total de 9.000 milions de dòlars (7).

D'acord amb l'actual programa naval, Espanya està construint el portaeronaus **Príncipe de Asturias**, així com cinc fragates de la classe FFG-7 sota llicència nord-americana. La realització d'aquest últim treball ha sofert un ajornament a causa de l'èmfasi posat en la construcció del portaeronaus. Hom està construint també quatre submarins de patrulla de la classe S-70 sota llicència francesa (11).

L'exèrcit de terra investiga a propòsit d'una nova generació de tancs (MBT) construïts sota llicència. El tanc de la RFA MBT Leopard-2 està competint amb el francès MBT AMX-32; el contracte significarà finalment un total de 500-750 vehicles i també transferències de tecnologia a gran escala, co-producció i contractes compensatoris (12).

Un altre projecte important és l'adquisició d'un sistema de defensa anti-aèria de baixa cota. La competència entre els míssils Chaparrall nord-americà, el Roland franco-alemany i el Rapier britànic semblava guanyada, segons algunes fonts, per l'euromíssil Roland-2 SAM. També caldrà decidir sobre la compra d'un míssil anti-tanc, i en aquest cas la competència afecta als euromíssils TOW i HOT (13).

(continuarà al proper número)

FONDOMOC

Opinió

CONVERSANDO

Edward P. Thompson nació en 1924; es historiador y escritor. Fue miembro del Partido Comunista de Gran Bretaña de 1942 a 1956. Ha sido profesor de historia en diversas universidades. Es Fellow de la Royal Historical Society inglesa. Ha participado activa y decisivamente en los movimientos de nueva izquierda y en el C.N.D. (Campaña por el Desarme nuclear), fundado en 1958. Actualmente es miembro fundador y animador del E.N.D. (European Nuclear Disarmament), movimiento que, a través de las convenciones anuales y del comité de enlace, coordina las acciones e ideas del movimiento por la paz europeo. Es miembro del Partido Laborista. Entre sus obras se cuentan The Making of the English Working Class *(1963/ existe edición castellana de editorial Laia);* Writing by Candelight *(1980),* Protest and Survive *(1980/existe edición castellana con el título de* Protesta y sobrevive *de editorial Blume),* Zero Option *(1982/ edición castellana con el título de* Opción cero *de editorial Crítica).*

Marxa a Aldermaston (1959)

Las líneas anteriores podrían servir de presentación a E.P. Thompson. Sin embargo, no pondrían de manifiesto lo fundamental de su aportación: la íntima relación entre el historiador y el polemista y propagandista, el negarse a la esquizofrénica separación entre el investigador y el ciudadano, la reivindicación del componente ético. Thompson aprendió eso de sus confesados inspiradores en el campo teórico: Vico, Marx, Blake y Morris. Su temperamento polémico dio lugar a dos célebres disputas con, respectivamente, Perry Anderson y Leszek Kolakowski y ese mismo temperamento polémico ha dado lugar a su compromiso con la lucha por el desarme nuclear y por la reunificación del continente europeo. Como en muchos otros casos, la doble decisión de la OTAN acabó con el silencio político de Thompson. El mismo lo ha explicado: "fui reclutado para el nuevo movimiento en el otoño de 1979, y no por los rusos sino por algún 'experto' en defensa de la BBC. Estaba redactando una serie de apesadumbrados artículos para New Society *sobre 'El estado de la nación' cuando conecté la televisión y fui informado, de la forma más suave posible, de que la OTAN nos había preparado este nuevo y maravilloso 'paquete' y de que 'estábamos' ansiosos por contar con la totalidad de nuestra porción de esas armas espantosamente peligrosas, y aun con algunas más de las que nos tocaban si los holandeses mostraban tener 'objeciones morales' para quedarse con las suyas. La noticia supuso el final de mis artículos y el inicio de una nueva vida de militancia". (Minnion/Bolsover,* The CND Story, *pág. 80-81).*

En esa nueva vida de militancia Thompson se ha dedicado a analizar las bases políticas y teóricas de la amenazante situación actual. La guerra fría, la teoría de la disuasión nuclear, la carrera de armamentos, la lógica bipolar, son algunos de los puntos claves de la reflexión de Thompson; y, como en él es habitual, su análisis es polémico y sugerente: Su ensayo sobre el exterminismo *("Notas sobre el exterminismo, el último estadio de la civilización",* mientras tanto, *11) ha generado una de las discusiones más interesantes de los últimos años (véase* Exterminism and the Cold War, *New Left Editions, 1983). Su último ensayo polémico, "La defensa de Gran Bretaña", publicado al filo de las elecciones inglesas de 1983, supone otra manera de enfocar el quehacer político ante unas elecciones: mostrar a quién* no *se debe votar. Algunos, muchos, han considerado y siguen considerando que hacer del peligro de guerra nuclear y de las alternativas del movimiento por la paz tema central de un discurso intelectual comprometido supone un exceso de politización. La respuesta de Thompson, que hacemos nuestra, fue contundente: de otra forma dejarán de existir toda cultura y toda política.*

Pregunta 1.— Sabemos de su temprana preocupación por el tema de la guerra nuclear; incluso ha escrito usted sobre ello en "Notas sobre el exterminismo". ¿Podría explicarnos cómo llegó vd. a la vinculación con el movimiento por la paz? ¿Cómo surgió la idea del European Nuclear Disarmament (E.N.D.)?

Thompson.— Me he interesado por el trabajo en pro de la paz desde el final de la IIª Guerra mundial; inicialmente contra las guerras en Grecia, Chipre, Kenia, y sobre todo Corea. En 1956 lo crucial parecía ser, y sigue siéndolo, la propia guerra fría: el enfrentamiento de los dos bloques que disponen de armas nucleares. El trabajo por la paz ha sido siempre dúplice: por un lado, la oposición a cada nueva etapa de militarización del planeta (y especialmente de nuestro continente), y en concreto la oposición a las armas nucleares. En Gran Bretaña, la Campaña en pro del Desarme Nuclear (C.N.D.), fundada en 1957 por Bertrand Russell, Canon Collins, J.B. Priestley y otros, asumió el liderazgo de esta tarea desde una postura explícitamente no alineada. Abogó por la renuncia británica a las armas nucleares, considerándola una iniciativa que contribuiría a la inhibición de la proliferación nuclear y que supondría un paso hacia el desarme

FONDO DOCUMENTAL

O CON E.P. THOMPSON

por Rafael Grasa y Verena Stolcke

EE.UU.-URSS. En los últimos años (a partir de 1980) la C.N.D. ha recuperado su papel de principal organizador del movimiento de masas británico en favor del desarme. Apoyo su tarea (soy uno de sus vicepresidentes).

Pero, en segundo lugar, siempre ha existido también un aspecto internacional: fomentar estrategias de contestación del militarismo en ambos bloques, alentar el diálogo y los intercambios directos entre ciudadanos por encima de los estados (del este y del oeste), sanar los tejidos de nuestro continente desgarrado. Eso sólo puede hacerse desde una postura rigurosamente no alineada. El llamamiento de la END, cuyo borrador preparé, y que ha promovido un pequeño grupo internacional con la activa colaboración de la Fundación Bertrand Russell a partir de principios de 1980, se negaba explícitamente a ofrecer ventajas a uno u otro bloque. Ese llamamiento todavía define la estrategia genérica de los principales movimientos en pro de la paz de Europa occidental, ha obtenido cierto apoyo en Estados Unidos y (entre los que han podido leerlo, puesto que no se ha publicado oficialmente) en Europa oriental.

Pregunta 2.— Desde España puede parecer extraña su vinculación al partido laborista, una vinculación común a gran parte del pacifismo británico, un partido que, de la mano de Clement Attlee, inició en 1945 un amplio programa nuclear británico. Hoy en día, sin embargo, la postura del laborismo es claramente favorable al desarme nuclear unilateral. ¿A qué atribuye el cambio de posiciones de ese partido? ¿Cree que puede confiarse en que, si accede nuevamente al poder, cumpla sus promesas?

Thompson.— Hay una dificultad de lenguaje. Yo no soy, en el sentido estricto del uso inglés del término, un "pacifista", aunque mi rechazo de las armas nucleares es total. En Gran Bretaña (y en muchos otros países) los términos "movimiento por la paz" y "pacifismo" no son idénticos.

El Partido Laborista británico estaba en 1945, su dirección, inmerso en las estrategias e ideología del atlantismo. Se han producido debates continuos en el partido desde 1956. Actualmente el partido ha adoptado un compromiso de desarme nuclear unilateral para Gran Bretaña (no, como dan a menudo por sentado sus antagonistas, para todo "Occidente", sin reciprocidad del otro lado). La fuerza nuclear disuasoria británica calificada de "independiente" ni es independiente ni disuade de nada: es un símbolo del antiguo status imperial. Y un símbolo muy caro. Al renunciar a él Gran Bretaña realizaría una pequeña iniciativa que contribuiría al proceso de desarme mundial. El partido laborista acompañaría este gesto de iniciativas diplomáticas activas hacia ambas superpotencias, en alianza con las restantes fuerzas en pro de la paz.

Sí, creo que si el partido laborista volviera al poder cumpliría algunas promesas. Devolvería los misiles de crucero y cancelaría el programa Trident.

Pregunta 3.— Algunos piensan y dicen que, inventadas las armas atómicas, no hay más opción que la de aprender a convivir con ellas y respetar a las grandes potencias que están en condiciones de utilizarlas. Desde la posición estratégica inicial de Occidente (el carácter disuasorio de las armas en función de la amenaza de "destrucción mutua asegurada" (MAD)) se ha producido un cambio hacia "la respuesta flexible" a través de las "armas nucleares tácticas". Los partidarios de la OTAN arguyen que estas armas son utilizables para compensar la superioridad soviética en armas convencionales en Europa (tanques, infantería, etc.). ¿Qué opina vd.?

Thompson.— El MAD era realmente más seguro que la situación actual y más coherente con una teoría de la disuasión. Los desarrollos posteriores han rebajado el umbral y han hecho más fácil cruzarlo: han alentado las

FONDO ANOC

fantasías acerca de la realización de guerras nucleares, las nociones de guerra nuclear "limitada". etc. Naturalmente, el movimiento por la paz también se interesa por el desarme convencional. No hay antagonismo entre ambas cosas: van juntas. Si se progresa en el establecimiento de zonas o pasillos desnuclearizadas en Europa central, esto irá acompañado de reducciones y retiradas de fuerzas convencionales y, posteriormente, de medidas que hagan más permeables al intercambio de ciudadanos las fronteras Este-Oeste. Esto es importante (la consecución de una confianza real) y exigirá algún "desarme ideológico" de las potencias del Pacto de Varsovia.

Pregunta 4.— En cuanto al caso británico, ¿que diría a quienes arguyen que es más racional usar las armas nucleares como instrumentos de negociación para conseguir un desarme nuclear multilateral que proponer iniciativas de desarme nuclear unilateral?

Thompson.— Todos los "elementos de negociación" puestos sobre el tapete en los últimos treinta años han seguido estando ahí, sobre el tapete. El último ejemplo son los Cruise y Pershing II. Y siempre han recibido respuesta del otro lado. La carrera de armamentos es exactamente eso: una serie de "elementos de negociación" que siguen en su sitio. No existe oposición alguna entre quienes abogan (**honestamente**) por enfoques multilaterales o unilaterales: siempre hemos considerado las iniciativas unilaterales como una forma de desarrollar acuerdos multilaterales. En cualquier caso, existe una buena dosis de mixtificación verbal: cada uno de los avances en la carrera de armamentos se toma, por uno u otro bloque, unilateralmente. ¿Por qué no debería intentar hacer lo mismo, aunque en sentido contrario, alguna nación?

Pregunta 5.— ¿Establece usted alguna diferencia entre ambos bloques militares?

Thompson.— He escrito sobre el tema largamente y me temo que debo remitirles a ello. En pocas palabras: existen, naturalmente, diferencias significativas. Pero lo alarmante es que ambos bloques están en la actualidad recíprocamente relacionados, lo que hace a sus militaristas e ideólogos cada vez más parecidos. Así, por ejemplo, los dirigentes de ambos bloques se horrorizan ante cualquier sugerencia de acción "unilateral" y comparten la absurda búsqueda del mantenimiento del "equilibrio".

Pregunta 6.— ¿Qué opinión le merece la entrada de España en la OTAN en el contexto del equilibrio de fuerzas en Europa y en el de la lucha en pro del desarme? Dé convocarse un referéndum para confirmarla o rechazarla, ¿intervendría en la campaña o consideraría que el tema es un "asunto interno" español?

Thompson.— Ninguna cuestión relacionada con la paz o con las grandes alianzas armadas puede considerarse hoy día un "asunto interno"; ya no existen asuntos internos de ese tipo. La propia supervivencia de Europa, y quizás de la civilización, requiere que actuemos internacionalmente, con camaradería y solidaridad entre unos y otros.

Al mismo tiempo, sucede que no soy un experto acerca de la situación española y deseo escuchar y aprender. Voy, empero, a hablar como ciudadano inglés ignorante y franco. Los europeos, del este y del Oeste, intentan recobrar alguna autonomía con respecto a la hegemonía de las superpotencias rivales. La tarea fundamental del momento es ampliar el espacio de no alineamiento entre ambos bloques. Si España ingresara claramente en el grupo de naciones no alineadas la cosa tendría una significación histórica: que España pudiera actuar (en temas de paz) junto a Suecia, Finlandia, Austria, Yugoeslavia y Grecia —y al lado de la opinión no alineada en Europa y en el Tercer Mundo— aportaría nueva esperanza a Europa.

No se trata de un "neutralismo" pasivo. España no es Suiza; España tiene también relaciones históricas y culturales con las naciones del Tercer Mundo, muchas de las cuales (particularmente en Latinoamérica) están desplazándose hacia el no alineamiento. En este sentido España puede dejar de ser una nación cliente de la OTAN y convertirse en promotor e intérprete. No pienso únicamente en los "movimientos de liberación" (naturalmente el movimiento por la paz ha de oponerse a la intervención militar de los países desarrollados, sea en Nicaragua o en Afganistán); pienso también en las grandes naciones del Tercer Mundo (India, México o Argentina) que podrían buscar una tercera vía y que se beneficiarían del comercio y las relaciones culturales con una Europa no alineada.

Pregunta 7.— ¿Qué piensa de las mujeres de Greenham Common?

Thompson.— Apoyo sus acciones y admiro su resistencia.

Pregunta 8.— En su opinión, ¿existe una forma realista de canjear la salida de España de la OTAN (o la de Italia, o bien la de Alemania occidental) por la salida de Polonia, de Checoslovaquia o de Alemania oriental del Pacto de Varsovia? ¿No es soñar despierto?

"Confío en que España se convertirá en una activa nación no alineada".

Thompson.— Se trata de una cuestión de mucha importancia. No puedo, sin embargo asesorar al respecto. Espero aprender de las voces españolas.

De forma genérica, apruebo muy calurosamente los esfuerzos para ablandar ambos bloques y lograr concesiones recíprocas. Dudo, con todo, que fuera posible un intercambio exacto entre la salida de naciones concretas de la OTAN o del Pacto de Varsovia. Particularmente, la desvinculación de Alemania occidental de la OTAN sólo podría producirse como parte de un acuerdo total sobre Europa central. Debería hacerse en varias etapas (siguiendo las directrices de un plan "Rapacki"): en primer lugar, una zona desnuclearizada que comprendiera ambas Alemanias, Checoslovaquia y Polonia; posteriormente, retirada de fuerzas convencionales y una mayor permeabilidad de las fronteras; a continuación, un convenio entre ambas Alemanias, en cuyo establecimiento surgiría el tema de la pertenencia a la OTAN y al Pacto de Varsovia.

Pese a todo, España no está tan centralmente comprometida en la confrontación entre bloques; de ahí que tenga una mayor libertad

FONDO MOC

de movimientos. Confío en que de todos modos España se convertirá en una activa nación no alineada, en una nación que contribuya a acabar con la división de Europa a través de su ejemplo y su diplomacia. De ello no debiera seguirse necesariamente una desvinculación comparable en el otro lado. Pero el movimiento por la paz —y la diplomacia española— debería presionar ininterrumpidamente en demanda de reciprocidad y de concesiones.

No es necesario que las concesiones sean siempre del mismo tipo. Por ejemplo, acabo de enterarme de que Ladislav Lis ha vuelto a ser arrestado en Praga. Lis es un antiguo portavoz de la Carta 77 que inició hace unos dos años un diálogo con los movimientos por la paz occidentales. Pretendía enlazar las causas de la paz y de los derechos humanos, y está siendo castigado por ello. Confío en que las fuerzas en pro de la paz españolas, aunque no modifiquen el rumbo de su labor, protestarán en los términos más fuertes posibles ante tales conductas represivas. Las conductas que evitan la libre comunicación de los ciudadanos del Este y del Oeste hacen peligrar nuestra paz en no menor medida que los misiles. Espero que su concepción de la paz sea totalmente clara al respecto. ¿No es así?

Pregunta 9.— Usted ha escrito un extenso libro sobre William Morris, autor de una utopía ("News from Nowhere") bien conocida en los ambientes socialistas y anarquistas españoles de principio de siglo. Incluso Miguel de Unamuno dedicó en su primera época algún artículo elogioso a Morris. ¿Tiene su compromiso con el movimiento por la paz una dimensión utópica?

Thompson.— Me he ocupado de la cuestión de William Morris y del utopismo en un largo Epílogo a la más reciente edición (1977). El pensamiento de Morris era complementario al de Marx (admiraba **El Capital**) pero no puede reducirse a la posterior ortodoxia del marxismo. Morris siempre fue crítico con el estatalismo fuerte (pensaba en comunidades descentralizadas de tamaño reducido) y siempre tuvo mucha simpatía por algunos aspectos del anarquismo (especialmente Kropotkin). Nunca creyó que el curso futuro de la historia estuviera predeterminado: siempre consideró necesario "educar el deseo". Su crítica del capitalismo era socioeconómica y moral. El marxismo posterior (con una pequeña licencia de Marx) ha tendido a rechazar la crítica moral considerándola "moralismo" o "sentimentalismo". Una crítica moral (que proyecte una alternativa utópica) puede ser un simple deseo sentimental o algo riguroso y basado en percepciones realistas. Esto es lo que a menudo se encuentra en el trabajo de los artistas creativos, y en mi opinión las percepciones y la crítica de los poetas o moralistas son tan válidas como la de los teóricos económicos o políticos. Aún más, pienso a menudo que es más importante y más válida. Durante los últimos cincuenta años hemos tenido una gran cantidad de pomposa teoría política (parte de ella dignificada como "marxismo") que ha pasado por alto las cosas más obvias y ha tomado todo lo erróneo.

Lo siento. Pero se trata de mi "herejía". Si el mundo ha de sobrevivir, en este momento necesita, en mi opinión, ante todo de las cualidades de la imaginación. Quizá aun de las del amor: el deseo de que los otros sobrevivan. Sí, ciertamente, también necesita algo de teoría política: pero mucho mejor que la teoría que a la sazón nos están ofreciendo, al menos en mi país.

He ahí porque me parece que, a medida que envejezco, los poetas y los moralistas, William Blake y William Morris, tienen más cosas que ofrecerme que incluso Marx. Lo repetiré una vez más, posiblemente el mundo no puede continuar en el estado actual. Y si lo hace, seguramente estallará en veinte o treinta años. Así pues, tal vez hayamos llegado a un punto en que todos debamos ser utópicos; de lo contrario estaremos todos muertos.

"Si España ingresara claramente en el grupo de naciones no alineadas aportaría una nueva esperanza a Europa"

FONDO MOC

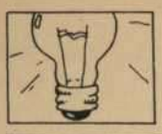

Iniciatives

La cooperació al desenvolupament des de Catalunya: el centre de salut de Beboro, al Txad

Agustí Viñamata

El Txad ha estat permanent actualitat periodística els darrers anys: una inacabable guerra civil, en la qual, a més, hi conflueixen molt diversos interessos estratègics i econòmics estrangers, ha fet del país tema d'interès per als mitjans de comunicació internacional.

Tanmateix, entre tants conflictes com hi ha al Tercer Món, el Txad ha acabat per passar a un segon pla. I, en qualsevol cas, en cap moment no se n'ha parlat gaire de la greu realitat social del país, el qual continua podrint-se atrapat entre el subdesenvolupament i la guerra.

Poques dades bàsiques seran prou per a revelar-nos la situació de pregon retard que pateix aquesta extensa nació, gairebé tres vegades més gran que Espanya, habitada per quatre milions i mig de persones de molt diferents grups ètnics.

La mortalitat infantil, dintre dels primers dotze mesos, arriba a un 15%; l'esperança de vida tan sols és de poc més de 40 anys; la taxa d'analfabetisme d'un 65% entre els homes i d'un 92% pel que fa a les dones; només una de cada quatre persones té un accés raonable a l'aigua potable; hi ha un sol metge per a cada 42.000 habitants i, en fi, la renda per càpita —110 dòlars l'any, unes 23.000 ptes.— és de les més baixes del món.

El cantó (partit judicial) de Beboro, que agrupa dinou pobles al sud del Txad, és un cas representatiu de les carències nacionals en matèria de sanitat. I la guerra, causa de la repatriació de les missions mèdiques estrangeres, no ha fet sinó agreujar-les.

L'any 1974, quan el projecte va iniciar-se, no hi havia al cantó cap equipament sanitari o servei mèdic. El dispensari oficial més proper, el de Bara, atès per un sol infermer i incapaç de donar resposta a les necessitats de la població, es trobava a 20 qms. I l'hospital de Moissala a 35 qms.

Una mica d'història

Davant d'aquesta situació, Frances Cortadellas, jesuïta català resident a Beboro des del 68, després de formar-se com a ATS, va decidir de fer quelcom per a pal.liar el problema.

El primer pas consistí en una tasca de mentalització de la gent —especialment dels caps dels poblats— sobre la conveniència de comptar amb un centre assistencial. Calia aconseguir la participació activa de la població, sense la qual cosa cap projecte de desenvolupament pot reixir.

Això, que per a la nostra mentalitat occidental sembla molt clar, no ho és per a la gent del país, on les situacions de carència han esdevingut un fet normal, i es fa difícil de veure la viabilitat d'una altra alternativa. En aquest cas, una epidèmia de meningitis fou l'amarg argument que va decidir la gent de la zona a encetar el projecte.

Al setembre del 1974, el Ministeri de Sanitat del Txad autoritzava la construcció i el funcionament del centre. La primera tasca a fer va ser la fabricació dels maons, tasca a què la comunitat local es va lliurar amb el seu treball i escasos mitjans econòmics. El ciment i la resta del material van ser comprats amb ajut exterior i el dispensari es va poder inaugurar l'octubre del 75. D'aleshores ençà, un altre jesuïta i ATS, Leopold Pallarés,

amb experiència a l'Africa, va ésser agregat al centre.

Molt aviat es plantejà un nou problema: la necessitat d'un pavelló per a l'hospitalització dels malalts greus, així com d'un lloc on poguessin estar-se els pacients vinguts de lluny. Cada poble del districte que volia tenir "interns" els seus malalts, va construir-se una casa a l'estil del país amb parets de fang i sostre de palla. Avui dia n'hi ha 75.

El servei d'urgències i cirurgia ha estat des del principi un element clau, sobretot tenint en compte que a l'hospital de Moissala no n'hi ha cap. De seguida el gran nombre de pacients va fer palesa la conveniència de construir un post-operatori i una maternitat. Novament la gent hi va col.laborar i, amb suport econòmic de fora, es van fer tots dos. Aquests serveis entraren en funcionament al juny de 1980.

Amb l'ampliació va fer-se imprescindible l'augment del personal sanitari. (De fet, Francesc Cortadellas va ser substituït a les principals tasques parroquials i ara es dedica plenament a la feina sanitària.) Aquest personal, gent del país contractada laboralment, es forma al mateix centre mitjançant el treball pràctic i classes teòriques. Actualment n'hi ha 18: 11 homes i 7 dones.

És de justícia fer esment de la important col.laboració del doctor Salvador Cortadellas, que des de fa temps dedica alguns mesos cada any al centre com a cirurgià.

El funcionament

A hores d'ara el centre de salut de Beboro disposa de 50 llits i cobreix les necessitats assistencials primàries d'una població de més de 30.000 persones. Pel que fa a l'atenció quirúrgica —bàsicament d'urgència—, s'ocupa de tota la corresponent a la Subprefectura regional, amb uns 82.000 habitants.

El nombre de consultes diàries varia entre 300 i 600 i n'hi ha de tota mena: dones gestants, seguiment d'infants, paludisme, tot tipus de malalties infeccioses... i, fins i tot, trans-

FONDO MOC

torns mentals. La mitjana d'operacions realitzades és d'unes 300 l'any.

Sense cap mena de dubte, la prevenció és l'element bàsic de qualsevol projecte d'assistència sanitària al Tercer Món. I més a una zona com la de Beboro on al voltant d'un 40% dels nens moren abans de fer els cinc anys, principalment com a conseqüència de la malnutrició i les malalties infeccioses.

Totes les tasques preventives dutes a terme han estat dirigides, des del 1980, per Jean Paul Wilhm, jesuïta i ATS francès especialitzat en medicina tropical. S'inclouen els següents aspectes:

—creació de comitès de salut als poblats;
—reciclatge de les llevadores tradicionals;
—formació d'agents sanitaris a nivell de base als diferents poblats;
—creació d'una xarxa de petites farmàcies;
—assistència materno-infantil;
—educació sanitària i alimentària de la població;
—campanyes de vacunació;
—assemblees de poble per tal de trobar solucions pràctiques a problemes com ara la manca d'aigua, la carència d'equipaments higiènics, etcètera.

Finançament

De fet, el centre només pot sostenir-se amb l'ajut exterior, però s'ha considerat imprescindible d'evitar la imatge de caritat i dependència. Per això, els pacients, individualment, i els pobles, col.lectivament, hi participen econòmicament per una qüestió de dignitat personal i comunitària tot i que es tracta de quantitats simbòliques —una intervenció quirúrgica "costa" 380 ptes. Naturalment qui no pot pagar-ho rep les atencions mèdiques de franc.

Cooperació econòmica forània

—Patrocinadors del projecte: "Intermón" i "Medicus Mundi Lleida".
—Principals cooperadors:

- "Mans Unides" (Campanya contra la fam): Construcció del dispensari. Construcció del pavelló de cirurgia. Ampliació del quiròfan.
- "Cebemo" (Holanda): Construcció de la maternitat. Subvenció de les campanyes de prevenció. Compra d'un cotxe.
- "Miserereor" (Alemanya Federal): Grup electrògen i ambulància.
- "Ministeri Espanyol d'Afers Exteriors": Ambulància.
- Parròquia de Sant Jordi, Barcelona. *
- Parròquia de Sant Fruitós, Castelltersol *
- Grup de Podòlegs de Medicus Mundi *
- Amics diversos *
- Clínica de Ntra. Sra. de Lourdes, Barcelona: Material quirúrgic.

*Subvenció per a la compra de material i medicaments.

Campanya de Llavors: tot buscant l'autosuficiència

Entrevista amb Henk Hammelink

FONDOMOC

Henk Hammelink és el responsable de la "Campanya de Llavors" a Europa. El passat dia 9 de Juliol presentà a Barcelona (dins del marc "El diàleg Nord-Sud") la ponència "L'estat de l'alimentació mundial". Hammelink ens explica què és la "Campanya de Llavors". **En peu de pau** parlà amb ell.

"Sóc agrònom i la meva missió principal és assessorar els camperols en les tasques tècniques de la utilització de llavors. Per això m'he especialitzat en aquesta branca i viatjo allà on em criden".

P.—És cert que les llavors tenen "cromosomes"?

R.—Sí, és cert. Fins i tot hi ha bancs de "gens" per conservar-los durant un cert temps. De tota manera, s'ha de dir que anomenem "gens" les llavors que més tard s'utilitzaran per sembrar els camps que normalment mai no han acollit noves espècies. És a dir: el que s'intenta és que espècies que abunden a un país puguin traslladar-se a d'altres on són escasses o no existeixen.

P.—Els bancs de "gens" són motiu de monopoli?

R.—Sí ho són. Per exemple, empreses com CIBA, Shell, etc., venen les llavors i amb elles els fertilitzants i pesticides, amb la qual cosa el seu negoci es rodó. Però encara hi ha més: Els pesticides que s'utilitzen contaminen las llavors, amb el risc que això comporta per a l'home.

P.—S'especula amb les llavors dels països del Tercer Món?

R.—Sí, evidentment. I això és el que fa que intenten controlar aquest tema, encara que les multinacionals pressionen els governs perquè ens facin la trabeta tant com puguin. Aquestes companyies estan aconseguint grans ingressos en aquests moments, i això només és el principi. Per exemple, Shell ingressa en concepte de vendes més de 350 milions de dòlars USA, i com dic només és el principi.

P.—El camperol compra aquest tipus de llavors?

R.—Si el camperol és econòmicament fort, sí. Però si no es pot desprendre d'una bona quantitat de diners, és segur que utilitzarà les seves llavors, les que dóna la seva terra, i això és el que desitgem. Hem de tenir present que existeix un risc en comprar llavors "de llauna". El seu cost és alt i els fertilitzants i pesticides que les acompanyen, també. Si la collita es fa malbé, les pèrdues són molt més grans que si el pagès hagués utilitzat les seves llavors. Un exemple vàlid és el dels latifundistes. Fan prèstecs als camperols perquè puguin comprar les llavors quer venen les multinacionals. Les plagues, la falta de pluges, etc... malmeten la collita, el camperol no aconsegueix beneficis, a vegades no pot ni tan sols tornar el préstec i finalment el latifundista es queda amb la terra, per tornar a sembrar després en condicions menys arriscades.

P.—Com s'enfronta la teva organització amb aquests problemes?

R.—Les solucions no són previsibles a curt termini. A Holanda, el camperol té problemes per fer front als impostos que graven les llavors "de llauna" i per això s'uneixen formant cooperatives i utilitzen llavors "naturals".

No és que les varietats antigues de llavors siguin la solució, sinó que es comencin a utilitzar els recursos que té cada país. A més, s'ha de millorar la producció amb els mitjans propis, sense oblidar que existeixen fertilitzants. Nosaltres no estem contra els fertilitzants i el progrés, però sí que estem contra la seva aplicació en massa i de manera abusiva, que només serveix per a sostenir les multinacionals i arruïnar el camperol.

S'han d'utilitzar els recursos propis.

Quan començarà una organització semblant a casa nostra?

Educació per a la pau

Treballant al cicle inicial i mig

Una experiència italiana

Aldo Palloti (*)

El tema de l'educació per a la pau i el desenvolupament *provoca importants reflexions i aportacions de col.lectius d'ensenyants de tots els països.*

L'educació per a la pau, que s'articula amb temes com els drets de l'home, la tortura, la pena de mort, la fam i el subdesenvolupament, l'autoritarisme, el terrorisme, amb el coneixement dels mecanismes que porten a la guerra (fabricació i comerç d'armes, estructures polítiques i jurídiques...), amb les alternatives, no pot tenir la mateixa contextura a cadascun dels nivells d'ensenyament, tot i que comporta la voluntat de desenvolupar al llarg de tot procés d'educació una forma d'ésser i de viure diferent, solidària, no competitiva ni agressiva, capaç d'acceptar la diversitat de cada individu, de cada grup-classe, de cada comunitat, capaç, en definitiva, de resoldre els conflictes de forma creativa, oberta al diàleg i al consens. En peu de pau *dóna gran importància a aquesta temàtica i convida a tots els ensenyants, molts, que treballen en aquest sentit, que ens enviin tot allò que fan a les seves classes. Recordeu, però, que tothom ho ha d'entendre; us demanem que doneu més importància a la pràctica que a la teoria.*

Avui, aquestes pàgines han estat cedides a un grup de professors italians de la zona est de Milà, de Vimercatese i de Cassanese, per tal que ens expliquin els eixos del seu treball al cicle inicial *i* mitjà *de l'escola bàsica. El seu treball vol desenvolupar uns hàbits que possibilitin un sistema de valors, aspiracions, conviccions així com la formació de persones capaces de "saber viure pacíficament", i receptives a l'estudi dels mecanismes de les guerres, estudi que proposen per etapes posteriors de la vida escolar. La sensibilització és doncs bàsica. Quant al nivell de concreció de les propostes, és, segons el seu parer, el màxim que pot donar-se per a nens d'aquestes edats.*

Fondo Documental

Hipòtesi de treball

Com situar-se davant dels nens de primera etapa quan es programa una intervenció, articulada en cinc anys, que té per objectiu "educar per a la pau"?

No es pot pensar en centres d'interès com, per exemple, "la pau al món", "història de la pau" i menys encara en moments didàctics específics del tipus lliçons sobre què és la pau o el text "Parlem de la pau".

Es tracta, pel contrari, de promoure un seguit d'habilitats (mitjançant activitats "transversals") que permetin assolir aquelles actituds necessàries per a desenvolupar una forma de ser: **viure amb els altres amb una relació socialitzant no agressiva i no competitiva.**

Les habilitats necessàries per aconseguir un objectiu del tipus "saber viure pacíficament" són bàsicament quatre:

a) saber socialitzar.

b) saber relativitzar i contextualitzar.

c) saber conèixer críticament i creativa.

d) saber descodificar.

L'assoliment d'aquestes habilitats, òbviament als nivells propis de l'edat en qüestió, s'articula sobretot en dues direccions:

1. moments de vida col.lectiva, organitzats segons metodologies precises i explotant tècniques didàctiques adients.

2. continguts que es prestin particularment a l'assoliment dels objectius.

Per augmentar la claredat de l'exposició, encara que a costa del rigor científic, els elements dels dos tipus d'intervenció es presenten separadament, malgrat les interaccions presents

entre metodologia i continguts, així com entre processos d'aprenentatge i processos socialitzants.

Metodologia

1. SOCIALITZACIÓ: desenvolupar i racionalitzar dinàmiques positives de relació amb els altres, satisfactòries tant per a l'individu com per a la col.lectivitat, mitjançant:

a) **discussió com estri-eix de la vida democràtica**, amb verbalització i tutela de la pràctica, progressivament dirigida pels alumnes, com a punt de partida i conclusió de tota activitat d'investigació. És important superar la "discussió unidireccional" transformant-la en "discussió circular".

b) **clima escolar tranquil.litzador per a l'individu** que ha de sentir-se protegit en les seves exigències fonamentals (valoració, gratificació, afectivitat, etc.) en l'àmbit d'un seguit de regles vàlides per a tothom.

c) **resolució col.lectiva dels problemes de la comunitat-classe o escola**, substituint l'ordre i la disciplina del mestre per un autèntic ordre construit fatigosament entre tots, dia a dia, i que es mostri de forma particular en resoldre juntament els problemes de la vida de la classe, en dirimir les controvèrsies.

d) **socialització dels problemes amb** taules individuals i col.lectives dels errors, i la conseqüent organització de l'activitat d'ajut; amb reflexions comunes sobre la història de les adquisicions d'habilitats importants ja assolides i de les dificultats relatives ja superades.

e) **superació de la competitivitat**, valorant de forma idèntica els productes (textos, contes, poesies, etc.) de tots els nens amb la participació de l'ensenyant a diversos jocs i a l'anàlisi mitjançant la discussió, del "plaer" d'haver jugat.

f) **saber enriure-s'en d'un mateix** amb la invenció col.lectiva d'històries que contemplin la classe com a protagonistes, en el joc, etc.

2. RELATIVITZACIO I CONTEXTUALITZACIÓ: és a dir, visió de la realitat que esdevingui poc a poc menys egocèntrica o "classe-cèntrica", mitjançant la coneixença d'altres situacions i l'intent d'exposar les motivacions de comportaments diferents.

a) **apertura de la classe**, en laboratoris, grups opcionals, grups de recerca, assemblees entre diverses classes, cicles o escoles diferents, que contribueixin a superar la concepció (la dels alumnes o la dels ensenyants) de privatització de la classe.

b) **correspondència entre escoles**; sistemàtica amb una classe d'un ambient diferent, i ocasional amb d'altres classes, amb adults, amb entitats culturals, etc., sobre temes específics que es pot trobar en l'activitat didàctica.

3. CONÈIXER CRÍTICAMENT I CREATIVA: és a dir, adquirir el mètode d'investigació com una forma de situar-se davant la realitat.

—**rebuig dels estereotipus** i recerca continuada de solucions personals i de grup.

—**acostumar-se a conèixer i a expressar les posicions** només a través de la documentació, l'anàlisi de les dades, la discussió, la reflexió.

—**ús de tots els llenguatges possibles** en la comunicació de la pròpia experiència.

SABER DESCODIFICAR: és a dir, entendre el bàsic dels diversos missatges després d'haver-los analitzat atentament.

"llegir" els diversos registres de llenguatge oral.

"llegir" els llenguatges dels mitjans de comunicació de masses, de la televisió i dels còmics en particular.

Continguts

Pel que fa als continguts, pot afirmar-se que alguns faciliten més que d'altres l'adquisició de determinades habilitats. En particular:

- coneixement de la pròpia història i de la història de les pròpies habilitats.
- coneixement dels problemes de la vida sòcio-afectiva dels nens.
- coneixement dels problemes de la pròpia comunitat.
- coneixement de les lleis que regulen la vida en comú, en particular la Constitució i el funcionament de l'Administració local.
- estudi en clau antropològica de les diverses respostes donades a necessitats primàries per poblacions que habiten a ecosistemes diferents, frontació a les que són típiques de la nostra cultura.
- coneixement del perquè del treball escolar, és a dir, el perquè durant cinc anys s'ha treballat amb certa metodologia i s'han escollit certs continguts i no altres.

En aquest procés educatiu el paper de l'ensenyant és el d'un adult que ajuda els nens (fent-los viure moments particularment estimulants) a construir-se un camp de valors, tot fornint-los d'estris autoformatius de coneixement i socialització.

Des d'un punt de vista teòric, sembla que la possibilitat d'intervenir decisivament en la construcció de la pau té lloc a l'escola; però abans de concloure cal considerar alguns problemes.

Què s'esdevé paral.lelament en aquesta societat cada vegada més consumista, individualista i competitiva?, l'escola, si aconsegueix realitzar allò teòricament projectat, és una "illa feliç" o aconsegueix incidir en les actituds de la comunitat local?, tindran els nens, com tot sovint es posa de relleu, un comportament diferent segons els valors difosos pels diferents ambients en què es troben?

L'intent de donar resposta positiva a aquestes problemàtiques és més difícil; ara per ara, l'única possibilitat dels ensenyants està situada en la implicació real dels pares i de les forces culturals i socials del territori (mitjançant la informació, primer, i la participació després) en la fase de plantejament dels objectius educatius de l'escola.

(Traducció de Josep Torrell)

(*) Comité d'autoreciclatge permanent de la zona est de la provincia de Milà.

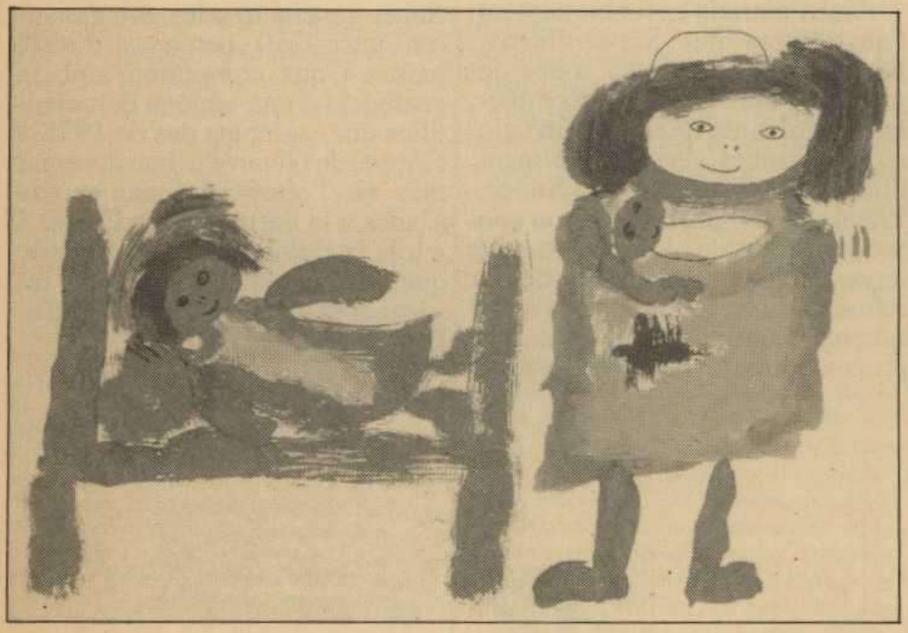

Dibuix de Tamsin King, sis anys

FONDO DOCUMENTAL

Nuclear civil i militar

Supergeneradors a Europa: la bomba per passat demà

Xavier Garcia

El Supergenerador o Reactor de Neutrons Ràpids de Creys-Malville, que des de fa deu anys es construeix a 40 quilòmetres de Lió, produirà en l'anomenada cobertura fèrtil que envolta el cor del reactor 300 quilos l'any de plutoni 239, d'excel.lent qualitat militar, amb el qual el govern i l'exèrcit francès, i per extensió els altres països que participen en aquest programa (Gran Bretanya, Itàlia i Alemanya), podran obtenir també cada any seixanta bombes nuclears amb les quals incrementar els arsenals respectius, car és sabut que amb cinc o sis quilos de plutoni pot fabricar-se un preciós artefacte explosiu.

Amb un cost econòmic avaluat en 20.000 milions de francs, aquest monstre energívor i plutonígen és la culminació del deliri de la tanatocràcia europea. Decidit en 1974 pel tàndem Giscard-Barre, en el context de la crisi petrolera i dels inicis de l'eufòria nuclear, avui el Super-Phènix de Malville representa un pou econòmic sense fons, un fabulós i innecessari increment del parc elèctric francès (sobreavaluat en un 35%) i representa, sobretot, la possibilitat real que tindrà l'exèrcit francès de modernitzar la seva orgullosa "force de frappe" nuclear (missils Hadès, setè submarí atòmic, bomba de neutrons, etc). Vegi's, sinó, el que deia en 1978 el General Thiry, exdirector del centre de proves nuclears de Mururoa: "França sap fer armes atòmiques de tots els models i totes les potències. Amb costos relativament febles en podrà fabricar grans quantitats des que els super-generadors forniran en abundància el plutoni necessari", declaració complementada fa un any per la d'un alt responsable de la indústria nuclear francesa en la que deia clarament que "França no exclou utilitzar el plutoni del Super-Phènix per a fer armes".

A més de la bancarrota econòmica i l'evident finalitat proliferant del Super-Phènix, els reactors de neutrons ràpids comporten uns perills per a la salut de les persones i el medi natural encara molt més superiors que els dels reactors que fissionen urani enriquit. A diferència d'aquests, els super-generadors cremen com a combustible plutoni (obtingut del reprocessament dels residus de les centrals clàssiques) i són refrigerats amb sodi líquid (5000 tones en el cas del Super-Phènix) que explosiona en contacte amb l'aigua i s'inflama en contacte amb l'aire, per la qual cosa el mínim incident o fuita pot ser mortal si es té en compte que la inhalació d'un micro-gram ,de plutoni porta a la mort segura.

A diferència també de les centrals nuclears clàssiques, que disposen d'un moderador per controlar la reacció en cadena, en els super-generadors els neutrons s'embal.len a velocitats de 50.000 quilòmetres/segon, per la qual cosa la reacció pot descontrolar-se i conduir a una explosió.

Amb l'entrada en funcionament l'any vinent del Super-Phènix, hom calcula que les 5 tones de plutoni necessàries per a completar el programa de modernització militar francès s'hauran obtingut l'any 1990. Tanmateix, el Super-Phènix no és l'única màquina que produirà plutoni. Des de fa vint anys, França s'ha dotat de la infrastructura adequada amb fàbriques d'enriquiment d'urani, reprocessament i reactors experimentals com els de Marcoule per tal de disposar avui, després d'Estats Units i l'URSS, d'una força nuclear considerable. Moltes d'aquestes instal.lacions són al costat del riu Ròdan, que es converteix així en zona estratègica de primera categoria..

El Super-Phènix, doncs, és la demostració, per si no hi havia prou proves, que el nuclear civil (l'àtom "pacífic") va íntimament associat a l'àtom militar (armament) i que avui, quaranta anys després de les investigacions que donaren lloc a la bomba nuclear, és el plutoni obtingut del reprocessament dels reactors "civils" el que proporciona la matèria prima essencial per a la fabricació de la bomba.

Davant d'aquest extraordinari repte que s'imposa al conjunt dels pobles d'Europa, la reacció popular i dels científics compromesos no s'ha fet esperar. Des de la gran manifestació d'unes cent mil persones sobre Malville el juliol de 1977 fins a la concentració que s'ha convocat el 4 i 5 d'agost d'enguany, multitud d'esforços s'han desplegat per aturar aquesta bogeria. El Col.lectiu d'Oposició a Super-Phènix ha organitzat marxes a París de protesta, ha provocat debats, ha editat fulls i revistes informatives i els passats 26 i 27 de maig, a Lió, organitzà les Jornades europees contra la Super-generació a les que assistiren unes 250 persones d'onze països i que comptaren amb la presència d'una vintena dels científics que, agrupats des de 1978 a l'Appel de Gèneve, s'han destacat més en l'oposició fonamentada (dades a la mà) al Super-Phènix i a tota la cadena del cicle nuclear, que és justament la que ha fet sortir com un bolet perillós aquesta màquina de la mort.

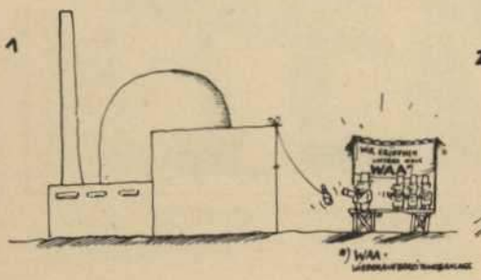

Moviments internacionals

EUROPE

III[a] CONVENCIO DE L'END

Perugia, juliol 1984

* * *

Una ciutat, una atmosfera, una gent

* * *

Grupo de afinidad de mujeres

* * *

Carta abierta de la Delegación española

*

Iniciem en aquest número la crònica i edició de material relacionat amb la Convenció de l'END. Per raons d'espai i de tancament del número ens limitem a publicar un resum del treball del Grup d'afinitat de dones, el comunicat que la delegació espanyola (una de les més nombroses, unes 120 persones) féu arribar a totes les altres delegacions, el programa de la Convenció i unes impressions subjectives de la part externa de la Convenció. Al proper número analitzarem alguns aspectes més de fons i continuarem publicant material de treball de les sessions.

En peu de pau

Una ciutat, una atmosfera, una gent

Rafael Grasa

Perugia fou envaïda del 17 al 21 de juliol per més de 10.000 participants a la III[a] Convenció de la Campanya pel desarmament nuclear europeu. Del 17 al 21 de juliol les escales del Duomo i de la part posterior del Palazzo dei Priori, a la Piazza IV de Novembre, esdevingueren centre d'operacions d'una rara fauna: gent amb clares mostres externes de "contraculturalitat", militants de grups i partits diversos, homes amb inequívoques carteres universitàries, religiosos de variades confessions (entre els que destacaven, per la seva fàcil identificació, un budista i alguns patriàrques grecs), homes amb aspecte de "funcionaris" de països de l'est, etc. Un batibull de llengües entre les que, inevitablement, destacava l'imperial anglès. Un córrer amunt i avall pels carrers de la part antiga de Perugia, car els actes i trobades es celebraven a llocs força distants: Cinema Turreno, Facultat de Magisteri, de Lletres, l'església de S. Francesco al Prato, el mercat cobert, el menjador universitari. Papers, una paperassa babèlica a l'entrada i passadisos del Turreno que ens neguitejava a alguns dels cel.lulòfags participants: ponències i comunicats en les diverses llengües de la convenció (inicialment, totes menys el castellà; a la fi de la convenció hi havia alguna cosa traduïda), convocatòries de desenes de trobades i actes paral.lels (grup d'afinitat de dones, de científics, d'advocats, de creients de diverses confessions, d'interessats en l'educació per la pau, membres de centres de documentació) convocatòries de rodes de premsa, diaris de la convenció, tenderols de grups, editorials i llibreries... Molta gent interessant, i no sempre els més famosos, i poc, molt poc temps, per contactar, cosa que també dificultava la dispersió geogràfica de la Convenció. Actes culturals i lúdics, cinema, grups de folk, teatre, dansa (l'inevitable i monstruosa presència "flamenco oficial", aquest cop amb instruments elèctrics i més dolent que l'habitual). Esgotament progressiu, sensació —cada cop mes sovintejada— de poca eficàcia, de metodologia deficient que dificulta el sorgiment d'idees i, fins i tot, l'intercanvi profitós d'experiències. Decepció, matisada però decepció: superficialitat en molts tractaments, incapacitat de parlar del previst (potser el cas més preocupant fou justament el de l' "anàlisi de les campanyes contra el desplegament dels euromíssils: resultats i perspectives"), d'anar més enllà de la superposició de monòlegs reiterats massa centrats en l'especificitat de casa. Tanmateix, sensació de riquesa, de força, sorgida de la diversitat, de les ganes, de la voluntat de molta gent.

Assís, dissabte 21; ja ha acabat la Convenció. Esperem l'inici de la marxa. La sessió de clausura ha estat molt més interessant que la d'inauguració (l'únic gairebé profitós fou la intervenció de J. Galtung). S'han dit coses suggeridores. La sala del Turreno era molt càlida gràcies als cartells i pancartes elaborats pel grup d'afinitat de dones (destaca una amb un bonic text que

FONDO DEMOC

després ens acompanyarà durant tota la Marxa cap a Assís: "Siamo le lune que muovono le maree..."). Intervencions de representants del grup d'afinitat de dones (l'Andrea, una companya diguem-ne dissident de la DDR, i una companya de la delegació espanyola, Gabriela Serra, designada per llegir el comunicat elaborat pel grup d'afinitat). Una intervenció excel.lent, plena de sentit comú i de *savoir faire* de Pietro Ingrao: cal ampliar els horitzons del moviment per la pau i això s'ha començat a fer aquí, a Perugia. Hem establert bases de relació amb els moviments d'alliberament perquè ens cal una nova concepció de l'internacionalisme. La nostra victòria exigirà una mobilització excepcional i una anàlisi profunda de la situació, hem de saber qui decideix a l'Est i l'Oest. Són els pobles els qui han de negociar, no els seus representants. El socialisme serà impossible sense acabar amb el poder nuclear. Gran part de la sala acaba dempeus.

És el torn de Jan Faber, representant holandès, membre de l'IKV (Consell inter-esglésies), que parla en nom del Comitè d'enllaç de l'END. Entra realment en matèria: el problema és, efectivament, com seguir units. Hem ampliat horitzons, ben cert, col.laborem els uns amb els altres, però, ens parlem realment? No n'hi ha prou amb tenir un mínim en comú. La Convenció ha evidenciat que encara hi ha dificultats de comprensió fins i tot de terminologia que entorpeixen el diàleg. S'ha criticat molt la decisió de convidar representants "oficials" del moviment per la pau dels països de l'Est. Tanmateix, han pogut sentir que la nostra oposició s'adreça a tots dos blocs, al sistema de blocs, han pogut escoltar directament les nostres protestes per la negativa de les autoritats de l'est a permetre la sortida dels representants dels moviments independents. Ara sabem que esperem sentir les crítiques dels seus propis pobles contra la militarització i creixent nuclearització fomentada també pels **seus governs**, així com nosaltres fem sentir la nostra veu contra la política dels nostres governs, Estem cansats d'una cursa d'armaments nuclears que no només pot destruir el món sinó la nostra pròpia dignitat. No acceptem la teoria de la dissuassió: perquè, digueu-nos **com creure que gràcies a l'infern podrem arribar al cel?** El "matrimoni" problemàtic de les superpotències posa al món en perill d'extinció; les instem a què ens divorciin, a què deixin d'estar indestriablement lligades per una espiral armamentista sens fi. Quant als europeus, per exemple, pel que fa als europeus occidentals: volem ser independents encara que amics d'EE.UU. Finalment, hem de recordar la nostra fita comú: la desnuclearització d'Europa, l'allunyament de la política de blocs, la reunificació del continent. Ens calen noves idees, suggeriments d'accions i propostes; crearem un Comitè depenent del Comitè d'enllaç amb aquesta finalitat. Fins l'any vinent... **a Holanda.**

Però, érem a Assís. Un cop enllestida la sessió de clausura gran part dels assistents es traslladà a l'església de Santa Maria dels Àngels, punt de partida de la **marxa fins la Roca d'Assís.** Obren la marxa dos grups de dones; un d'ells amb un llarg tros de roba lila, que fan onejar més d'una dotzena de dones. Canten, s'amaguen al dessota. Darrera una enorme teranyina, símbol dels campaments de dones de Greenham Common i La Ragnatella, formada per fils de llana que va creixent ininterrompudament. Finalment, una mena de "cuca" formada per desenes de dones i un enorme tros de roba violeta. Es succeixen les cançons i consignes en un clima realment preciós, emocionant. Al voltant alguns, força homes, que s'ho miren, ens ho mirem, bocabadats amb clara enveja als ulls en sentir-nos exclosos del sentiment de fraternitat que es tradueix als seus ulls (la **sisterhood** de què parlen les dones de Greenham), per no ser capaços d'aquella comunicació. La marxa continua; ens acompanyen cançons, crits en múltiples llengües, el cant i el tambor monòton i rítmic del monjo budista, els psalms dels patriarques grecs.

La nit comença a caure i les **torxes** que tots portem comencem a retallar llur silueta al cel. Pujades i més pujades. Arribem al poble, passem davant l'església de Sant Francesc, davant la plaça major. Encara més amunt. Els turistes ens miren astorats; ens pregunten, però malgrat les explicacions no entenen res. Arribem a l'esplanada dalt la roca. Ens rep la música preparada per la festa. Abans, però, dos parlaments finals: Lord Fefer, amb 95 anys carregats de vitalitat, defensa l'unilateralisme, el compromís moral, la necessitat del desarmament, el treball del moviment i es dóna, ens dóna un termini. Espera arribar als 100 anys i espera també que en aquests cinc anys s'hagin eliminat les armes nuclears d'Europa i s'estigui en camí d'eliminar-les de tot el món. Després, una companya italiana en nom del grup d'afinitat de dones parla de les relacions entre el treball de las dones a favor de la pau i els moviments feministes, de la importància dels valors femenins, els antics i alguns de nous en procés d'aparició, per al moviment, de les relacions entre homes i dones al sí el treball per la pau. Després música, ball, gatzara, èxode. Ara sí, definitivament, fins Holanda.

FONDO DOCUMENTAL

El grupo de afinidad de mujeres:

Violeta Ibáñez

Las mujeres participantes en la IIIª Convención Europea por el desarme en Perugia decidimos juntarnos, vernos y conocernos.

Fueron las mujeres de los comités por la paz de Italia las que lo organizaron y cuidaron de que el contacto entre todas nosotras fuera posible y fructífero. Comprobamos que nuestras experiencias en el movimiento por la paz eran muy diversas, tanto por ser personas de diferentes países como por ser miembros de diferentes grupos o colectivos: unas participan en colectivos exclusivamente formados por mujeres (Greenham Common, La Ragnatella) otras forman parte de grupos mixtos; unas provienen de la tradición feminista, otras de la izquierda histórica, otras se han incorporado al trabajo por la paz recientemente.

En los móviles del encuentro se hallaba el intercambio de ideas e información sobre nuestras dificultades y nuestra aportación específica en el trabajo por la paz, el deseo de considerar conjuntamente la contribución que podíamos hacer en cuanto mujeres a esta IIIª Convención y la discusión de futuras acciones comunes a nivel europeo.

El debate que se entabló a lo largo de la semana, y que concluyó con una puesta en común de las ideas que aparecieron en cada uno de los grupos, se centró en torno a cuatro temas:

a) Relación entre el feminismo y el pacifismo: la contradicción hombre-mujer en el movimiento por la paz.

b) Experiencias de lucha no-violenta.

c) Diálogo entre el Este y el Oeste.

d) Cultura de las mujeres, cultura de la paz.

La dinámica de estos encuentros de mujeres, al igual que en el resto de las discusiones de la Convención, fue el de dar e intercambiar opiniones más que el intentar llegar a conclusiones.

Al hacer el balance de la actividad de los grupos de afinidad de mujeres en el diario de la Convención constatamos que los resultados positivos (conocernos mutuamente e intercambiar opiniones sobre las diferentes realidades) fueron parejos a concepciones diferentes de nuestro trabajo en el movimiento por la paz, generalmente debidas a trayectorias políticas y culturales diversas.

La misma palabra "pacifismo" no tiene idéntico significado para todas; ni tampoco la palabra "no-violencia" que para muchas significa resistencia activa no-violenta, para otras comporta un riesgo de pasividad, para algunas sólo es un método de lucha mientras que para otras implica una compleja elección de vida. Por ejemplo, las mujeres del campamento de la Ragnatella situado ante la base militar de Comiso (Italia) en la que se han instalado misiles crucero nos explicaron que prefieren la acción directa no-violenta porque privilegia la asunción clara y definida de la responsabilidad individual, a la vez que contribuye al cambio de modo de vida en esta sociedad, aun antes de cambiar las instituciones. La acción directa no-violenta la llevan a cabo en pequeños grupos que permiten utilizar todo el potencial de energía de cada persona y actuar con nuevas formas imaginativas capaces de sorprender a las autoridades.

Las áreas de mayor afinidad se dieron entre las mujeres italianas, inglesas (Greenham Common), alemanas y españolas, mientras que las divergencias más notables se dieron con las soviéticas, y no sólo por la ausencia de las pacifistas independientes del Este sino también a causa de la concepción de la relación mujer-paz.

Para la mayor parte de las mujeres presentes, muchas de las ideas para construir la cultura y la política que pueden erradicar los mecanismos que llevan a la guerra han emergido de la experiencia del movimiento femenino y feminista. El modo de hacer política de las mujeres parte fundamentalmente de la práctica de la cotidianeidad y es este carácter específico de la acción feminista el que muchas mujeres proponemos incorporar otra vez en la lucha contra la carrera de armamentos, la estructura de poder militar, la economía de guerra...

En cambio esto no es así para las soviéticas; según ellas las mujeres deben olvidarse de su especificidad y luchar por la paz en sus objetivos generales.

Otra dificultad a señalar es el escaso impacto de la política y de la elaboración de las mujeres en el conjunto de las sesiones de la Convención.

En la reunión conjunta de los grupos de afinidad de las mujeres se decidió elaborar una ponencia para presentar en la sesión de clausura de manera que nuestro debate fuese trasladado a todos los asistentes.

Con respecto a futuras acciones a nivel europeo, coincidimos en la importancia de apoyar y difundir las iniciativas que se proponen llevar a cabo los campamentos pacifistas de mujeres, instalados ante las bases militares de Greenham Common y Comiso (véase este mismo número).

Las mujeres inglesas organizan una fuerte campaña contra la instalación de los misiles en Greenham del 20 al 30 de septiembre con el lema "10 días 10 millones de mujeres". Con ello se pretende hacer patente el rechazo de la población femenina a este arsenal de muerte. El deseo de todas las mujeres asistentes en Perugia es organizar junto a nuestras compañeras inglesas 10 días de actividad en nuestros respectivos países, en los que se dé a conocer el trabajo por la paz en el campamento de Greenham, su modo de vivir y de organizarse. En Barcelona también deseamos apoyar esta iniciativa con nuestra presencia junto a ellas, por lo cual organizamos una excursión a Greenham el último fin de semana de septiembre, excursión a la que os animamos a todas a participar.

Finalmente, hay que señalar la voluntad de tener contactos internacionales más asiduos entre nosotras; el siguiente paso tal vez sea la realización de una Conferencia Internacional de mujeres que las compañeras inglesas de la CND propusieron organizar.

FONDO MOC

Carta abierta de la Delegación española a todas las delegaciones

Hace treinta y nueve años que el continente europeo está sesgado por una brecha que dificulta el intercambio de los pueblos, voluntades e iniciativas de uno y otro lado. La historia de postguerra de nuestro continente es la historia de su militarización y progresiva dependencia de las superpotencias, la del ahondamiento de esa brecha. Las armas nucleares y convencionales, la dependencia económica y política, la supuesta búsqueda de seguridad a través del rearme han convertido a Europa en un rehén de las superpotencias. Nunca antes nos habíamos sentido tan inseguros, pese a las armas que dicen instalar para defendernos. Tal vez ha llegado el momento de cambiar nuestro concepto de seguridad, de decir claramente que el movimiento por la paz europeo considera que la auténtica seguridad supone una desvinculación de las superpotencias, ruptura con la dinámica de bloques y la lógica bipolar. La doble decisión de 1979 de la OTAN contribuyó a despertar a los europeos de su sueño; una marea de sensatez ha recorrido Europa. Nuestro continente ha de ser neutral, hemos de ser leales a nosotros mismos, como justamente propone la declaración inicial de la END.

No obstante, desde 1980 dos hechos han modificado sustancialmente el "equilibrio" europeo, con posterioridad a la Convención de Bruselas: 1) La entrada del estado español en la OTAN por decisión del gobierno de UCD (1982); 2) el inicio del proceso de instalación de los euromisiles (1983). Sí, se han empeñado en instalar los euromisiles contra la voluntad de los pueblos que han de acogerlos. Sí, el estado español continúa en la OTAN contra la oposición mayoritaria de los españoles, claramente reflejada en un sinfín de encuestas de opinión.

Parece que se trata de dos hechos irreversibles. Sin embargo, en Holanda se ha abierto, momentáneamente, una ventana de esperanza. El gobierno holandés todavía no se ha atrevido a dar el sí definitivo a la instalación de los misiles de crucero. En el estado español se produjo en 1982 un cambio de gobierno. Si bien el PSOE había participado en las movilizaciones de 1981 e hizo de la promesa de un referéndum para que los españoles pudieran manifestar su voluntad de salida de la OTAN un punto central de su campaña electoral, declaraciones cada vez más frecuentes de sus dirigentes evidencian un cambio de postura. Esos dirigentes parecen haberse convertido en firmes portavoces del atlantismo, defensores de la lógica bipolar y de la guerra fría. Por otro lado, ese referéndum no llega, no sabemos si lo convocaran, ni si la pregunta será suficientemente clara.

Estamos discutiendo aquí, en Perugia, cómo reformular nuestra estrategia, cómo escapar de la trampa del dilema de defensa nuclear o de defensa convencional, cómo vincular el movimiento europeo a los países del Tercer Mundo, cómo separarnos de la política de bloques. De ahí que, a nuestro entender, el movimiento por la paz se juegue mucho en Holanda y España. Que no se instalen los euromisiles en Holanda, que España salga de la OTAN, son para nosotros tareas fundamentales del movimiento europeo. Serían dos ejemplos gozosos de cómo los pueblos recobran su protagonismo en la construcción de su futuro, un protagonismo que en ción de su futuro, un protagonismo que en Europa se les niega desde 1945. Hay europeos que creen que Europa empieza al norte de los Pirineos. Puede que algunos españoles también. Cuando se habla de dejar de ser rehenes, de impedir una guerra en territorio europeo, no hay Pirineos que separen o salven de nada: todos estamos en la misma nave. Sí, hemos de aprender a ser leales a nosotros mismos. Como ciudadanos de los diversos países europeos, tenemos todos nuestros objetivos de lucha específicos y nuestra lealtad concreta; como europeos, sin embargo, debemos lealtad a la desvinculación de nuestro continente de las superpotencias. Y, por tanto, como europeos occidentales, de la OTAN. De ahí que, insistiendo, creamos que España y Holanda son dos puntos de referencia inexcusables del movimiento europeo para 1985 y los años venideros.

La delegación del estado español, de acuerdo con lo anterior, quiere expresar su solidaridad con esa lealtad europea y pedir a las restantes delegaciones su apoyo y solidaridad recíproca con la campaña en favor del referéndum para la salida de la OTAN y en contra de la permanencia de las bases norteamericanas. Otros compañeros europeos empiezan a plantearse lo mismo. Sí, Europa ha de ser neutral, ha de alejarse de los bloques, pero eso sólo será posible si el estado español se desvincula de la OTAN. Podría abrirse un camino de ejemplos a imitar que nos lleven a esa Europa libre de armas nucleares de Polonia a Portugal que todos queremos. Europa empieza realmente más allá de los Pirineos, en Gibraltar.

Por último, puesto que creemos que son varios los países que se plantean la problemática de su vinculación con la OTAN, convocamos a todos los grupos interesados el sábado día 21 a las 9.30 h. en la sala 12 de la Facultad de Letras para hablar de "Estrategias del movimiento por la paz en relación con la OTAN".

Perugia, 19 de julio de 1984
La delegación española

EUROPE

FONDO MINOI

Al llarg dels mesos de setembre i octubre, el Senat té previst debatre la llei d'objecció de consciència. Ara bé, aquesta llei o millor dit, les dos lleis en què s'ha desdoblat el projecte inicial del govern, una ordinària i un altre de sols dos articles, orgànica, no recullen gens ni mica les aspiracions dels objectors, i poden convertir-se en un nou intent frustrat de regular la negativa d'alguns joves a fer el servei militar.

Si mirem una mica enrrera, veurem que des de 1971 hi ha hagut set intents de regular l'objecció, sense que cap d'ells s'hagi arribat a aplicar. Així per exemple, l'única llei enviada pel Consell de Ministres del General Franco que fou rebutjada per les seves "Cortes" fou un projecte de llei d'objecció de consciència. Més tard, i després d'altres intents frustrats, s'aprovarà l'article 383 bis del Codi de Justícia Militar, que condemnava i encara condemna a qui es negués a fer la mili a penes de 3 a 8 anys de presó.

Al desembre del 76 el Govern aprovà el "Decreto Ley Regulador de la Objeción de Conciencia de carácter religioso", que només acceptava els motius religiosos i obligava a fer un servei militaritzat no armat de tres anys. Pràcticament cap objector s'hi va acollir, per la qual cosa no es va poder aplicar, essent empresonats els objectors en aplicar-li'ls l'article 383 bis del Codi Militar.

Més tard, els diferents Governs d'UCD redactaren diversos avantprojectes que mai no eren aprovats pel Consell de Ministres, i quan l'aprovaren trigaren un any en remetre'l a Les Corts, on va quedar aparcat.

Amb aquests precedents, el Govern de Felipe González va aprovar al més de novembre del 83 el "Proyecto de Ley Orgánica Reguladora de la Objeción de Conciencia y la Prestación Social Sustitutoria". Aquest projecte, que ha estat modificat al Congrés, té quatre defectes fonamentals: 1) no reconeix l'objecció al servei militar com un dret de la persona, en no poder fer-ho tothom ni en tot moment; 2) es viola el dret a la intimitat del "presumpte objector"; 3) imposa una prestació substitutòria entesa com un càstig, amb un règim penal duríssim i 4) oblida el Servei Civil per la Pau com un camp on fer la prestació.

No es reconeix com un dret

El primer punt a criticar és que l'objecció no s'entèn com una opció que té dret a exercir qualsevol ciutadà, sinó com un fet que cal regular, limitar i controlar. Així, es crea el "Consejo Nacional de la Objeción de Conciencia", que decidirà qui pot ser objector i qui no. Qui vulgui objectar haurà de presentar una instància explicant els motius pels que no vol fer la mili, aportant si vol proves o testimonis del seu comportament,

La llei d'objecció

Xavier Rius (*)

ideologia o creences. La llei diu textualment: "Los españoles sujetos a obligaciones militares que por motivos de conciencia en razón de una convicción de orden religioso, ético, moral, humanitario, filosófico u otros de la misma naturaleza, *sean* reconocidos como objetores de conciencia...".

D'aquest paràgraf en podem treure dos fets negatius. En primer lloc diu "sean reconocidos", quan hauria de dir "serán reconocidos", el que vol dir que l'existència d'unes motivacions dels tipus aquí esmentats no implica necessàriament ésser reconegut objector.

L'altre aspecte negatiu es que oblida o ignora les motivacions polítiques o antimilitaristes, que són comunes a gran part d'objectors.

Quan diem que no es pot objectar en tot moment i que per tant no reconeix el dret a l'objecció és perquè només es pot fer ús del dret fins dos mesos abans d'anar a la mili, o bé un cop aquesta s'ha acabat.

La llei diu que la instància al Consell Nacional suspendrà la incorporació a files si es fa fins dos mesos abans, no dient res del que passaria amb qui ho digui dins d'aquests 60 dies. Podem pensar que aquests s'hauran d'incorporar a la mili i en el termini de mig any el Consell dirà què passa. Si el Consell ho denega, es podrà recòrrer i mentrestant acabar la mili. No seria absurd que quan el frustrat objector ja hagi fet la mili li diguin que no l'havia de fer? Si es resol el seu expedient abans d'acabar-la, la llei no diu si hom li descomptarà el temps que ja porta de servei substitutori.

Un grup parlamentari presentà una esmena (que fou rebutjada) que deia que el jove havia d'ésser informat per l'administració del dret a objectar. En no existir aquesta informació prèvia, molts joves no s'ho plantejaran fins última hora, produint-se el cas comentat, negativament, tot just fa un moment.

El que si deixa clar la llei és que no es podrà objectar durant la realització de la mili. Això és un pas enrera, ja que actualment es pot exercir aquest dret durant la mili.

FONDO MOC

Aspectes inconstitucionals

D'altra banda, hi ha dos aspectes probablement inconstitucionals del projecte de llei. En primer lloc, l'obligació d'explicar els motius pels que no es vol fer la mili; que sembla una contradicció amb l'article 16-2 de la Constitució, que diu que ningú pot ésser obligat a declarar sobre el seu pensament, religió o creences.

El segon aspecte anticonstitucional és que el Consell Nacional de l'Objecció podrà demanar a terceres persones o organismes que aportin documents o testimonis. Així, un funcionari del Consell podrà demanar un informe del comportament del pressumpte objector al sargent de la guàrdia civil, al veí del costat, al batlle de la localitat o un informe a llurs professors d'ètica i religió de l'època d'estudiant. D'aquesta forma, el dret a la intimitat desapareix.

Cal dir que a la majoria de països europeus el Consell o Tribunal pot demanar dades que constin a registres públics, com són els antecedents penals, però no pot investigar la vida privada o pública de l'objector.

L'últim aspecte negatiu del Consell és la seva formació. En aquest hi haurà, entre d'altres, un representant del Ministeri de Defensa i un objector. Si això a simple vista pot semblar quelcom positiu, la cosa és un xic més complicada.

Recentment, va tenir lloc un Consell de Guerra contra un objector basc acusat de "injurias al ejército", per una carta que dirigí al Capità General explicant voluntàriament els motius pels quals es declarava objector. En haver un representant de l'exèrcit entre les persones que hauran de valorar les sol.licituds, podrien repetir-se fets com aquest.

Pel que fa a l'objector, aquest serà nomenat pel Ministre de la Presidència. Qui serà aquest?, un amic del Ministre o un membre del partit del Govern? Quin grau de representativitat té una persona anomenada a dit?

Amb aquesta llei, l'article 383 bis del Codi de Justicia Militar tornarà a ésser aplicat a molts objectors: als que es neguin a fer la instància o vegin rebutjades llurs sol.licituds; en segon lloc, als qui objectin durant els dos mesos anteriors a la mili i es neguin a començar-la; i en tercer lloc al qui objectin un cop l'han començada.

¿Servei Civil o càstig?

Les principals crítiques a la Prestació Social Substitutòria remarquen que s'enfoca com un càstig per dissuadir al "possible objector" de fer-ho. Mentre la mili dura 12 mesos, la prestació durarà de 18 a 24 mesos. El règim penal que patirà l'objector és molt dur. Així, "qui falti més de 3 dies sense causa justificada del seu centre, dependència o unitat" serà condemnat a una pena que anirà de 6 mesos a 2 anys i 4 mesos. Qui es negui a fer la prestació serà condemnat a una pena de 2 anys i quatre mesos a 6 anys, condemna similar a la d'un estafador o d'un infanticida. Per últim, aquests delictes, si es fan en temps de guerra, són sancionables fins a 20 anys de pressó.

Una altra esmena rebutjada al Congrés fou la que proposava que els objectors no poguessin fer d'esquirols en una vaga. Amb aquest règim penal tan dur serà fàcil enviar els objectors, com un ramat de xais, a trencar totes les vagues que calguin.

Quant als camps on fer la prestació, n'inclou molts on hi ha personal en atur, de manera que els objectors ocuparem llocs de treball. S'oblida la possibilitat de fer el Servei Civil en entitats que lluiten per la pau i els drets humans.

En estudiar aquesta llei, el Moviment d'Objectors de Consciència (M.O.C.) de l'Estat espanyol ha anunciat el seu propòsit de fer-la inaplicable amb la desobediència civil. La lluita dels qui no volen col.laborar amb els senyors de la guerra encara va per llarg.

* *membre del Moviment d'objectors de consciència.*

Nord-Sud

La desnutrición: un trágico

La desnutrición es, a la vez, la causa y la consecuencia de las enfermedades que ocasionan cada día la muerte de 40.000 niños en los países subdesarrollados. La falta de alimentos ha matado más niños que los que han fallecido a causa de cualquier guerra, terremoto, inundación u otro desastre similar. Es su enemigo más encarnizado: les acecha a todas horas, en secreto.

Y sin embargo, en una gran parte de los casos la desnutrición es invisible para un observador no experto. Pero, aun este hambre escondido es letal.

Lo más horrendo de este implacable asesino es que el número de sus víctimas crece cada año. La Organización de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación (FAO), calcula que, de continuar las tendencias actuales, a finales de siglo el número de niños gravemente desnutridos pasará de los 600 millones.

Y para los que sobreviven, la vida se convierte en una inacabable y dolorosa lucha cotidiana. El primer efecto en el niño de una dieta alimenticia inadecuada es la pérdida de energía. La apatía y la reducción de la actividad del crio mal nutrido disminuyen su integración con el ambiente que le rodea, privándole de experiencias estimulantes y educativas; su rendimiento a todos los niveles será más bajo y sus oportunidades futuras, escasas. Aunque no se vean enfermos a simple vista, estos niños difícilmente llegarán a tener una existencia normal y digna.

Estas son malas, pésimas noticias. Afortunadamente las hay buenas también. Como ha pasado con frecuencia en la historia de la humanidad, el aumento de los problemas ha producido simultáneamente nuevas soluciones y, al mismo tiempo, oportunidades nunca vistas.

Una revolución para la supervivencia

En los últimos años, recientes avances sociales y científicos se han conjugado para poner a nuestra disposición los medios necesarios para llevar a cabo una revolución sanitaria en favor de la infancia, con un coste bajo y en un corto espacio de tiempo. Si se logra contar con el compromiso efectivo de los gobiernos y de la población podría reducirse a la mitad la desnutrición y la mortalidad infantiles antes de 1990. Es decir, podría salvarse la vida de 20.000 niños cada día.

Ahora mismo, pueden tomarse cuatro sencillas medidas para iniciar la batalla final contra el hambre, que no dependen de complicados cambios económicos sino de una voluntad política sincera de mejorar la situación de todos los pueblos de la tierra.

Medidas inmediatas

1) Gráficas de desarrollo

La mayoría de madres con hijos desnutridos no tiene medios de saberlo: ¿la desnutrición es muy a menudo invisible? El uso masivo de gráficas de desarrollo, junto al control regular del peso, pueden hacer ***visible*** la desnutrición y paliar en gran medida su incidencia.

2) Lactancia materna

La campaña extensa de promoción de las ventajas de la leche materna podría salvar cerca de un ***millón*** de vidas infantiles al año. En las comunidades pobres la alimentación a base de leche en polvo, a menudo disuelta en agua no potable y administrada en un biberón no esterilizado, provoca la muerte de muchos niños y la desnutrición de muchos más.

3) Rehidratación oral

Cerca de ***cinco millones*** de niños mueren cada año por deshidratación provocadas por infecciones diarreicas. Mediante la administración oral de una solución de azúcar, sales y agua, la mayoría de ellos podría salvarse. Estamos ante el avance médico potencial más importante del siglo.

4) Inmunización

Las nuevas técnicas de conservación de vacunas y el incremento de asistentes cuidados primarios hacen posible la inmunización universal. El coste de la protección contra las enfermedades más importantes es sólo de ***5 dólares niño.***

Por otro lado, la confianza en la supervivencia de los hijos fomenta la reducción de la tasa de natalidad. Todo descenso significativo de la tasa de natalidad se ha visto siempre precedido por una caída importante de la tasa de mortalidad infantil.

Medidas a largo plazo

Con las cuatro tácticas descritas es posible mejorar mucho la situación a corto plazo, pero para erradicar definitivamente el hambre del mundo se harán necesarias medidas adicionales a largo plazo. He aquí algunas:

1. *Aumento de la población agrícola.*— en especial entre los pequeños campesinos. El incremento de los alimentos producidos por las familias campesinas más pobres del mundo, para su propio consumo, es más importante en la lucha contra el hambre, que el aumento de la producción global agrícola, en razón a que la

FONDOMOC

mal que tiene solución

James Grant

cantidad de cereales extras que se necesitan para cerrar la "brecha de las calorías" es pequeña; menos del 2% de la producción mundial, y menos del 20% del grano que consume anualmente el hemisferio norte. Por hectárea, las fincas pequeñas podrían producir más que las más extensas, si los granjeros tuvieran acceso a préstamos, capacitación, riego, tecnología y mercados.

2. *Investigación agrícola.*— centrada en las necesidades de los pequeños cultivadores. En las naciones industrializadas se investiga como aumentar la productividad de grandes latifundios que utilizan tecnología costosa y pocos trabajadores. Los problemas y necesidades de los países en desarrollo, donde abunda la mano de obra, son muy distintos. De ahí la urgencia de investigaciones tendentes a aumentar la eficacia de las fincas pequeñas y la producción de "cosechas para el pueblo".

3. *Reforma agraria y empleos.*— La preocupación por el aumento en el número de los campesinos sin tierra, causado por la creciente concentración de la propiedad en unas pocas manos, ha de ser un tema prioritario.

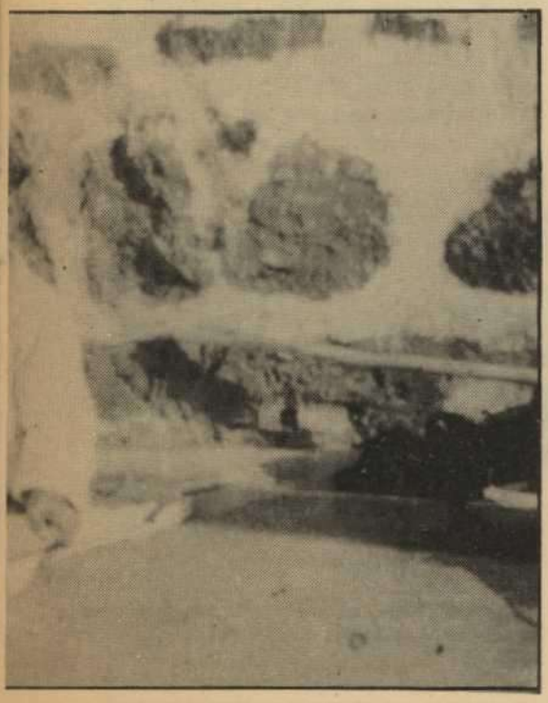

Familias que, por generaciones han vivido de sus finquitas, las están perdiendo; se convierten en pordioseros o se ven forzados a emigrar a las ciudades, donde sólo les espera la miseria. Es urgente revertir esta tendencia. La solución definitiva al problema del hambre requiere obviamente que los desheredados tengan terrenos para cultivar o empleos e ingresos para comprar alimentos.

4. *Planificación familiar.*— Los nacimientos demasiado frecuentes socavan el estado nutricional y la salud de madres e hijos. De ahí que la planificación familiar sea otro medio importante de reducir la mortalidad entre ellos y de mejorar su salud.

5. *Subsidios alimenticios.*— Incluso muchas de las familias que gastan en alimentos más de 3/4 partes de sus ingresos, no pueden evitar la desnutrición de sus hijos a causa de los precios. Si los 100 millones de niños de las familias más pobres del mundo permanecen en estado de desnutrición, el ciclo destructor de mala salud, poca energía y baja productividad, se perpetuará en la próxima generación.

Las experiencias realizadas sugieren que para romperlo, durante épocas de gran vulnerabilidad, se deben repartir subsidios alimenticios entre la gente de las zonas que se encuentran en peor situación.

Suministrar alimentos adecuados a mujeres embarazadas que sufren desnutrición, es lo más efectivo para interrumpir el círculo vicioso de pobreza-hambre-enfermedad-pobreza. No hay que olvidar que el peso bajo al nacer es el responsable de casi la mitad de la mortalidad infantil en el Tercer Mundo; y la buena nutrición de la madre es el factor más decisivo en el peso del recién nacido.

También es imprescindible que la madre se alimente adecuadamente durante el período de lactancia. Es indispensable, por consiguiente, que las madres de escasos recursos reciban alimentos complementarios en esa época.

Otro momento crítico en que los subsidios pueden salvar muchas vidas, es durante el período de destete, cuando muchos niños pobres reciben una dieta deplorablemente escasa o inadecuada.

6. *Enseñanza nutricional.*— Es otro elemento vital de los servicios básicos comunitarios y de la atención primaria de salud. Ni el desarrollo económico, ni el aumento de la producción agrícola, ni los subsidios alimentarios, podrán reducir de forma significativa y permanente el número de las víctimas del hambre, si éstas no saben que alimentos les convienen.

La capacitación de los trabajadores de desarrollo, debe incluir enseñanzas de salud y nutrición que puedan transmitir luego a sus vecinos para que mejoren sus hábitos dietéticos y sanitarios.

Conclusión

Es posible emprender ahora el ataque más eficaz que se haya realizado contra la desnutrición. Las oportunidades que existen hoy, pueden usarse como punta de lanza para romper el círculo vicioso de hambre y subdesarrollo, obteniendo a corto plazo mejoras significativas de gran envergadura.

Se necesitan cambios fundamentales, sociales y políticos, para borrar de la faz de la tierra el horror de la pobreza en masa propagadora del problema del hambre. La reforma agraria y la creación de nuevos empleos a una escala proporcional a la dimensión del problema, no ocurrirán de la noche a la mañana. Pero ambas son urgentes y, por ser difíciles, no deben abandonarse. Se debe seguir exigiendo mayor justicia social porque la desnutrición es tanto consecuencia de la injusticia, como factor de su perpetuidad.

* *Director executiu de la UNICEF.*

Aquest article de James Grant es basa en "El estado mundial de la Infancia", informe editat per UNICEF.

FONDO DOC

PRIMAVERA PER LA PAU

La campanya *Primavera per la pau* fou plantejada ambiciosament per part dels grups pacifistes d'arreu l'estat. La Coordinadora de grups pacifistes coincidí en uns eixos d'actuació: sensibilització, actes coincidents en el temps el 20 de maig, concentració i manifestació a Madrid el 3 de juny. Tothom sabia que l'acte de Madrid seria comparat amb aquell altre a la Ciutat Universitària, quan el PSOE, els seus dirigents, tenien una actitud pública ben diferent respecte de l'Aliança Atlàntica. La comparació, l'examen es superà amb bona nota. La premsa parlà força de les grans accions de Barcelona i Madrid; accions menys espectaculars a llocs menys centrals passaren, però, pràcticament desapercebudes. Per això aquest dossier sobre la passada primavera recull sobretot cròniques d'activitats (només d'algunes, altrament hauríem fet un número monogràfic) poc conegudes, silenciades: Valladolid, la marxa per l'Aragó, Pals, Manresa. Us oferim, doncs, un mosaic incomplert de testimonis gràfics i escrits. Recordeu, però, que foren més dels que ells volen i diuen.

20 de maig a Barcelona: Tu també hi eres, oi?

No volíem ser la Hiroshima del demà. Escoltàvem remors de guerra i patíem per nosaltres i pels altres. Desconfiàvem dels governants i dels poderosos. Ens sentíem pacifistes. Esperàvem que el moviment per la pau pugui detenir l'engranatge bèl.lic. Sabíem, però, que és dura la lluita i que haurem de ser-ne molts. Érem partidaris d'un moviment ampli, obert i eficaç. Crèiem que aquest moviment pot aportar un aire innovador als esquemes tradicionals de "fer política". Pensàvem que calen formes imaginatives d'expressar la nostra protesta. Sabíem que éren molts els que estem per un món sense guerres: havíem d'ajuntar-nos per demostrar-ho. Teníem voluntat d'entendre'ns, de posar-nos d'acord quants més millor. Buscàvem una mena d'acció que ens engresqués a participar-hi. Volíem que fos una acció en la que tots ens sentissim partícips i inprescindibles. Intuíem que una acció així no la podia convocar ningú concret: l'havíem d'autoconvocar tots, persones o grups. Aspiràvem no sols a manifestar el nostre desig de pau: volíem també viure un moment de pau, de joia i de felicitat. I pensàrem en una cadena humana, del carrer Varsòvia al Consulat nord-americà. Intentàvem simbolitzar l'enteniment dels pobles per damunt dels blocs. Sentíem que ens deien que la neutralitat no era possible: ens irritàven però no ens convencien. Seguiem pensant que la neutralitat espanyola és el nostre gra de sorra a una terra en pau. I desitjàvem ser neutrals en una Europa sense blocs i lliure d'armes nuclears. També volíem decidir el nostre futur. Estàvem convençuts que tots som experts quan es tracta de les nostres vides i de la nostra supervivència. Per això demanàvem un referèndum clar i ara per a sortir de l'OTAN. I explicàvem que tampoc volem les bases. Fèiem el que podíem, avisàvem a tothom que coneixíem. Pensàvem que ens quedava molt per fer, perquè volíem ser molts.

...I fórem cent mil.

Josep

FONDO MOC

Primeres Jornades sobre el perill de guerra nuclear

Del 21 al 27 de maig quan la cadena humana començava ja a ser una dada en la història social recent i una experiència en la memòria personal dels que hi havíen participat, es celebraren a Barcelona les "Primeres Jornades sobre el perill de guerra nuclear i les perspectives dels moviments pacifistes", amb una assistència de públic que de vegades superà el miler de persones.

L'interès i el nivell d'informació del conjunt de les sessions fou elevat. Hi havia coincidència, però, en assenyalar que el to de molts dels ponents era excessivament acadèmic i que, en general, com va dir Víctor Viñuales a la darrera sessió, allò que diferenciava aquestes jornades d'un congrés de dentistes o de podòlegs només era el contingut del que es deia, però no la forma de dir-ho: clarament un excés de formalisme en un moviment que pretén ser alternatiu.

Resumir les ponències de les 35 persones (només 7 de les quals eren dones) que vàren participar a les diferents taules, és impossible. Només volem anotar algunes de les coses que es van dir.

Victor Millán —del SIPRI—, va comentar la situació actual dels arsenals nuclears.

E.P. Thompson i Dorothy Thompson —de la END— proposaren les mesures unilaterals de desarmament com a vies per aconseguir un desarmament multilateral autèntic, i van criticar durament les converses bipolars entre les grans potències, que mai no han portat a cap reducció sinó a un augment regulat dels arsenals nuclears; les converses sobre armaments no són intents de desarmar-se sinó de tranquilitzar l'opinió pública i de reduir el debat sobre les opcions de "defensa" als experts. Contra els partidaris de les negociacions bipolars, van defensar la necessitat de pluralitzar les vies del desarmament mitjançant mesures unilaterals com mantenir un status no nuclear o desarmar-se nuclearment de forma unilateral, no entrar a formar part de cap bloc militar o sortir d'aquell en el que s'estigui, crear zones desnuclearitzades, etc.

E.P. Thompson va parlar també de les armes nuclears com a símbols del poder, símbols de la amenaça permanent a l'altre bloc i del domini sobre els propis aliats. En aquest sentit, els euromíssils són militarment innecessaris, la seva funció és la de simbolitzar la submissió europea als Estats Units. Va proposar diverses vies combinables (congelació nuclear als EE.UU., rebuig dels euromíssils als països afectats, creació de zones desnuclearitzades a Escandinàvia i d'altres llocs, lluita pels drets polítics a l'Europa de l'Est, polítiques de neutralitat activa arreu, etc.) per aconseguir un doble propòsit: la desnuclearització de l' "escenari" europeu, i una major independència respecte de les grans potències. Ambdues coses són les premisses d'una retirada total de les tropes i forces nord-americanes i soviètiques d'una i altra part d'Europa. Va cloure la seva intervenció dient que Espanya pot jugar un paper molt important en la defensa de la neutralitat activa i el no alineament si surt de l'OTAN i desmantella les bases militars estrangeres.

Franck Barnaby —ex-director del SIPRI—, va comentar les anomenades "tecnologies emergents" i les diverses utilitzacions que hom pot fer-ne (armes nuclears de contraforça per a un primer cop, armes convencionals altament sofisticades o armes defensives de poc cost i molta eficàcia).

Robin Jenkins va relacionar els problemes del militarisme i del perill de guerra amb els de la fam, la misèria al Tercer món i la crisi ecològica. Criticà durament les societats capitalistes que prenen el PNB com a indicador de benestar, i digué que el PNB contabilitza per igual armes i aliments quan la producció de les unes va en detriment de la producció dels altres. Va recordar també que vivim en un planeta de recursos limitats en el qual és inviable un creixement econòmic i industrial il.limitat i és intolerable un malversament de recursos com el que signifiquen el militarisme i el consumisme mentre persisteixen la fam, la misèria i les desigualtats socials.

Heather Hunt va explicar i recrear l'experiència i el clima del campament de dones entorn de la base militar de Greenham Common, i dos membres del Partit dels verds de la República Federal Alemanya van aportar documentació sobre l'increible grau de militarització de les zones de l'Alemanya occidental frontereres amb els països del Pacte de Varsovia (Hessen, i en concret Fulda Gap).

L'acte final de les Jornades fou una taula rodona on participaren Carlos Otamendi (de la Comisión anti-Otan de Madrid), Mariano Aguirre (del Grupo de información sobre paz y desarme de la Asociación Pro-Derechos Humanos, de Madrid), Rafael Grasa (del Comitè Antinuclear de Catalunya), Xavier Rius (del Moviment d'Objectors de Conciència de Barcelona), Juan Gutièrrez (de la Asamblea Ecologista de Donosti), Marisa Rodríguez (del Movimiento por la paz, el desarme y la libertad, de Madrid) i Víctor Viñuales (del Colectivo por la paz y el desarme de Zaragoza). La presència d'una persona del Movimiento por la paz, el desarme y la libertad (vinculat al PSOE), va distorsionar en certa mesura el debat i va polaritzar les intervencions entre ella i els altres, la qual cosa restà temps a la possibilitat d'aprofundir en el debat entre els diversos "pacifismes" realment existents en aquest país. Així i tot, el debat fou el més viu i amè de les jornades; es plantejaren qüestions importants per al moviment i hom pogué conèixer no sols les idees sino també les actituts i formes de fer dels diferents participants.

Un cop acabades es veien dues vies de continuitat de les jornades; complementàries. Unes trobades més informals, vivencials i quotidianes, amb gent dels moviments pacifistes de l'estat i de l'estranger, i també unes altres jornades amb formulacions polítiques més concretes i contundents: sobre la "neutralitat possible i necessària", per exemple. Temps al temps.

FONDO MOE

MANRESA, silenci per la pau.

Unes 1.000 persones participaren a Manresa a la cadena humana per la pau el proppassat 20 de maig. Tot sortint de diversos punts de la ciutat, els manifestants coincidiren entre el col.legi "Reinaxença" (símbol de la cultura i el progrés) i l'Ajuntament (símbol dels poders públics). Un cop formada la cadena es cantà **L'ESTACA**de LLuis LLach, es guardà un minut de silenci per la pau i el desarmament, i hom alliberà un colom simbòlic. També es simulà un atac nuclear mitjançant material pirotècnic.

Pals, el clam de la pau

La Primavera per la pau també arribà a les comarques gironines; aquest cop a la platja de Pals. La convocatòria havia estat signada per 17 entitats cíviques, partits polítics i centrals sindicals. Malgrat que el temps es mostrà insegur durant tota la jornada assistiren més de 1.500 persones.

L'acte lligà denúncia amb **happening**, tot seguint les indicacions dels Comitès per la pau gironins. A 2/4 de 12 començaren a arribar al lloc de concentració les primeres caravanes, una d'elles en bicicleta des de Figueres, una altra a peu en manifestació-sandvitx des de La Bisbal. A 2/4 d'una s'encetava l'acte. Es llegí un manifest amb quatre punts fonamentals: convocatòria d'un referèndum clar i sense trampes per sortir de l'OTAN; desmantellament de les bases i altres instal.lacions militars estrangeres; desenvolupament d'una política de neutralitat activa i solidària amb els pobles d'Europa i de la resta del món; desnuclearització d'Europa i dissolució dels blocs militars.

Un cop llegit el manifest es col.locà una placa commemorativa en una roca; tot seguit els manifestants es dirigiren cap a la zona de la platja situada davant Ràdio Liberty i dibuixaren sobre la sorra amb **els seus cossos** les paraules "OTAN NO, BASES FORA". Les dimensions de cada lletra eren de 15x24 metres. Posteriorment intentaren formar una cadena humana per tal d'entregar el manifest (en català i anglès); però no sortí cap representant de les instal.lacions, després de 30 minuts d'insistència.

Finalment, el presentador manifestà el desig dels organitzadors d'informar de l'acte al govern i al poble dels Estats Units mitjançant la tramesa del manifest al President i al Congrés dels EE.UU., al **New York Times** i al **Washington Post**; l'acte es clogué amb l'audició de "El cant dels ocells" mentre un nen i una nena alliberaven un colom blanc.

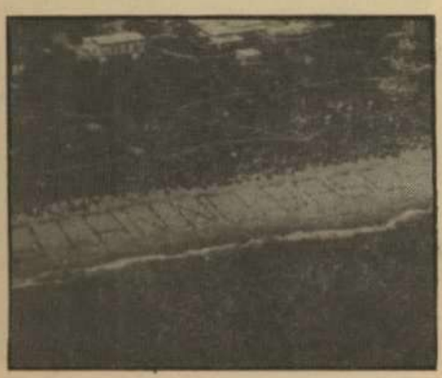

Madrid: 3 de jun y Mig milió de neutral iste

FONDOMOC

"Bases?, Quines l

La manifestació a Madrid va ser tan *sonada* que s'en parlà fins i tot a Washington, on la reacció fou de sorpresa en sentir el lema de "Bases fora". "Bases?, quines bases?", van preguntar-se els homes de Reagan. "A España no hi ha bases" van exclamar. I l'endemà mateix, Alan Romberg, portaveu del Departament d'Estat nord-americà va convocar els mitjans de comunicació per explicar que: "no existen bases norteamericanas en España, solamente bases españolas en las que las unidades militares norteamericanas están estacionadas en apoyo de la defensa nacional de España y común de Occidente, de común acuerdo entre ambos gobiernos" (*El País*, 5/VI/84).

Sembla doncs que les bases són espanyoles perquè és espanyol el seu responsable titular, un general o vicealmiral, segons els casos. Ara, els de fora són més i millor armats:

—a Rota (Cádiz) hi ha 5.100 militars i 776 civils nord-americans, amb 44 avions de reconeixement, una estació naval de comunicacions i diversos dipòsits de combustible.

—a Torrejón hi ha 4.050 militars i 680 civils, 79 avions militars, serveis auxiliars de manteniment, centre de comunicacions, etcètera.

—a Zaragoza hi ha 2.034 militars, 190 civils, 48 avions "caça", 5 avions cisterna, 5 helicòpters, serveis de manteniment i centre de comunicacions.

—a Morón (Sevilla), 390 militars, 45 civils, 15 avions cisterna, serveis de manteniment i estació naval de transmissions.

200 militars nord-americans més estan repartits entre les estacions de comunicacions de l'Estartit, Estaca de Bares, Guardamar, Humosa, Inoges, Menorca, Sóller. 18 més estan a l'estació metereològica i sismogràfica de Sonsesa, i altres 5 als polvorins de Cartagena. A més, els Estats Units tenen destinats temporalment a Es-

Valladolid contra el militarisme:

A Valladolid la **primavera per la pau** fou vistosa i continuada; moltes i variades han estat les accions contra la realització de la desfilada del dia de les FF.AA. En destaquem algunes.

El 26 de març unes 300 persones participaren en una plantada d'arbres, uns 20, a les "medianes" del passeig Zorrilla, és a dir, a la part del carrer que calia enrrunar per permetre el pas dels tancs.

El 13 de maig més de 500 persones intentaren formar una cadena humana; foren violentament dispersades per la Policia Nacional que en detingué 12, requisà els rodets fotogràfics de la premsa i cintes magnetofòniques dels corresponsals de Ràdio Valladolid i Ràdio Cadena. Una de les detingudes ha presentat denúncia per mals tractaments. El mateix dia es produí una manifestació de més de 10.000 persones contra la política fiscal de l'Ajuntament on es sentiren nombrosos crits contra el dia de les FF.AA. i els pressupostos militars.

El 14 de maig s'inicià una vaga de fam per "denunciar públicamente la inmoralidad que suponen los actos de exaltación militar, la violencia que azota nuestra sociedad y los desmesurados gastos dedicados al ejército y armamento en detrimento de los sectores más desfavorecidos de la sociedad" (manifest dels vaguistes). La solidaritat "con los que pasan hambre forzosamente debido a la estructura consumista de la sociedad" fou iniciada per 20 persones, arribant-se finalment a 40. Van rebre ajuts per cobrir les despeses **d'aigua i propaganda**; l'èxit els acompanyà, i a més a més eren poc consumistes: els hi sobraren 25.000 pessetes que enviaren a Nicaragua. El dia 20, tot coincidint amb la sortida dels vaguistes, 2.000 persones es manifestaren contra l'OTAN, les despeses i les bases, com a molts altres llocs de la península ibèrica.

El 21 de maig, inici de la setmana de les FF.AA. es realitzà una "sentada" silenciosa que fou disolta per la policia; hom detingué 36 persones (entre d'elles 23 religiosos), tres de les quals han presentat denúncia per haver rebut descàrregues de porres elèctriques.

L'endemà, 22 de maig, sant tornem-hi! Nova "sentada" i 50 detencions; un cop en llibertat, tornen a seure's: nova detenció; en sortir de comisaria encara tingueren forces per començar de bell nou, aquest cop envoltats per una gran cadena humana amb gent cantant cançons de temàtica pacifista.

El 27 de maig, dia de la desfilada oficial, 4.500 participaren en la concentració antimilitarista convocada en un parc natural als afores de la ciutat. L'acte durà 10 hores; tingué un caire clarament festiu, amb grups de folk, rock, jazz, teatre de carrer, titelles, etc.

Valladolid, qui som?

Durante los dos últimos meses y con motivo de la celebración del dia de las FF.AA. ha habido aquí una movilización casi diaria. Desde el punto de vista de la organización existen varias cosas: 1) un **Comité por la paz y el desarme** que se creó a propuesta de Justicia y Paz y en el que trabajan muy activamente dominicos junto con antiguos militantes del MC; 2) Un **Comitè antinuclear por la paz y el desarme** que es la continuación y reconversión del comité antinuclear que existia ya el año pasado y que es una especie de arca de Noé como tantas otras. Finalmente —y para oponerse a la celebración del dia de las FF.AA.— las dos organizaciones anteriores se juntaron formando el **Comité de Ciudadanos por la paz y el desarme,** en el que además está la Federación de Asociaciones de Vecinos (que aquí no sólo se ha mantenido sino que se ha implantado mucho en los últimos tiempos).

El principal debate en estas organizaciones es actualmente si la orientación de las mismas tiene que ser abiertamente antimilitarista. Eso ha llevado a algunos enfrentamientos en la coordinadora estatal, como sabéis.

Está en fase de constitución un **Centro de Información y Documentación** para el estudio de los problemas de la paz y el desarme. La iniciativa para ello la hemos tomado en la Facultad de Económicas y trabajamos en el asunto un grupo de profesores y alumnos de esta facultad. Se ha conseguido que la Junta de Gobierno de la Universidad aprobara la creación del Centro hace un par de meses. Hemos recibido ya documentación de las variaś campañas inglesas y el Centro ha sido reconocido como organización no gubernamental por el Departamento de Desarme de las NN.UU. La idea es proporcionar información a personas, organizaciones e instituciones de la región. El próximo curso publicaremos un boletín (esperamos que con fondos de la Universidad de Valladolid).

(P.F.B.)

...nes bases?"

panya 735 militars de les Forces Aèries, 600 de la Marina, i 20 més de l'Exèrcit de terra. Són les xifres oficials. Probablement caldria afegir-hi tots els qui s'ocupen dels serveis auxiliars en els diferents ports que visiten els vaixells de la VIª Flota (Barcelona, per exemple).

La propietat formal de les bases és espanyola, certament, però hom no pogué entrar a la de Torrejón quan la investigació inicial de la "síndrome tòxica": coses de la "lletra menuda" del Tractat Bilateral.

El sr. Romberg, doncs, no resulta gaire convincent. Malgrat tot, no ens barallarem per això: tant si són espanyoles com si són nord-americanes no ens convenen, perquè la "defensa nacional de España" i la bomba de Palomares no lliguen ni amb cola.

Seguirem insistint: "Bases fora!". Vale? Enteneu per què?

Diego Corrientes

La Marcha a Aragón. corriendo por la paz

Era tal que un 29 de Enero del año en curso cuando una pequeña representación de 8 o 10 localidades aragonesas tuvo la descabellada idea de proponerse realizar una **Marcha a Aragón por la Paz.**

Decían que el movimiento pacifista no podía seguir tan solo circunscrito a Zaragoza capital, como un símbolo más del centralismo en nuestra tierra. Había que buscar en esa campaña **"Primavera por la Paz"**, una propuesta, una respuesta de protagonismo genuinamente aragonés y descentralizado.

Todo estaba bien planeado, excepto un pequeño detalle: ¿Quién demonios va a correr esos 1.000 km. que nos hemos propuesto realizar? ¿Quién colaborará durante 17 etapas en la preparación de los actos en aquellas localidades donde hay poca gente? ¿Quién participará en las mesas de más de 50 charlas debate?

Sin plantearnos muchos más problemas, a parte de los antes expuestos, algunos de nosotros decidimos solicitar hora en el psiquiatra.

Bueno, pues dos meses después en la plaza del Torico de Teruel, unas 150 personas arrancaban a correr, llevando un simbólico ramo de olivo, en las manos de un diputado socialista y de un director de una escuela del estado, ambos de Teruel capital.

Los que asistimos a la primera etapa, éramos pasto de la zozobra. La respuesta de Teruel (donde hay poco de casi nada) había sido buena, pero ¿qué pasará cuando lleguemos al primer pueblo "final de etapa"?

Nuestra zozobra se esfumó en Monreal. Con la llegada de más de **200** corredores y corredoras se desarrollaron en la Plaza Principal, una serie de simbólicos actos pacifistas que culminaron con una costillada bastante menos simbólica, seguida de la correspondiente verbena nocturna. En existiendo "Pan y Juegos" —como en Roma— todos los temores se habían disipado. Por cierto, los 2 curas del pueblo, llevaban una marcha en el cuerpo, que no dejaron pegar ojo a los corredores venidos de fuera hasta las 5 de la mañana, con las terribles consecuencias que esto les acarreó en el desarrollo de la etapa del día siguiente (las etapas se hacían en fines de semana).

Desde este momento, más que una marcha, se genera un cúmulo de sensaciones, anécdotas y amistades difíciles de olvidar, para quienes la vivimos durante varias o todas las etapas.

Para un conocedor de nuestra tierra, del vacío cultural y vital a que viene siendo sometida por los intereses centralistas, resulta difícil de comprender la participación de multitud de pequeños pueblos. Sólo la vitalidad del sentimiento pacifista, lo inatacable de su discurso y lo atractivo de su presencia en la calle lo puede explicar.

Ciertamente, con una participación desigual, más de cien localidades dieron y recibieron espíritu y color a esta marcha. Más de 3.500 corredores jóvenes y a veces no tan jóvenes —pongamos 72 años, por ejemplo— prestaron sus pies a esa kilométrica serpiente anti-OTAN. Esto sin incluir Zaragoza donde ya se estaba preparando el final de la Marcha, el día 20 de Mayo.

Quien piense que eso del pacifismo es moda, nos tendrá que explicar a los aragoneses, esa estela de más de 40 colectivos que la **Marcha a Aragón por la Paz** ha dejado a su paso. Colectivos pequeños y casi totalmente integrados por gente independiente —el pacifismo aragonés no tiene color partidista— y que en próximas fechas iniciarán su andadura para crear la Coordinadora de Organizaciones Pacifistas de Aragón.

Entre tanto, expoleados por el desarrollo de la Marcha, el personal en Zaragoza, comienza a preparar un final de la Marcha como "Dios manda".

Darle una vuelta a la ciudad de más de 20 kms., portando entre los corredores "este ramo de olivo, engalanado con las cintas recordatorias de los pueblos aragoneses comprometidos con la Paz y que os podría contar de las aventuras que ha disfrutado a lo largo de su recorrido" (Comunicado final de la Marcha, HOJA DEL LUNES 21-5-1984).

Quince mil personas esperaban en una glorieta en Zaragoza, tras su recorrido por la ciudad.

A las 12.30, recibida la columna de corredores y encabezados por Otilia, la serpiente de la Paz, enfilábamos con las charangas y grupos de corredores y encabezados por Otilia, le serpiente de la Paz, enfilábamos grupos de animación hacia el Parque Grande, donde comeríamos y bailaríamos juntos hasta las "tantas" de la noche, en la fiesta pacifista y verbenera que allí organizamos al aire libre.

El importante esfuerzo realizado durante aquellos meses, nos tenía clavada una espina y estábamos decididos a sacárnosla. ¿donde?. En la capital del reino, el tres de junio; así rezan las crónicas:

Los aragoneses dieron la nota

"Fue más o menos sobre las doce menos cuarto, las columnas de manifestantes se pusieron en marcha por el paseo de Delicias. El bloque integrado por pacifistas aragoneses no había logrado llegar ni de cerca a Legazpi, que se encontraba literalmente bloqueada por decenas de miles de personas. Así pues, la pancarta firmada por los colectivos pacifistas de Aragón fue desplegada en un punto relativamente próximo a la cabeza teórica del monumental desfile, precedida de un grupo de animación cuyos integrantes, ataviados con trajes de arlequines, tocaban instrumentos de percusión. Justo delante avanzaban los mutilados republicanos de la guerra civil española, al borde del llanto alguno de ellos, asegurando que sus propias personas son la muestra de que es preciso evitar por todos los medios el horror de futuras guerras.

Un helicóptero de la policía sobrevolaba la marcha, provocando sonoros abucheos cada vez que descendía sobre los manifestantes. En cada tramo del desfile, rivalizaban en ingenio para inventar pareados contra la OTAN y las bases americanas. Finalmente se impuso el clásico "OTAN NO, BASES FUERA" pero coreado a ritmo de samba. Amén de otras cosas variadas, salían a relucir consignas protagonizadas por el presidente González y el ministro Morán. Viejos militantes comunistas se quedaban estupefactos cuando centenares de jóvenes con vestimentas inverosímiles y caras pintadas cantaban "Ni yanquis, ni rusos, queremos ser pitufos". HERALDO DE ARAGON, 5 de junio de 1984.

Temblad, Señores de la Guerra, porque ese pacifismo sincero y global, no forzado por un cambio de "timón de última hora", sino cada vez más asumido en todas las facetas de la vida cotidiana, empieza a hechar raíces en nuestro Aragón y va a ser difícil extirparlo. Si no, al tiempo.

Muchos recuerdos de Zaragoza

José Luis Martínez

FONDO MOC

Informacions breus

GREENHAM COMMON:

10 MILIONS de DONES 10 DIES

SIGUEM RESPONSABLES!
PER LA SUPERVIVENCIA DEL PLANETA!
DETUREM LA MÀQUINA DE LA GUERRA!
LLUITEM PER ELIMINAR-LA!

FONDOMOC

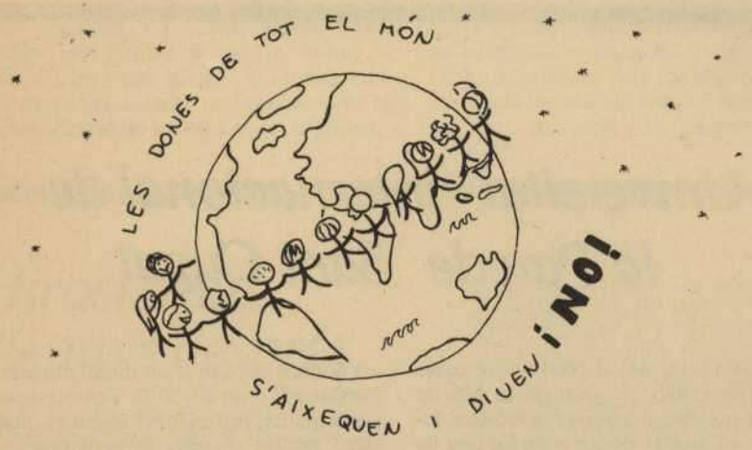

20→30 Setembre GREENHAM COMMON

Les dones de Greenham Common, com podeu veure al full de convocatória que ens han demanat que traduïm i difonguem, ens criden a ser responsables, a lluitar per eliminar la màquina de guerra, per deturar-la. Ens diuen d'afegir-nos a aquest NO que volen sentir de totes les dones del món: "si vols assumir la teva responsabilitat, deixa de ser còmplice i VINE! Et demanem que vinguis el dia 20 de setembre i et quedis 10 dies". Els diversos grups afins de Barcelona i l'estat espanyol, el grup d'afinitat de dones de la Convenció de l'END a Perugia, la coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes, la Campanya pel desarmament i la desnuclearització totals, acordaren solidaritzar-se.

Es faran diverses accions aquí, a casa nostra. El CANC organitza un viatge a Greenham el darrer cap de setmana de setembre. Pots demanar informació a : **En peu de pau**,Gran de Gràcia 126, pral-1ª,T. 2179527, a **Casal de la pau**,C/Cervantes 2,pral, T.3183994

III Premis periodístics "Justícia i Pau"

La Comissió General Justícia i Pau, en el marc de la seva Campanya "Desarmament i Desenvolupament per a la Pau", i amb la finalitat de fomentar la sensibilització sobre els problemes del desarmament, desenvolupament, drets humans i pau, convoca amb la col.laboració de la Caixa d'Estalvis de Catalunya, uns III premis periodístics per a premsa i ràdio que s'ajustaran a les següents

BASES

1.—Tots els articles, reportatges, entrevistes o informes que optin el premi, hauran d'haver estat publicats o emesos entre el 15 de març i el 15 d'octubre de 1984 a qualsevol publicació periòdica o emissora.

2.—El tema serà: **Desarmament i desenvolupament per a la Pau,** i els treballs podràn referir-se a aquest enunciat general o bé a algún dels aspectes que es considerin importants d'ell, i estar referits a l'àmbit que es prefereixi —internacional, europeu, etc.—.

3.—S'acceptaran treballs en qualsevol de les llengües de l'Estat Espanyol.

4.—El premi de premsa està dotat amb cent mil (100.000) pessetes. El premi de ràdio està dotat, igualment, amb cent mil (100.000) pessetes.

5.—Els treballs s'enviaran a **Comissió General Justícia i Pau. Rivadeneyra, 6, 10è. pis. Barcelona-2.**

En el cas de la premsa per quintuplicat —podent ser fotocòpia quatre dels exemplars—. En cas d'haver estat publicats amb pseudònim, la identitat de l'autor haurà de ser certificada pel director de la publicació.

Per a programes de ràdio, n'hi haurà prou amb remetre una còpia de l'espai o sèrie d'espais emesos, certificant dia i hora d'emissió.

6.—El termini de recepció de treballs finalitzarà el 25 d'octubre de 1984.

7.—La composició del jurat es donarà a conèixer, junt amb el veredicte, abans del 30 de novembre d'aquest mateix any.

8.—No es mantindrà correspondència amb els concursants ni es tornaran els treballs rebuts.

COMISSIÓ GENERAL JUSTÍCIA I PAU. Rivadeneyra, 6-10è. Barcelona-2. Amb la col.laboració de la Caixa d'Estalvis de Catalunya.

Barcelona, 15 de març de 1984.

Referèndum sobre l'OTAN

Gran concurs de preguntes

Joseph Luns, ex-secretari de L'OTAN.

Setembre és el mes del concurs, del gran concurs de preguntes sobre l'Otan. Ja ho va dir l'estratega sr. Luns: tot depèn de la pregunta. Pendre el pèl a 25 milions de persones, però, no és cosa fàcil, exigeix fantasia. Exercitem la nostra imaginació, demostrem la nostra maduresa, seguim-els hi el joc, pensem QUINA ÉS LA MILLOR PREGUNTA PER A REAGAN I EL NOSTRE GOVERN? S'admeten tota mena de preguntes trobades en solitari, per grups d'amics o en familia. Un jurat completament imparcial —del qual formen part entre d'altres, Máximo, el dibuixant, i José Antonio Labordeta, el que canta— elegirà les preguntes més originals, interessants, alucinants o probables. Les 14 seleccionades es publicaran a l'octubre i serviran per a confeccionar una "quiniela" pacifista.

Contradictoris com som, hem previst "premis" per a estimular la participació. Els dos primers són una visita al campament de dones de Greenham Common, o a veure acompanyats dels verds, les instal.lacions alemanyes de l'OTAN. El tercer premi és un viatge a Zaragoza o qualsevol ciutat espanyola on hi hagi gent pacifista (per a poder comprovar que som molts més dels que ells volen i diuen).

La teva pregunta, juntament amb el teu nom i cognoms i adreça, les has de fer arribar a l'adreça de la nostra revista (**En peu de pau**, c/Gran de Gràcia, 126 pral. 08012-Barcelona).

L'iniciativa del concurs va sorgir del Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC), que l'organitza juntament amb el Colectivo por la paz y el desarme de Zaragoza, el Comitè del Guinardó per la pau i el desarmament, la Plataforma por la paz de Salamanca, el Comité de acción por la paz y el desarme de Madrid, la Plataforma por la paz y el desarme de Aviles, Silenci per la pau de Tarragona, Paz y Desarme de Alicante, Onda Verde/Germinal de Madrid, Grupo ecologista maragato de Astorga, Comité Antinuclear por la paz y el desarme de Valladolid, Comité Anti-Otan de Murcia, Paz y cooperación de Madrid, Colectivo riojano por la paz y el desarme, DEBA de Euskadi, Asamblea por la paz de Granada, Iniciativas por el desarme y la emancipación de los pueblos de Jaén, Comité Anti-Otan de Madrid, Comisión Anti-Otan de Madrid, Coordinadora ecologista de Madrid y la Asamblea por la paz y el desarme de Sevilla.

Esperem les vostres preguntes... i bona sort!

FONDO DOC

El proper 16 d'octubre, Dia Mundial de l'Alimentació

El Dia Mundial de l'Alimentació va ésser establert, l'any 1979, per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), en la data de l'aniversari de la seva fundació, és a dir, el 16 d'octubre.

Amb aquesta diada anyal es pretén de sensibilitzar l'opinió pública sobre les causes i greus conseqüències dels problemes alimentaris mundials. Al mateix temps, es vol desvetllar un sentiment de solidaritat internacional enfront del tràgic problema de la fam que encara pateixen centenars de milions d'éssers humans.

L'any passat més de 140 països van celebrar la diada amb tot un seguit d'actes cívics, artístics i educatius. Per la seva banda, la FAO publica, amb motiu de la diada, diversos materials informatius que poden demanar-se a la seva oficina de Roma. (Via delle Terme de Caracalla 00100 Roma.)

Universitat internacional de la Pau de Sant Cugat

No podíem estar-nos de dir quatre coses sobre la Universitat, malgrat que la data de tancament ens obliga a deixar la crònica detallada per al proper número de **En peu de pau**.

La Universitat celebrà les seves sessions del 30 de juliol al 4 d'agost al Liceo Borja. Els 300 alumnes tingueren ocasió de participar a múltiples sessions de debat organitzades amb un cert caire monogràfic: cadascun dels dies estava destinat a un tema o àrea de treball. Així, per exemple, la Universitat s'encetà amb el tema "Desequilibris socials, polítics, econòmics i ecològics en el món actual" i es clogué amb el tema "El perill de guerra nuclear i les alternatives pacifistes". De la Universitat no estigué absent el tema reivindicatiu; el propi rector, el premi Nobel de la Pau Adolfo Pérez Esquivel, ho expressà clarament a l'acte inaugural en demanar que les potències mundials establissin un "Fons mundial per a la vida i desenvolupament dels pobles" tot donant el valor d'un míssil nuclear ("un Pershing II o un SS-20"). Posteriorment els participants, professors i alumnes, manifestaren moltes vegades la seva preocupació reivindicativa per diferents temes espanyols: el comerç d'armes, el referèndum pendent, les creixents despeses militars, la falta de compliment de promeses com el 0,7%, etcètera. I això, malgrat que, com senyalà encertadament Johan Galtung el darrer dia, els temes espanyols eren els grans absents del programa oficial de la Universitat.

En resum (recordem que al proper numero comptareu amb una crònica més detallada), la Universitat començà el seu camí. El balanç general fou, com manifestaren els assistents a l'assemblea final, positiu i tothom considerà que la iniciativa havia de continuar, tot millorant alguns dels lògics defectes que es produeixen a qualsevol "primera edició".

Coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes: resum i crònica

Els dies 30 de juny i 1 de juliol es celebrà a Madrid la darrera trobada de la Coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes. Assistiren 52 grups alguns d'ells eren al seu torn coordinadores. L'ordre del dia fòu el següent: 1) alguns aspectes organitzatius sobre el funcionament de la Coordinadora; 2) valoració de la campanya de primavera; 3) Propostes d'acció tardor-hivern; 4) Convenció de Perugia; 5) Segona trobada dels grups de l'estat (jornades de debat). Els punts que absorbiren més temps de la trobada foren, naturalment, el 2) i el 3). Quan a la valoració de la **Primavera de la Pau,** intervingueren 23 col.lectius. La majoria de les valoracions foren molt positives per la gran participació, el treball de base i la inserció al teixit social, la contestació dels actes oficials de la setmana de les FF.AA., etc. També es valorà molt positivament l'aportació de la tercera consigna de les accions a Catalunya: "Per un estat espanyol neutral en una Europa sense blocs ni míssils, que després fou també adoptada per tota la coordinadora. Tanmateix, es sentiren també algunes valoracions crítiques, referides sobretot a coses a corregir: l'excés de protagonisme que tingueren a Madrid les personalitats polítiques, el fet que la manifestació tingués una capçalera encara que formada per membres de base de grups de tot l'estat), una certa tendència a burocratitzar el moviment, que s'expressava en les continuades referències a la necessitat de crear coordinadores regionals, etc.

Pel que fa a les *propostes d'acció*, s'inicià una discussió que caldrà continuar els dies 8 i 9 de setembre. Els acords presos foren: formular *en positiu* el nostre rebuig a l'OTAN i les bases afegint la tercera consigna abans esmentada; realitzar accions en commemoració de les explosions d'Hiroshima i Nagasaki els dies 6 i 8 d'agost; fomentar accions de solidaritat amb el campament de dones de Greenham Common els dies 20 al 30 de setembre dins la campanya "10 milions de dones, 10 dies"; realitzar accions *coincidents en el temps* durant la setmana del 24 al 30 d'octubre, setmana en pro del desarmament convocada per NN.UU.; realitzar durant *el mes de desembre* una campanya en contra del servei militar obligatori i a favor dels objectors de consciència (els dies triats són, en principi, l'1 i 2); fomentar a Perugia la solidaritat amb la nostra lluita dels diversos moviments per la pau europeus.

Sobre la taula quedaren bàsicament dos temes: *la propera acció estatal unificada (quina?, quan?)* i la decisió sobre diverses iniciatives del CANC i d'altres grups (el concurs de preguntes sobre el referèndum de l'OTAN, les manifestacions de "pinotxos" o "vamos a contar mentiras", pensades per ridiculitzar cadascuna de les habituals declaracions dels de dalt que diuen "uf" quan abans havien dit "fu", etc.).

El punt més important és, òbviament, la propera acció estatal unificada. La discussió es centrà a la proposta de la Comissió Anti-OTAN de Madrid de celebrar un ***referèndum simulat*** el 30 de novembre; alguns grups manifestaren el seu desacord per considerar que era massa aviat per donar per acabada la campanya de sensibilització (com podria significar la realització tan ràpida d'un simulacre de referèndum) i que un referèndum alternatiu només tenia justificació si: el govern no el convocava (aleshores es podria aprofitar la convocatòria de les eleccions municipals o legislatives per fer-ho a cadascun dels col.legis electorals en una taula instal.lada fora); o bé si realment, un cop convocat, la pregunta resultés inaceptable per falta de claredat (aleshores es podria organitzar un de paral.lel a cadascun dels col.legis electorals). En qualsevol cas, encara queda molt de treball a fer i qualsevol **referèndum popular generalitzat** hauria de ser seriós, ben organitzat i amb capacitat d'arribar a la quasi totalitat de la població: altrament es giraria en contra dels grups organitzadors. Naturalment, res no impedeix continuar organitzant referèndums a pobles, escoles, centres de treball, etc., com a forma de sensibilitzar la població.

El CANC (Comitè Antinuclear de Catalunya) i el Comitè del Guinardó per la Pau i el Desarmament proposaren un esquema d'actuació diferent: accions descentralitzades coincidents en el temps durant la primera part de la tardor; *marxes interterritorials* (Catalunya-Aragó, Castella-Andalusia) que vagin establint xarxes comunicatives entre els diferents pobles i preparant el terreny per l'acte final. *Dos o tres setmanes* abans del referèndum es podria fer una *gran cadena humana* (des de Rota a Girona, des del País Basc fins Madrid, etc.), que fes que a tots els quilòmetres del recorregut hi hagués algun acte, alguna expressió, es fes quelcom relacionat amb l'expressió de la ferma voluntat de la població de viure en pau, allunyada dels blocs i sense instal.lacions militars estrangeres al seu voltant. Una proposta, doncs, encara poc acabada (es realitzara probablement durant la primavera) però amb el mèrit de la imaginació i el repte; i ja se sap només engresca allò que planteja reptes difícils de superar: Posar *En peu de pau* gran part de la geografia peninsular.

La discussió continuarà a la propera reunió de la Coordinadora, el 8 i 9 de Setembre.

Hiroshima, 39 anys després

El 6 d'agost, 39 aniversari del primer bombardeig atòmic, tingué lloc a Hiroshima una manifestació antinuclear i per la pau en la qual participaren més de 50.000 persones. En el transcurs de la concentració, Takeshi Araki, batlle de la ciutat va donar a conèixer el nom de les **4.315** persones que en el transcurs dels darrers 12 mesos havíen mort a conseqüència de les radiacions de la bomba, amb la qual cosa, i quasi quaranta anys després, la xifra de les víctimes segueix augmentant.

També a l'Estat espanyol es va commemorar Hiroshima. A Madrid, la Comisión anti-OTAN va penjar una enorme pancarta amb forma de bomba a la Cibeles. A Barcelona, el Comitè Anti-OTAN de "9 Barris", va editar i penjar un cartell que reproduïa la portada del "Diari de Barcelona" que donava la noticia de l'explosió d'Hiroshima.

Accions d'estiu

Les accions en favor de la pau i el desenvolupament no s'aturen, ni tan sols en èpoques de vacances. Aquí teniu una selecció del calendari d'aquests mesos:

1 juliol-28 Set: marxa per la pau de Londres a Assis (Itàlia)

juliol-setembre: actes, seminaris sobre no violència, desarmament i Tercer Món a Cun de Larzac (França).

22 de juliol-6 d'agost: Pelegrinatge per la pau a Pantex, Texas, on hi ha una instal.lació nuclear.

25 juliol-15 d'agost: camp internacional d'estiu contra els Cruise, organitzat pel Comitè italià per la Pau. Comisio (Sicília).

29 juliol-5 d'agost: una "volta" en bicicleta de vuit dies per quatre camps d'aviació militars danesos.

4/5 d'agost: Marxa i manifestació contra el reactor ràpid (supergenerador) de Malville. Contra l'energia nuclear i euromíssils. Malville (França).

5-9 d'agost: Conferència de la xarxa nord-americana de no violència sobre el tema de "La no violència en l'educació i l'acció".

6-19 d'agost: Marxa jovenil (menors de 21 anys) per les bases militars i nuclears situades a Gran Bretanya. Organitza la joventut de C.N.D.

6 d'agost- 8 de setembre: Marxa per la pau des de la base de Mutlangen (on són els Pershing II) fins Bonn. Hom passarà per d'altres instal.lacions.

12-19 d'agost: Camp jovenil de gents de l'est i l'oest amb el tema de "La joventut europea per la pau, el desarmament i el desenvolupament". Hünsberg (RFA).

15-30 setembre: Accions a Fulda Gap (Hessen/RFA).

22-24 setembre: un cap de setmana d'accions descentralitzades a EE.UU. en contra de la guerra a diverses bases i instal.lacions militars. Organitza Mobilization of Survival, contacte, 853 Broodway, Room 2109, New York, NY 10003.

A més, heu vist alguna sessió dels Jocs Olímpics per televisió? Doncs és possible que la cadena ABC no us hagi donat imatges de l'acció americana més important de l'estiu: **SURVIVALFEST 84.** Ha tingut dues parts: primer) la "Convenció de les gents", en ocasió de la Convenció del Partit demòcrata (San Francisco, 13-16 de juliol). S'ha intentat que els representants demòcrates sentin les veus dels marginats: moviment per la pau, treballadors, dones, gays, negres, chicanos, vells i joves, pobres, representant de Centreamèrica i d'altres (gairebé tots) pobles americans oprimits pel Nord més proper. La segona part ha tingut com ocasió els Jocs Olímpics de Los Angeles: museu per la pau, vigília per la pau, arribada el 3 d'agost d'una delegació japonesa amb la Flama d'Hiroshima, una Conferència internacional per la Pau i la No Intervenció (4 d'agost). Es celebrà també un **Dia per la Supervivència**, el 5 d'agost, amb una marxa massiva i una manifestació on intervingueren 5 oradors (una dona de Greenham Common, i un "verd" alemany entre els europeus). Oi que no sabieu res de tot això? Recordeu els telediaris del dia 6 d'agost? Només parlaren de l'acció espectacular de Green Peace a l'Estatua de la Llibertat. Les coses massives, de més llarg alè no mereixen atenció. També caldrà posar-se **en peu de pau** per protestar de la des-informació habitual.

FONDO

Proliferació nuclear: atenció a l'Irà,

Qui paga mana, tot i que hagi risc de proliferació, d'augmentar el nombre de països del "club de les armes nuclears". Diverses empreses sueques i de la República federal alemanya estan discutint la possibilitat de cooperar amb l'Irà per enllestir un dels dos reactors de 1300 MW no acabats situats a la ciutat de Bushehr (Sud d'Irà). La prestigiosa publicació **Jane's Defense Weekly** (Gran Bretanya) deia el 26 d'abril que Irà estava entrant a les etapes finals del procés de producció d'una bomba nuclear, que podria enllestirse d'aquí a tres anys. Quina relació té això amb els reactors de Bushehr?

Doncs bé, que l'any 1979, després de la revolució iraní, l'empresa alemanya Kraftwerk Union (KWU) aturà el treball a la central. Al gener de 1984 aquesta empresa ha enviat 40 tècnics per tal d'estudiar què caldria per acabar la central, finalitzada en un 70%. L'única condició de la KWU seria el final de la guerra Irà-Iraq.

Irà ha demanat també la col.laboració de les empreses sueques Swedpower i Asea-Atom. Representants d'ambdues companyies han declarat que no prendran cap decisió sense el suport del govern. Un dubte plana al damunt de tota la història: haurà violat Irà el Tractat de no Proliferació nuclear que signà durant la dictadura del xa?

"En pie de paz"

Ha aparegut un llibre interessant; és "En pie de paz", una iniciativa del Centro de Documentación del Colectivo por la Paz y el Desarme de Zaragoza. L'edició ha estat a càrrec de l'Universitat d'aquella ciutat. "En pie de paz" és una proposta cultural important i engrescadora: amb una impressió i presentació gràfiques impecables, reuneix poemes, proses, articles, música escrita i obra gràfica de 54 artistes i intel.lectuals més importants de les terres de parla castellana. El llibre és important i és interessant per si mateix i pel que representa: per la validesa de la propia proposta cultural i pel que significa el que una iniciativa editorial d'aquesta mena sorgeixi d'un dels primers —i escassos— centres de documentació endegats des del propi moviment per la pau. Us suggerim la seva visió i la seva lectura. Ens ho agraireu. Podeu demanar exemplars al Comitè Antinuclear de Catalunya, Gran de Gràcia 126, pral. 1ª. B-12.

Despeses profitoses

Estàvem ja acostumats a una forma de política econòmica que afirma que "els guanys d'avui són les inversions de demà i els guanys de passat demà". El que no sabíem, però, és que la indústria armamentista nord-americana aplica una versió més moderna: "unes bones inversions allà on cal signifiquen més guanys avui mateix". Durant 1982 les empreses (capdavanteres a la indústria bèl.lica) **Rockwell, Martin Marietta, Lockheed, General Electric, General Dynamics, McDonnell Douglas i Northrop** donaren 1,1 milions de dòlars als "reaganites" (els homes de l'Administració Reagan). La meitat d'aquesta suma arribà als homes claus dels diversos comitès de defensa encarregats de la compra d'armes. Fou un diner ben invertit; els empresaris reberen, només en concepte de comandes per al programa **Cruise**, una suma de 668 milions de dòlars. El repartiment fou el següent: **Boeing**, 108.900.000 dòlars; **General Electrics**, 300.000 dòlars; **General Dynamics**, 341.800.000; **McDonnell Douglas**, 217.800.000 dòlars.

Us proposem un joc divertit, quan torneu a llegir als diaris que algun dirigent es queixa d'un "desequilibri" favorable als soviètics (els famosos "gaps"), pregunteu-vos quina serà la nova arma i quina la indústria que en sortirà més afavorida.

Conferència internacional sobre el comerc d'armes i per al desenvolupament de noves estrategies de lluita contra aquest comerc

Tindrà lloc a Hengelo (Holanda) del 2 al **4 de novembre de 1984.** La iniciativa està lligada a la campanya començada per Pax Christi holandesa l'octubre de 1982 per aturar el comerç d'armes holandès amb el Tercer Món. Els objectius perseguits són: bescanviar informació, elaborar estratègies i iniciatives comunes, motivar els grups i moviments per la pau, els investigadors, les esglèsies, etcètera. Un dels principals factors de militarització del Tercer Món és la transferència d'armes des dels països industrialitzats. Això suposa: a) creació i reforçament de la dependència política respecte de les superpotències; b) garantia de control econòmic per tal de salvaguardar l'accès als recursos naturals i als mercats del Tercer Món; c) donar suport als mandataris locals de les superpotències. S'ha generat un comerç tan actiu (segons el SIPRI —anuari 1983— el període 1977-82 la transferència d'armes havia augmentat un 80% sobre el període 1972-77, i d'aquest increment 2/3 havien anat al Tercer Món) que no n'hi ha prou amb parlar de reestructurar o reconvertir la indústria militar europea: **calen solucions polítiques nacionals i internacionals** i això és el que vol analitzar la conferència. Podeu demanar més informació a Pax Christi Holanda, Apartat de Correus 85627 (Boîte postale) 2508 La Haya, HOLANDA.

Sabem d'alguns espanyols i catalans que pensen anar-hi; si considerem les conclusions del capítol del SIPRI-1984 dedicat a la política de defensa espanyola (vegi's traducció en aquest mateix número): les exportacions d'armes han crescut moltíssim d'ença 1981 ("el paper d'Espanya serà cada cop més visible"), és obvi que tenim moltes coses a discutir i aprendre a Holanda.

FULDA GAP: Exercicis de pau contra maniobres militars

Fulda Gap és el nom que l'exèrcit nordamericà dóna a la part central i oriental de Hessen (RFA). Segons la doctrina oficial de l'OTAN (i contra l'experiència històrica) aquest seria el punt en què caldria esperar un atac tipus **blitzkrieg** (infanteria, artilleria, tancs i aviació tàctica) del Pacte de Varsòvia. Resultat: una de les zones més militaritzades d'Europa; hi ha bases de míssils, dipòsits per a municions químiques, armes nuclears, bases aèries, barracons preparats per hostatjar soldats. Cada any es realitzen més de **200 maniobres.** D'aquí que s'hagi decidit (Köln, 5-6 maig 1984) realitzar una gran acció de masses a Fulda Gap. Es tracta de realitzar una "obstrucció de la maniobra" i una xarxa humana, una combinació d'accions de masses amb formes de desobediència civil. Hom pensa instal.lar diversos camps per la pau a la zona d'exercicis i a prop de les instal.lacions militars. Per acabar, la xarxa humana simularà una mort massiva. L'acció es desenvoluparà del 15 al 30 de setembre. Contacte: Arbeitsgruppe Aktionsherbst'84 Fulda Gap, c/o Büro, Ohmstrasse 12, 6400 Fulda, República Federal alemanya (telèfon 0661-70828).

FONDOMOC

Debat a Manresa sobre la militarització del territori

La Coordinadora Comarcal "El Bàges per la Pau" ha organitzat una trobada els propers dies 6 i 7 d'octubre sota el lema "El Moviment per la Pau i la militarització del territori". Aquesta trobada s'emmarca en la mobilització que es durà a terme en contra de les previsions del Ministeri de Defensa d'instal.lar unes casernes en el terme municipal de Rajadell, a 7 qms. de Manresa.

Els actes previstos són els següents:

Dissabte, 6 d'octubre: es formaran tres grups de treball, sobre: a) militarització del territori, OTAN i política del Ministeri de Defensa; b) alternatives de defensa, i c) intercanvi d'experiències i propostes entre els grups que treballen el tema de la militarització del territori. Després de dinar, sessió general amb presentació de conclusions dels grups de treball i aprovació d'un manifest sobre el tema. Al vespre, "Campament per la Pau".

Diumenge, 7 d'octubre: Marxa a la zona estudiada pel Ministeri de Defensa com a lloc de possible ubicació de les casernes.

Per obtenir més informació podeu dirigir-vos a: *Coordinadora Comarcal "El Bàges per la Pau" c/Puigmercadal, 7. MANRESA (Barcelona) Telf.: (93) 875 00 34.*

Amb motiu del tencament de la XXVª Campanya contra la fam a Barcelona

El passat mes de febrer es varen complir vint-i-cinc anys de la creació de la nostra entitat, **Mans Unides-Campanya contra la fam.**

Com tota cosa que comença, de primer va ésser quelcom de petit encara que ambiciós. Les persones que, al llarg dels anys, amb la seva tenacitat i generositat, han aconseguit de fer-ne d'ella una organització gran i sòlida, poc s'havien de pensar que allò tan petit esdevindria una entitat amb l'envergadura que, a hores d'ara té.

A totes elles, la nostra més sincera felicitació.

Com és natural, tota cosa que creix, exigeix un redreçament, una constant preocupació i una revisió en profunditat, que no ens ha de fer por realitzar.

La filosofia esencial que anima **Mans Unides** sempre és la mateixa, però se n'ha de mirar de trobar noves vies a la realització de la nostra tasca, per tal d'assolir el màxim d'eficàcia en la cooperació amb el Tercer Món. Al mateix temps, hem de fer tot el que sigui possible per a donar a conèixer a l'opinió pública catalana els greus problemes que pateixen els països en vies de desenvolupament.

En aquest sentit, ens estem dedicant molt seriosament a les tasques de sensibilització, tant a nivell d'escola com del públic en general. Cal fer esment de la trobada que tingué lloc a Montserrat, on la qualitat dels participants a la taula rodona i el contingut de les diferents intervencions, ens varen donar una bona i ampla visió de la panoràmica mundial. També es va fer palesa quina es la posició dels nostres partits polítics i de l'Església envers el Tercer Món.

Aquest nou impuls que estem intentant de donar a la nostra entitat sembla haver començat a donar el seu fruit, però, encara no estem prou contents amb els resultats econòmics.

A la diòcesi de Barcelona es recaptaren el 1983/84 al voltant de 63 milions de pts. (sense deduir despeses). Això representa un augment d'un 12% respecte l'any anterior, però la proporció per habitant i any, 11,9 pts. és bastant baixa si la comparem amb la d'altres zones d'Espanya. A tots els qui han col.laborat i fet possible la realització de diversos projectes de desenvolupament al Tercer Món, els vull agrair ben sincerament la seva generositat.

Montserrat Mas
(Delegada a Barcelona)

Explosions nuclears

Tard, però amb pressa. Efectivament, més d'un centenar d'explosions nuclears (a l'atmosfera i sota terra) dels nostres veïns mostren que el programa de millora de la seva **force de frappe** no és cap broma. El propassat 8 de maig els francesos explotaren un giny nuclear de 20 quilotones a l'illa de Moruroa, lloc habitual de les proves franceses. Enteneu ara per què els habitants del Pacífic no diferencien entre moviments d'alliberament nacional i moviment antinuclear? Si voleu més informació podeu demanar el document "Moruroa, the Dirtiest Island in the Pacific, will be one-hundred bombs old in 1984" a WISE-Amsterdam, czaar peterstraat 1, 1018 nw Amsterdam, Holanda. El número de tèlex és 15018 wise nl,. Ens oblidàvem, quan el govern espanyol parla de pertànyer a l'OTAN sense integrar-se a l'aparell militar i posa l'exemple francès, pensarà també en alguna bomba? Perdudes les Filipines, quina seria la nostra "illa bruta"?

Anoia per la pau

Cadena humana per la pau a Igualada

El dissabte 14 de juliol més de 500 persones formaren una cadena humana per la pau al casc antic d'Igualada, reivindicant el referèndum per sortir de l'OTAN, el desmantellament de les bases estrangeres i la neutralitat espanyola en una Europa sense blocs ni míssils.

Aquesta acció havia estat convocada pel col.lectiu "Anoia per la pau", format per més d'una trentena de persones que participen a títol individual. Han rebut en pocs dies el suport públic de 500 persones de diversos nuclis de població de la comarca.

Prèviament a la cadena humana, el col.lectiu havia organitzat una setmana d'actes pel desarmament i la desnuclearització totals, sobretot actes de divulgació als barris, als que hi van assistir uns centenars de persones, i tres debats sobre la neutralitat espanyola, la militarització de la societat i la política de blocs.

Sta. Margarida de Montbuí: consulta popular sobre l'OTAN

Dins el marc d'aquesta setmana, l'Ajuntament de Sta. Margarida de Montbuí (barri obrer d'Igualada amb municipi propi), va realitzar una consulta popular entre els veïns sobre la permanència a l'OTAN.

La iniciativa sortí de la candidatura de "Unidad Popular de Izquierdas", i tenia suport del regidor del PSUC, l'abstenció de CiU i els vots en contra de la minoria del PSOE.

Sta. Margarida de Montbuí té un cens demogràfic de 8.178 persones. Per l'ocasió es va elaborar un cens electoral de 5.300, que incloia tots els majors de 14 anys, entre els quals es va repartir una enquesta amb tres preguntes. Van participar en la consulta 3.513 persones, encara que sols 3.106 contestessin la totalitat del qüestionari. 334 esta ven en blanc i 21 foren anul.lades per raons diverses.

Els resultats de l'escrutini (el rigor i seriositat del qual ha estat autentificat per la premsa conservadora local) es van fer públics en finalitzar la cadena humana d'Igualada. Els resultats són els següents:

1.ª pregunta: **¿es usted partidario de que el estado español se desvincule totalmente de la OTAN?**
—**SI:** 2.626. (73%)
—**NO:** 480.

2.ª pregunta: **¿es usted partidario del desmantelamiento de las bases militares norteamericanas y otras instalaciones de carácter militar al servicio de EE.UU. ubicadas en territorio del estado español?**
—**SI:** 2.637. (75%)
—**NO:** 469.

3.ª pregunta: **¿es usted partidario de una Europa sin bloques ni misiles?**
—**SI:** 2.889 (82%)
—**NO:** 217

L'Ajuntament de Sta. Margarida va donar a conèixer posteriorment un comunicat a l'opinió pública valorant l'experiència. Entre d'altres coses deia: "Somos conscientes de que políticamente alguien se rajará las vestiduras por el "referéndum" efectuado en nuestro municipio. No perseguíamos este objetivo. Simplemente hemos querido ofrecer al pueblo la posibilidad de que, libre y soberanamente, se pronuncie **hoy** para que **mañana** las generaciones venideras consigan vivir sin guerras y en Paz. (...) Nos sentiríamos satisfechos si, a partir de esta experiencia, otros pueblos de nuestra comarca, y en general los del Estado Español, llevaran a cabo tareas tan enriquecedoras y serias como la que se ha realizado en nuestro municipio".

El comunicat, que acabava exigint al govern la cel.lebració del referèndum per sortir de l'OTAN, comentava un fet colpidor: el de "aquella mujer que sabiéndose cerca de la muerte y con enormes dificultades para andar, ha querido bajar hasta el portal —haciendo un esfuerzo sobrehumano— para entregar su voto por la Paz".

FONDO MOC

CONVERSES FILOLÒGIQUES

per Pompeu de Pau

Això diuen

Expressar-se amb correcció és sempre una feina complicada. Mai no pots fiar-te de les paraules. Un dia, no trobes la que et convé, i l'altre et posa en evidència la que més estimes.

Així s'esdevé entre alguna gent que està en peu de pau, però que costa de saber de quin peu calcen quan sents algunes coses o llegeixes algunes revistes. Un dia, tot enregistrant amb el meu magnetòfon material d'anàlisi, vaig sentir dir en una reunió de la Campanya pel DDT (Desarmament i Desnuclearització Totals) el següent: "hemos de sacar a la gente a la calle", "hemos de arrastrar a la gente", "hem de bombardejar la gent amb propaganda", etcètera.

Un pacifista no hauria de dir aquestes coses. El primer va ser el verb, com sempre. Una frase com "treure la gent al carrer" resulta ja poc apropiada per la similitud que té amb la de "treure el gos a passejar"; sona despectiu. I a més, és discutible com tasca dels pacifistes: potser quan vagis a "treure" la gent no la trobis perquè ja hagi sortit, al cine, de farra, a passejar o a participar en l'acció a la que l'ha convidat un altre pacifista del barri.

Si "treure/sacar" està mal emprat, encara és pitjor "arrastrar/arrossegar" la gent, perquè, d'entrada, els hi pots fer mal i és precisament això el que tractem d'evitar. (També podria passar que no es deixin i aleshores, a més, pots rebre tú).

El nivell més alt de l'escalada lingüística és el de "bombardejar", cosa impròpia de pacifistes, ni tan sols amb propaganda.

El programa d'un moviment de pacifistes no pot ser, doncs, ni "treure", ni "arrossegar" ni "bombardejar" la gent. El que hem de fer amb les persones que ens envolten es explicar-los els problemes, els perills i les nostres idees, engrescar-los a fer coses i convidar-los a tot el que fem nosaltres.

Però si "arrossegar" a la gent no serveix com a programa, tampoc té cap mena d'utilitat com a categoría analítica. Mirem sinó el següent exemple d'ús escrit, aparegut a una publicació periòdica després de la cadena humana del 20 de maig: *"habíamos conseguido 'saltar' la orla que normalmente arrastra el movimiento organizado", "existía la conciencia de que con la cadena se podía arrastrar más gente", "aquí carecemos de tradiciones como las de las marchas a Torrejón... en las que la gente se siente arrastrada a participar", "el movimiento consigue arrastrar nuevos sectores"* (...).

D'entrada —salvant les excepcions que arrossegués el "movimiento organizado"— a les 100.000 persones que formaren la cadena humana no les va arrossegar ningú: van anar perquè van voler. Perquè estaven per la neutralitat, contra l'OTAN i les bases, perquè estaven indignats pel bombardeig —aquest sí— pro-atlantista del govern, perquè els engrescava la proposta de la cadena, o perquè no volien que surtís malament una iniciativa d'un moviment del que es consideraven partícips.

Anem, però, per la segona: un moviment és un "mogollón" de persones que es mouen per aconseguir un fi comú. Un moviment no pot arrossegar gent; és la gent la que fa el moviment. Tant la gent organitzada com la no organitzada, tant l'endreçada com la que no ho és, tant l'ordenada com la que no rep ordres de ningú; si és mouen per la pau, tots són del moviment.

"Arrossegar" gent no és, doncs, una paraula adient per als qui estem en peu de pau. Podría resultar, però, que no es tractés d'una crisi de recursos lingüístics. Potser els qui diuen aquestes coses volen ser allò que abans se'n deia "avantguarda conscient" del moviment, i que després de tants anys d'intentar infructuosament "dirigir", "instruir" o "guiar" les masses, s'hagin decidit ara a utilitzar mitjans més expeditius: "treure-les", "arrossegar-les" i fins i tot "bombardejar-les" (amb propaganda, per ara).

Definir què és una "avantguarda" no és fàcil. En primer lloc, perquè hi ha un element subjectiu important: a ningú li agrada ser l'últim mono de res, a tots ens fa gràcia ser els capdavanters, l'avantguarda (i si a més és la "conscient", no vegis tú!). Això es reflecteix clarament en la manera de parlar: l'avantguarda va habitualment lligada a la primera persona del singular o del plural. Ningú diu "vosaltres sou" o "ells són" l'avantguarda. Sempre se sol dir "la tasca que hem de fer l'avantguarda és...". D'això se'n desprén que, a efectes de llenguatge, l'avantguarda sempre és un mateix i els que pensen com ell. Així, tots som d'alguna manera avantguarda amb la qual cosa el mateix concepte d'avantguarda perd sentit. Subjectivament, és clar.

Objectivament parlant, això son figues d'un altre paner, perquè no està gens clar de què li hauria de servir tenir una "avantguarda conscient" a un moviment ampli, massiu, plural, independent, de base, democràtic, descentralitzat, no jeràrquic, radical, tolerant, respectuós i sense líders com és el moviment pacifista (o voldria que fos).

A més, com que totes les "avantguardes" ho són per autodesignació, no està demostrat que, cas de necessitar-les, funcionessin. Empíricament parlant, l'única "vanguardia" que funciona és la del conde de Godó, que surt al carrer cada dia. Però no està amb nosaltres.

FONDO DOC

FONDOMOC

SUBSCRIU—T'HI

Butlletí de subscripció

En/Na.....
Cognoms Nom

que viu a.....
domicili

Població.....Districte Postal.....
Província.....amb telèfon.....
de professió.....es subscriu per un any (6 números) a la revista **EN PEU DE PAU**, a partir del nº....., mesos.....

Preu: subscripció normal: 900 pessetes ☐
subscripció d'ajut: 1.500 pessetes ☐
subscripció "mecenes": ..... ☐

Formes de pagament:

☐ Domiciliació bancària (emplenar butlleta adjunta)

☐ Taló adjunt nº .....

☐ Transferència compte corrent 468-36 **(En peu de pau)**, CPVA (Caixa de Pensions, "La Caixa"), Agència Plaça Letamendi (nº 639), Plaça Letamendi 13-22, Barcelona-08008

Butlletí de domiciliació bancària

Els agrairia que, amb càrrec a la meva llibreta/compte corrent nº....., facin efectiu el rebut que els hi presentarà **EN PEU DE PAU** en concepte de pagament de la meva subscripció anual a l'esmentada revista.

.....
Nom i cognoms Firma:

.....
Agència

.....
Banc/Caixa d'estalvis

.....
Domicili del Banc

.....
Població Districte Postal Província

172/1

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 3 - 4 OCTUBRE - NOVEMBRE - DESEMBRE 1984 Preu de l'exemplar: 200 ptes.

HEMEROTECA NACIONAL
22. ENE. 1984

FONDOMOC

Què fas per la pau a Nicaragua?

DOSSIER SOBRE CENTRE-AMÈRICA

La geoestratègia de la misèria i la intervenció.
Informe del SIPRI sobre la política de defensa espanyola (2ª part).
Reagan i el diàleg nord-sud.
2 de desembre: Marxem de l'OTAN!
El moviment per la pau i les armes convencionals (M. Kaldor).
El PSOE i l'OTAN (un document de 1981).

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 3 - 4 OCTUBRE - NOVEMBRE - DESEMBRE 1984

SUMARI

Editorial..... *pàgs. 3, 4 i 5*
El Incordio, Juan sin Bloque..... *pàg. 6*
La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI
Evamaria Loose Weintraub..... *pàg. 7*
DOSIER CENTRE-AMÈRICA
Hace diez años yo asistí al ensayo general de esta obra
Eduardo Galeano..... *pàg. 11*
CENTROAMERICA: La geoestrategia de la miseria
y la intervención, Rafael Grasa..... *pàg. 12*
Entrevista con el Presidente de la Corte suprema
de Nicaragua, Toni Pigrau..... *pàgs. 14-15*
Eleccions a Nicaragua, Pere Mir..... *pàg. 15*
Entrevista con Pérez Esquivel, Pedro Arrojo..... *pàg. 16*
LA RESPUESTA FLEXIBLE EN CENTROAMÉRICA:
El plan de "pacificación" de Reagan, Mª Angeles Rodríguez..... *pàg. 18*
Qué podemos hacer aquí por la paz en Nicaragua,
Angel Tablas..... *pàg. 20*
La Tierra es un satélite de la Luna, L. Rugama..... *pàg. 22*
TORNAR CARTILLES: Una altra forma de
desobediència civil, Xavier Rius..... *pàg. 23*
Algunas preguntas sobre la OTAN, por el PSOE..... *pàg. 24*
Carta abierta del movimiento pacifista al
Presidente del Gobierno..... *pàg. 26*
El Moviment per la Pau davant les noves estratègies que combinen
l'armament nuclear amb el convencional, Mary Kaldor..... *pàg. 28*
El president Reagan i el diàleg Nord-Sud,
Joan Manuel Romaní..... *pàg. 31*
NOTÍCIES BREUS..... *pàg. 33*
CONVERSES FILOLÒGIQUES: Qualsevol nit pot sortir el mot,
Pompeu de Pau..... *pàg. 43*

Portada: Reproducció d'un cartell mural amb la bandera del FSLN de Nicaragua.

FONDOMOC

Redacció:

Carme Castells, Rafael Grasa, Elisa Grau, Violeta Ibáñez, Pere Mir, Toni Pigrau, Joan Manuel Romaní, Josep Torrell, Agustí Vinyamata.

Col.laboradors:

Victoria Abellán, Mariano Aguirre, Alfons Banda, Vicenç Fisas, Luis García Ramos, Joan Gomis, Xavier Masllorens, Arcadi Oliveres, Víctor Ríos, Enric Tello.

Editada amb el suport de:

Associació de mestres Rosa Sensat, Centre de Treball i Documentació, CIDOB, Comitès per la pau de les comarques gironines, Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC), Comitè del Guinardó per la pau i el desarmament, Fundació per la pau, Intermón, Justícia i pau, Mans Unides-Campanya contra la fam, Revista i col.lectiu mientras tanto, Moviment 0,7%, Pax Christi.

* *

EN PEU DE PAU no fa necessàriament seves les opinions dels seus col.laboradors.

En peu de pau
carrer Gran de Gràcia 126-130
08012-Barcelona.
Tl.: 217 95 27

Publicació bimestral
Suscripció normal: 900 ptes.
Suscripció d'ajut: 1.500 ptes.

* * *

Dipòsit Legal: B/16.944-84
Imprès a Gràfiques Canigó, Mallorca 206. 08036-Barcelona.

SANITAT PER A NICARAGUA

RECOLLIDA DE MEDICAMENTS I SOLIDARITAT ECONÒMICA

—Antibiòtics
—Analgèsics (aspirines)
—Xeringues
—Altre material sanitari

En peu de Pau
butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament
us demanem col.laboració

—Comitè de Sanitat amb Nicaragua
Girona 51, 2on. 3ª
Telèf.: 302 30 42 (de dilluns a dijous, de 19 a 21 hres.)

—Consolat Gral. de Nicaragua
Aribau nº 195, 5è B
Telèf.: 201 90 59

Per més informació:
Coordinadora Catalana de Solidaritat amb Nicaragua
dimarts de 20 a 22 hres.
Telèf.: 318 60 88

Amic lector/subscriptor. Et preguem disculpis el retard amb què arribem a la cita habitual. El desig d'oferir-te un dossier atractiu sobre Centre-Amèrica n'ha estat la causa. Per tal de recuperar l'endarreriment i començar l'any amb bon peu hem fet aquest nº doble. Gràcies per la teva comprensió.

Editorial

Fam i set: què fa el poble espanyol pel poble etíop?

Un cop més les dramàtiques contradicciones nord-sud han arribat a l'opinió pública occidental. Això no és pas freqüent; només s'esdevé quan la guerra quotidiana de l'explotació del nord arriba a l'ús de les armes de destrucció massiva. Sí, heu llegit bé, de destrucció massiva. Per què, com qualificar sinó que una cinquena part de la població mundial s'hagi de conformar amb una mitjana de 48 grams de proteïnes per dia o que l'esperança de vida a Etiopia o Afganistà sigui només de 40 anys? Aquest cop la casualitat ha ajudat a conèixer el problema: un equip de la BBC va filmar i emetre l'espectacle dels camps de refugiats i els polítics d'arreu del món s'han vist obligats a reaccionar.

De 6 a 9 milions de persones moriran dintre de pocs mesos a Etiopia per falta d'aliments. La propera collita cobrirà en el millor dels casos el 30% de les necessitats mínimes per a subsistir. Bandejarem, si més no momentàniament, el problema de la degradació ecològica (fa gairebé 10 anys que René Dumont vinculà els problemes del moment al Sahel amb la destrucció del medi ambient), o el problema de la substitució de les collites tradicionals, aptes per a la subsistència, per cacauet, soja o d'altres productes per exportar al nord imposats per la dictadura de les multinacionals; tampoc no direm res de la "revolució verda". L'urgent ara és vehicular un ajut ràpid. La comunitat internacional té davant seu una oportunitat de mostrar-se solidària: la **tramesa d'un milió de tones d'aliments.** A preus del mercat, això pot valorar-se en uns 20.000 milions de pessetes: **El 0,1% del PNB espanyol.**

El govern actual, com l'anterior, firmà l'acord de donar el 0,7% del PNB per als països amb rendes baixes. Clar i català: **Espanya sola està en condicions de resoldre el problema immediat.**

Quina és l'actitud del nostre govern? El passat mes d'agost l'ambaixador espanyol a Addis Abbeda havia rebut ja tres cops la petició formal del govern etíop. El nostre (?) representant ni tan sols es dignà contestar; la BBC encara no havia emès el seu reportatge. Actualment han sortit 5.000 tones d'aliment del port de Càdis. El cap de l'Oficina diplomàtica del Ministeri D'Afers estrangers n'estava força satisfet: "Fem el que podem...'.

Com que estem **en peu de pau**, és a dir **en peu de vida**, volem aclarir, indignats, el següent:

a) Podríem fer molt més.

b) Els aliments espanyols enviats cobreixen les necessitats de dos dies.

c) Fa quatre anys que no s'apugen els pressupostos per ajuda en aliments. Aquest any, per exemple, ja s'han gastat 500 milions en ambaixades, edificis, personal,...

d) Tots els partits acordaren donar el 0,7%, tanmateix l'any 1985 la partida d'ajut no s'incrementarà substancialment.

e) Les 200.000 tones enviades pel Mercat comú són un exemple de bona voluntat, encara que no sempre d'aliments de la millor qualitat, però molt i molt insuficient.

Per últim, no podem estar-nos de dir que la fam d'uns es lliga al malbaratament d'altres. Sobta comprovar que els editorials dels diaris d'aquests país fossin incapaços de relacionar el tema de la sequera del Sahel amb un model de vida que aquí, a Europa, llença cada any centenars de tones de, per exemple, llet i mantega, poc podem esperar de gent que mostra tan gran ceguesa. Per a ells aquestes paraules de Indira Ghandi: "El que succeix és que els pobres veuen llur pobresa... amb ulls més penetrants. Abans la toleraven; ara diuen "Per què hauríem de tolerar-la?" Per què hem de tolerar-la nosaltres?

FONDOMOC

Referéndum: 15 meses para crecer y multiplicarse

¿Habrá referéndum? No está claro que el gobierno lo convoque. Felipe González lo ha anunciado para febrero del 86, pero no sería la primera promesa que incumpliera, y además lo ha condicionado a que antes hubiera un consenso parlamentario en torno a la política exterior y militar pro-atlantista contenida en su decálogo.

Por otra parte, el que haya ese consenso tampoco conlleva necesariamente que se efectúe la consulta popular. Si lo hubiera, podría dar juego a dos vías distintas: presentar ese consenso como si por sí mismo legitimase tanto la opción pro-OTAN que hiciese innecesario someter el asunto a la decisión de los ciudadanos; o bien valerse de él para marginar políticamente a las voces discordantes y arriesgarse a convocar el referéndum intentando, (desde cada partido) obtener la disciplina de voto de su electorado para la posición avalada por el partido con independencia de la opinión de cada cual sobre ése asunto. (Ello sin descartar la posibilidad de unas elecciones anticipadas con anterioridad a febrero de 1986, que descartarán definitivamente el tema del referéndum y promovieran directamente el voto a los partidos). En plata: contribuir, de una manera u otra, a marginar la voluntad de los ciudadanos.

Así las cosas, sería poco cauto creer sin más que habrá referéndum dentro de quince meses. Pero más incauto sería no prepararse por si lo hubiera. Es decir: quienes estamos por una opción de neutralidad para este país habremos de seguir insistiendo en la exigencia tanto del referéndum y de su carácter vinculante como de la claridad en la pregunta, pero lo fundamental, tras el reciente debate sobre el estado de la nación, quizá no sea esto, sino el aceptar el reto que supondría la celebración del mismo en un plazo de poco más de un año, y **prepararnos para ganarlo.**

Cómo hacer eso es algo que no se sabe con certeza, aunque pueden apuntarse algunos pasos iniciales.

Por de pronto, plantear las cosas con claridad: para exigir el referéndum han salido a la calle varios cientos de miles de personas; para ganarlo **harán falta varios millones. Aún somos pocos y hemos de crecer.**

Es cierto que la población española sigue expresándose en los sondeos de opinión mayoritariamente a favor de la OTAN. Pero también lo es que aumenta la intoxicación informativa desde el poder y que el acceso de los movimientos pacifistas a los grandes medios de comunicación se ha convertido en una carrera de obstáculos de dificultad creciente. Cuando no censuran abiertamente como sucedió con **Usted por ejemplo** el 1 de Diciembre. Es así cómo se espera conseguir el 0,5% mensual de conversos al atlantismo. Resulta obvio que es preciso esforzarse por acceder a estos medios, pero no conviene hacerse muchas ilusiones. El campo en que habremos de movernos tendrá que ser otro. Por decirlo con el Brecht que se oponía a la tiranía nazi: "de las nuevas antenas vinieron las viejas necedades. La sabiduria acabará transmitiéndose de boca en boca". Nuestra única posibilidad de contrarrestar esa ceremonia de la confusión es desde abajo, de forma permanente y cotidiana. Y no sólo con las charlas, exposiciones, publicaciones, etc. que ya se han hecho, sino con formas más inmediatas de intervención. Se trataría de saber contestar **a diario y con perseverancia** cada dosis de la campaña de intoxicación, desde el decálogo del presidente hasta cualquier declaración del militar de turno, pasando por el mendaz tratamiento de la información en los medios encargados de difundirla y tergiversarla. Murales manuscritos, tablones de anuncios permanentes, fotocopias de noticias comentadas, el "lee y difunde" o el "pásalo" de otros tiempos pueden servir a tal fin y son cosas que pueden hacerse desde los grupos que ya trabajan en los barrios, los pueblos, centros de estudio o lugares de trabajo. Pero no basta con éstos, aunque indudablemente se amplíe su base.

Se trataría en lo fundamental de intentar conseguir que quienes participaron en las distintas acciones de la pasada primavera por la paz o en las movidas de otoño se convirtieran en su vida cotidiana en eslabón de una cadena que se despliegue en múltiples sentidos: engarzándose en el tejido social, dando una mayor proyección e inserción al movimiento y persistencia a esa opinión que hoy se refleja en los sondeos. Quizás suene a cuento de la lechera, pero es lo único que se nos ocurre que puede permitir ganarles un referéndum a quienes tal vez lo convoquen.

En este sentido, lo que habría que hacer desde los grupos existentes es muy sencillo: **sugerirle a la gente que haga algo.** Cuando la práctica del poder se concibe como el arte de engañar al pueblo, cuando se nos sustrae la capacidad de decidir sobre cuestiones que amenazan nuestro futuro, cuando se afirma que la política es cosa de expertos y se reduce a las personas a la mera función de votantes, ese simple hacer algo es ya una forma distinta de hacer y de entender la actividad política. También en este sentido convendría insistir en algo que se decía ya en un editorial anterior: fomentar la desobediencia electoral, planteando que hay que votar aquello que uno piensa y no lo que diga su partido que hay que votar, poniendo en claro las implicaciones morales y sociales de las opciones militares y políticas que hoy se barajan desde los centros de poder, entre las que la permanencia de España en la OTAN desempeña un papel nada despreciable.

Todo ello por si se convoca el referéndum; y se ha dicho ya que no hay garantía alguna de que así sea. Si no se convoca, si se convoca con una pregunta inaceptable o si lo que se convoca son unas elecciones anticipadas, además de lo dicho, quizás no fuera descabellado que los neutralistas de este país nos fuéramos pensado la posibilidad de convocarlo nosotros. Contribuiríamos así a evitar el galopante proceso de deterioro de la esperanza en lograr una vida política decente, ayudaríamos a pensar que, pese a todo, "lo otro" es posible.

Eso requeriría una base organizativa mayor de la existente, es obvio; pero el camino para llegar a ella tampoco sería muy distinto del que aquí se ha esbozado, pues también para eso hemos de crecer y de multiplicarnos. Y esta vez no podemos esperar el milagro: no hay más panes y peces que nosotros mismos.

FONDO MOC

Nicaragua, un pueblo que defiende su derecho a la vida

Mensaje del Tribunal de los Pueblos

Entre la dignidad y el desprecio, Nicaragua define, en nuestros días, su destino.

El pueblo que triunfó en 1979, al cabo de veinticinco años de lucha y cincuenta mil muertos, encontró un país devastado por la guerra y desvalijado por casi medio siglo de dictadura de la familia Somoza.

Antes de 1979, Nicaragua era el país centroamericano que más gastaba en armamentos y menos en salud y educación. Desde que la Revolución Sandinista disolvió el ejército de la dictadura, y puso en práctica profundas reformas sociales, ha sido obligada a vivir en estado de guerra.

Se trata de una guerra de agresión, de ferocidad creciente, ilegal y no declarada, a través de la cual los Estados Unidos están negando a Nicáragua el derecho a la independencia y a la autodeterminación, que ellos conquistaron hace más de dos siglos, como antes le habían negado el derecho de rebelión contra la tiranía, establecido por su propia Declaración de Independencia en los tiempos de Washington y Jefferson.

Este vasto proyecto criminal, financiado en nombre de los derechos humanos, invoca la democracia para restaurar la dictadura e invoca a la patria para restaurar la colonia.

En el plano militar, utiliza un ejército mayoritariamente formado por soldados y oficiales de la dictadura de Somoza, fugitivos y perdonados por una Revolución que no fusiló a nadie a la hora del triunfo. Ese ejército, que se propone aniquilar a Nicaragua, tiene sus principales bases en Honduras y

Miami y está notoriamente reclutado, financiado, entrenado, armado y orientado por el gobierno de los Estados Unidos. En sus accciones participan, directamente, los asesores militares norteamericanos. Aunque la guerra de agresión tiene a Nicaragua por principal objetivo, su campo de operaciones abarca también a los países fronterizos, que se están convirtiendo en grandes bases militares en función de una concepción geopolítica imperial que considera el territorio centroamericano como parte del territorio de los Estados Unidos.

Ya son numerosas las víctimas de los métodos terroristas de Estado que la actual Administración norteamericana está utilizando, por vías directas e indirectas, contra Nicaragua. Y el incesante acoso está obligando a Nicaragua a sacrificar buena parte de sus proyectos de desarrollo para hacer frente a los enormes gastos de la defensa nacional, y está obligando al desvío hacia el área militar de gran parte de los escasos recursos materiales y humanos del país, que la revolución quisiera destinar a fines creadores.

Además de ataques militares — invasiones, bombardeos, atentados y sabotajes— la guerra de agresión comprende asfixiantes presiones políticas, económicas y culturales, e implica, infinitas violaciones de las leyes de los Estados Unidos y de las normas jurídicas internacionales. Su puesta en práctica busca justificación a través de una gigantesca campaña internacional de envenenamiento de la opinión pública del mundo entero, destinada a mostrar a la víctima en el papel del asesino y a convertir al asesino, mágicamente, en víctima.

Poco se sabe en el mundo sobre las realizaciones de la revolución nicaragüense, que en plena guerra de agresión ha sido capaz de alfabetizar a medio millón de personas y ha podido reducir la mortalidad infantil por lo menos en un tercio, según los cálculos más conservadores, y quizás, a la mitad. En cambio, la propaganda reduce la actual historia de América Central a términos de guerra fría entre los bloques, como si la revolución nicaragüense y los procesos revolucionrios que se desarrollan en Guatemala y El Salvador fueran no más que ecos de voces ajenas y resultaran de una conspiración tramada en los sótanos del kremlin. De esta manera, se escamotea la realidad de una región del mundo donde llegar vivo y sano a los quince años de edad constituye una hazaña y un privilegio, y donde la democracia norteamericana pone y saca dictaduras como fichas en su tablero.

Los Estados Unidos, que deben a la lucha popular su independencia y su libertad, han negado al pueblo luchador de Nicaragua créditos para la reconstrucción de un país arrasado por una dictadura que los mismos Estados Unidos habían impuesto. En cambio, han prodigado y prodigan millones de dólares destinados a su destrucción. Para el sistema de poder fundado en la explotación de muchos países por pocos países, el peligro no proviene de un tráfico de armas, jamás probado, hacia las guerrillas de El Salvador. Nicaragua es peligrosa porque exporta ejemplo, no armas: el ejemplo de un pequeño país que no se deja humillar, que da fuerza de realidad a una independencia nacional no reducida al himno y la bandera y que sienta las bases para que una verdadera democracia resplandezca en su suelo.

No se ataca a Nicaragua **porque** no sea democrática, sino **para que no lo sea.** No se ataca a Nicaragua **porque** sea una dictadura militar, sino **para que** vuelva a serlo. No se ataca a Nicaragua **porque** sea un satélite de una gran potencia, sino **para que** vuelva a serlo.

He aquí un pueblo en armas, defendiendo su derecho a la vida. Por primera vez en la historia, el pueblo nicaragüense ocupa el eje del poder y es protagonista y creador de su destino. Por primera vez, Nicaragua ejerce plenamente su soberanía. Eso es lo que no le perdonan a este país tan pobre y tan digno. Ahí reside su desafío, su maldición y su maravilla.

FONDO MOC

Dues dones ploren per la mort de fam d'un familiar al camp de refugiats.

S'ha obert un compte corrent d'ajut a Etiopia. **És el número 26.000** del Banc Exterior d'Espanya, on tothom que es senti solidari hi pot adreçar la seva aportació.

HEMEROTECA NACIONAL

EL INCORDIO

Las verdades verdaderas

Siempre se aprende algo nuevo: resulta que el ministro de Defensa se reunió con varios dirigentes de los socialistas catalanes, poco antes de su Congreso para conarles a puerta cerrada las "verdaderas razones" de la permanencia en la OTAN.

No es preciso ningún importante esfuerzo intelectual para darse cuenta que si las razones verdaderas son las que se dicen a puerta cerrada y en voz baja, eso quiere decir que son falsas las que vocean incansablemente los pregoneros del poder.

Bueno es saber que nos engañan, aunque ya lo suponíamos.

Una de esas razones verdaderas parece ser "el temor manifestado por algunos gobiernos europeos, cuya identidad no se ha dado a conocer, de que se produzcan movimientos de reacción similares en sus países".

Esa es, sin duda, una mala razón y una buena noticia.

Mala razón porque acomodarse a los temores de gobiernos extranjeros ante la protesta de sus pueblos equivale a convertirse en cómplice solidario de los abusos de poder que se está convirtiendo en cotidianos en toda Europa.

Buena noticia porque nos da la razón a quienes pensamos que sólo predicando con el ejemplo es posible dar pasos efectivos hacia la disolución de los bloques militares.

Nos alegra saber que hemos acertado. Seguiremos incordiando.

Qué mal vamos

Cada cual habla de la feria según le va en ella. A mí, el congreso de los socialistas catalanes me ha dejado perplejo. Y también inquieto.

Inquieto por la separación que hizo Obiols entre ética y política, diciendo que el ingreso en la OTAN "no es sólo una cuestión de conciencia, sino una cuestión política". Si no tiene que ver con motivaciones morales, ¿qué entenderá esa gente por política?, ¿el arte de lo posible?, ¿una ciencia autónoma?, ¿acaso el arte de llevar a los pueblos donde no quieren ir? No se sabe.

En cualquier caso no deja de ser paradójico que esa "des-moralización" de la política venga por boca de un dirigente del partido que ganó las elecciónes con la promesa de "moralizar" la vida pública española.

Pero eso no es nada. Mayor enjundia tiene la resolución final del Congreso, pues resulta sorprendente que un partido se pronuncie por la salida de la OTAN pero dando carta blanca al Presidente para que haga lo contrario.

Quizás sea porque uno se ha educado políticamente en la convicción de que eso que llaman hacer política consistía en organizarse socialmente para transformar el mundo en que nos ha tocado vivir, pero —sea como sea— no logro salir todavía del asombro que me produce el ver a gentes que se organizan políticamente para conseguir... lo contrario de lo que desean.

Me parece que a su política no sólo le falta ética sino también sentido común.

Ojos que no ven, Neutralistas que no crecen

Antaño, cuando alguien se hallaba en una situación embarazosa de la que no sabía cómo salirse, se solía decir que "había perdido los papeles".

Hoy, en los tiempos modernos y con el uso de los nuevos medios y el creciente desuso de la letra impresa y de las formas clásicas de arte dramático, dicha expresión tiende a quedar ya anticuada.

Hechos recientes parecen indicar que la que va a ser sustituida es la de "ha perdido la cinta de vídeo". O cuando menos ésa ha sido la excusa de la que se han valido los jerarcas televisivos para justificar la no emisión del programa "Usted, por ejemplo" del 1 de diciembre, dedicado a la OTAN, en el que intervenían destacados portavoces del movimiento por la paz y la neutralidad.

El incidente ilustra tanto de los obstáculos al ejercico de la libertad de expresión en ciertos medios, como del embarazoso estado en que se encuentran unos gobernantes temerosos de que se diga en Televisión lo que buena parte de la gente piensa y desea oir.

Pero no bastó con eso. Es cosa sabida que las desgracias nunca vienen solas: así, el día siguiente, en el informativo de la noche se omitió cualquier referencia a las movilizaciones habidas esa mañana. Los ojos de los telespectadores no vieron las acciones en la calle porque a alguien le interesaba que sus corazones no sintieran solidaridad y simpatía con los manifestantes.

La cosa es grave. Estamos a principios de diciembre. Faltan aún quince meses para la fecha prevista para el referendum sobre la salida de la OTAN. De seguir con este ritmo, para entonces la democracia española puede no ya ser meramente formal, sino haber perdido incluso las formas.

Juan Sin Bloque

FUNDANOC

Estat de la qüestió

La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI

Producció i exportació d'armes

(2ª Part)

per Evamaria Loose Weintraub (SIPRI)

V. Política d'indùstria militar. Producció d'armes

Les recents importacions d'armes, així com l'èmfasi donat a la producció nacional, han significat una forta empenta per a l'expansió de la indústria de defensa espanyola (vegi's taula 1). A més d'avions, vaixells o vehicles cuirassats, hom produeix també artilleria i armes curtes. L'augment de la producció ha fomentat també un increment de les exportacions. Tot i que Espanya, segons els paràmetres europeus, no és un dels "gegants" de la defensa, és un membre sòlid i d'importància creixent de la "segona fila" dels productors europeus d'articles de defensa.

D'acord amb els esforços de modernització i la manufactura d'equipament militar, han estat recentment reforçades dos organitzacions: el CADAM (Comisión asesora de armas y material) y el DEGAM (Dirección general de armas y materiales), que fou creat el mes de maig de 1982 per tal d'aconsellar al Ministeri de Defensa sobre la política industrial quant a les armes, l'equipament i els serveis. Fou pensat com un punt de trobada entre les forces armades i les indústries militars nacionals. Hom ha autoritzat el DEGAM a coordinar programes d'adquisició i exportacions d'equipament de defensa; té responsabilitat en la promoció dels productes de defensa i en l'administració dels plans d'investigació executats en organitzacions depenents del Ministeri de Defensa i en centres privats o estatals.

Entre els més importants grups industrials espanyols es troba el Instituto Nacional de Industria (INI), un holding estatal que fomenta i inverteix directament en el sector d'indústries bàsiques i en el desenvolupament de tecnologia avançada. Dos empreses de l'INI tenen contracte amb el Ministeri de Defensa: l'Empresa Nacional de Autocamiones S.A. (ENASA) y l'Empresa Nacional Bazán de Construcciones Navales Militares.

L'INI inclou també una sèrie d'empreses que, directament o indirecta, produeixen material militar, entre les quals hom pot trobar Construcciones Aeronáuticas S.A. (CASA), Compañía de Estudios Técnicos de Materiales Especiales S.A. (CETME), Empresa Nacional de Óptica, S.A. (ENOSA) —que produeix òptica i material optrònic per vehicles cuirassats— i l'Empresa Nacional Santa Bárbara (ENSA).

Aviació

La indústria aeronàutica espanyola es concentra bàsicament en una empresa, CASA, que dóna treball, amb les seves sis fàbriques, a unes 8.300 persones. L'empresa té 60 anys de vida, incloent-hi l'antiga Hispano Aviación i l'Empresa Nacional de Motores de Aviación (ENMESA). A més de realitzar treballs de modernització i manteniment per a les forces aèries espanyoles, les seves principals activitats estan ara per ara relacionades amb la revisió i manteniment dels caces McDonnell Douglas F-4 Phantom així com dels diversos helicòpters de construcció nord-americana, treballs que realitza per a les Forces armades nord-americanes estacionades a Europa (14).

La CASA munta també els helicòpters Messerschmitt-Bölkow-Blohm (MBB) Bo-105 C per a l'exèrcit espanyol, 30 dels quals han estat lliurats a finals de 1983. Dels 39 helicòpters restants, 28 seran armats amb míssils anti-tanc HOT (15).

La CASA ha completat també recentment el lliurament de 24 helicòpters Bo-105C muntats en aquests cas per a Iraq, i el contracte amb MBB s'ha ampliat a 32 helicòpters més, adreçats amb gairebé total certesa a servir una comanda ulterior d'Iraq (16).

La pròpia secció de projectes de la CASA ha dissenyat el transport Aviocar C-212 i l'Aviojet d'entrenament C-101, ambdós actualment en producció. A finals de 1982 les vendes totals de les diverses versions de l'Aviocar C-212 al mercat interior i a d'altres nacions havien assolit la xifra de més de 360 avions, i en l'actualitat Iraq ha fet comandes d'ambdós tipus d'avions, mentre que Aràbia Saudí ha encomenat 40 Aviocar C-212. L'Aviojet C-101 fou inicialment dissenyat per satisfer les necessitats bàsiques d'entrenament de l'Aviació espanyola, i en aquest sentit en 1983 s'han lliurat ja 79 aparells d'una comanda de 120. (17)

Per tal de fomentar les vendes a l'Orient llunyà, la CASA establí una cadena de muntatge de l'Aviocar C-212 a Indonèsia amb societat amb P.T. Nurtanio. CASA i Nurtanio formaren una nova companyia —Aircraft Technology Industries (Airtec)— per tal de produir l'avió de transport Airtec CN-235. El disseny de l'Airtec CN-235 començà l'any 1981. S'han construït dos prototipus, un a cada país, i els primers vols es produiren, simultàniament, a començaments de 1984. Hom espera que les primeres unitats surtin d'ambdues cadenes de muntatge cap a la segona meitat de 1984. Fins ara, s'han rebut comandes de 106 avions a més dels 23 en concepte d'opció (18), essent

FONDOMOC

Aràbia Saudí el primer client que ha mostrat interès a adquirir el transport CN-235.

El total de vendes militars de la CASA durant l'any 1983 assoleix els 185 milions de dòlars, és a dir, un 76% de la seva xifra total de vendes, que és de 244 milions de dòlars. D'entre els principals clients estrangers de CASA destaquen, Xile, Honduras, Indonèsia, Panamà, Uruguay i Zimbabwe, així com alguns clients de l'Orient mitjà.

Vaixells

L'empresa Nacional Bazán es creà l'any 1942 i depén totalment de l'INI; compta amb tres drassanes i dóna treball a unes 14.000 persones. Mentre la drassana del Ferrol construeix crevers i fragates i s'especialitza en la construcció de turbines de vapor, la drassana de Cartagena fabrica vaixells de tamany mitjá com submarins, destructors i corbetes, sempre ha mantingut una tecnologia altament especialitzada, la drassana de San Fernando (Carraca) está especialitzada en vaixells lleugers com embarcacions de patrullatge. Compta també una factoria d'artilleria que construeix els canons que cal instal.lar als vaixells; col.labora en la manufactura de coets i llancadors antisubmarins (20).

Els armadors espanyols donen gran importància a l'assoliment d'autosuficiència en tots els detalls de disseny i construcció del vaixell, malgrat que fins la fi de la dècada dels 70 la major part de llurs construccions i manufacturats provenien de dissenys estrangeres que s'empraven sota llicència (21).

Les fragates de la classe F-30 ("Descubierta"), quatre de les quals foren encomanades per l'Armada espanyola en 1972 i quatre més en 1976, poden considerar-se un bon exemple d'això. Aquestes fragates es basen en les unitats portugueses Joah Coutinho originàriament dissenyades per Blohm&Voss a l'Alemanya federal. Els dissenys han estat considerablement modificats per la Bazán i la proporció de materials i sistemes nacionals utilitzats ha augmentat fins un 83% (22). A més de les fragates de la classe F-30 encarregades per l'Armada Espanyola, dues més han estat encomenades per Egipte, i Marroc en té encomenada una, que és vararà durant 1983.

La decisió de construir a Espanya un portaeronaus lleuger, el **Príncipe de Asturias**, es formalitzà amb un encàrrec del 29 de juny de 1977. El disseny preliminar, realitzat per l'empresa nord-americana Gibbs & Cix, fou adquirit per la Bazán, que l'adaptà per tal de satisfer les exigències de la marina espanyola. El disseny detallat fou preparat per EE.UU. i Espanya, representant la part de Bazán un 90%. Després de la seva construcció a Espanya, el vaixell fou avarat el mes de maig de 1982 i hom espera que estigui en servei durant 1986 (23).

La construcció d'una sèrie de quatre submarins de la classe S-70 s'inicià l'any 1975, tot i que el segon parell fou encomenat el mes de juny de 1977. Els submarins es basen en el disseny francès "Agosta" i aproximadament un 67% de l'equipament i construcció procedeixen de fonts espanyoles. Dos dels vaixells es completaren el mes de maig de 1983 i els altres dos seran en actiu l'any 1985. L'any 1982 Egipte encarregà dos submarins de la classe S-70.

Les embarcacions lleugeres construïdes a la drassana de San Fernando per a la marina espanyola i per a una sèrie de flotes estrangeres es basaren inicialment en dissenys estrangers, però el grau d'utilització actual de productes nacionals per als vaixells és molt ait, arribant en alguns casos al 85% del valor del vaixell acabat. Això es deu parcialment a l'especialtzació: els canons són manufacturats per la Secció de fabricació i artilleria de la drassana i els mecanismes de propulsió per la factoria de Cartagena (24).

Les consideracions polítiques i econòmiques resultants de la tendència a l'acceptació general d'una zona marítima

FONDO MCC

TAULA I - PRODUCCIÓ I EXPORTACIÓ DELS PRINCIPALS TIPUS D'ARMES A ESPANYA 1974-84

CATEGORIA ARMA	FABRICANT	N.º DE TREBALLADORS	NOM ARMA	DESCRIPCIÓ ARMA	ANY 1er PROTITIPUS	1er ANY DE PRODUCCIÓ	XIFRES Planificats	XIFRES Produits	EXPORTATS SI	EXPORTATS NO	COMENTARIS
Avió	CASA	8.300	C-101 Aviojet	Entrenament/atac	1977	1979	88	79	X		La comanda de la força aèria espanyola és de 120 avions
			C-212 Aviocar	Transport	1978	1979		360	X		Muntats també per Nurtanio, Indonèsia
			CN-235	Transport	1984	1984	130				Coproduit amb Nurtanio, Indonèsia; opcions de Puerto Rico, Argentina, Arabia Saudí
Vehicles cuirassats	ENASA	10.000	BMR-600	ICV	1975	1979	500		X		
			AMX-30	MTB		1974		400			Llicència de França l'any 1980
	TALBOT, S.A.	500	M-41 E TUA Cazador	TD	1983	1983					1.ª aparició a la Mostra aèria de París, 1983
Vaixells	E.N. BAZAN	14.000	Classe f-30	fragata		1974	9	8	X		1500 tones de desplaçament
			Classe FFG-7	fragata		1974	5			X	Produit amb llicència EE.UU.
			Príncipe de Asturias	Portaeronaus		1977	1			X	90% nacional, actiu l'any 1986
			Classe S-70	submarí		1975	8	2	X		Classe Agosta francesa
			Classe Halcón	PC		1980		11	X		85% nacional
			Classe Cormorán	FAC		1980	6	4	X		370 tones desplaçament
			Classe Pinranha	PC		1981		3			130 tones desplaçament
			Classe Barcelo	PC		1975		6	X		135 tones desplaçament
			Classe Lazaga	PC/FAC		1975		6		X	275 tones desplaçament

a/ Muntatge 1974-80

Font: registres de producció i comerç d'armes del SIPRI

(econòmica) exclusiva de 200 milles han fet incrementar les exportacions de vaixells petits: Argentina i Mèxic reberen, respectivament durant 1983 els darrers vaixells patrulla de la classe Halcón dels cincs i sis encarregats, i el Congo rebé el tercer de tres vaixells de la classe Piranha el mateix any. El vaixell de combat ràpid de la classe Cormorán ha estat exportat al Marroc, i Egipte té encomenats sis vaixells d'aquests tipus. Un altre producte d'exportació és la patrullera de la classe Barcelona, una de les quals fou lliurada a Mauritània l'any 1982.

Vehicles cuirassats.-

El primer tanc de disseny espanyol, un nou tanc destructor (TD) (el M-41 TUA Cazador, armat amb un llançador de míssils retractil TOW), fou eshibit per primer cop a l'estranger en ocasió de la Mostra internacional de l'aeronàutica i l'espai de França, maig de 1983

La base d'aquest tanc és el tanc lleuger nord-americà M-41, del que la versió TOW fou realitzada per Automóviles Talbot S.A. antigament Chrysler España. Talbot ha utilitzat els seus propis recursos per al disseny del TD. És l'única empresa privada espanyola que treballa en el camp dels vehicles cuirassats, encara que existeixen dos empreses nacionalitzadas: l'Empresa Nacional de Autocamiones S.A. y la Empresa Nacional Santa Bárbara.

Des de l'any 1974 aquestes dues últimes empreses estan construînt el tanc AMX-30 MBT, de disseny francès. Tot i que inicialment el AMX-30 fou ensamblat a partir de peces que venien de França l'any 1980 Espanya comprà la totalitat de la llicència francesa per tal de continuar la manufactura independentment. L'Exèrcit espanyol ha rebut a finals de 1983 uns 400 MBT AMX-30, però hom considera els vehicles obsolets i l'Exèrcit preferiria canviar-los pel MBT Leopard-2 de la RFA, en comptes de continuar el desenvolupament del tanc de disseny francès. En aquest moment, hom estudia les possibilitats de reconvertir les instal.lacions i sistemes de l'empresa Santa Bárbara per tal de construir el Leopard-2.

FONDOMOC

Sempre a primera línia, diu el text. Anunci aparegut a ***Military Technology.*** *La indústria armamentista espanyola exporta i s'anuncia arreu del món.*

A més del MBT AMX-30 per a l'Exèrcit espanyol, els AMX-30 venuts a Venezuela porten mecanismes de construcció espanyola procedentes d'ENASA (26).

Las factories de ENASA a Valladolid, a què pertany l'empresa PEGASO, són les responsables del desenvolupament del vehicle per a infanteria de combat BMR-600 en les seves diferents versions. Aquest vehicle és amfibi, té un radi d'acció de 800 quilòmetres i és aerotransportable. L'Exèrcit espanyol ha demanat de 300 a 500 vehicles. També s'han rebut comandes de BMR-600 per part d'Egipte i Iraq.

Altres productes de la indústria armamentista

L'habilitat adquirida durant els darrers anys ha permès que la indústria armamentista espanyola aconseguís un alt nivell de competència tecnològica a diverses àrees.

Un exemple és el sistema de defensa aeronaval Meroka, de disseny espanyol, realitzat per CETME (Centro de Estudios Técnicos de Materiales Especiales). Aquest sistema és un sistema de dispar multi-canó de 20 mm. per a distàncies curtes aplicable en defensa aèria. L'avaluació operacional fou realitzada el mes de desembre de 1983, i la Bazán està produint una sèrie preliminar de set sistemes adreçats a satisfer les necessitats del **Príncipe de Asturias,** així com les de les fragates de la classe FFG-7 en procés de construcció a la Bazán.

CETME realitza també investigacions en el camp de les armes curtes i bescanvia la seva tecnologia amb d'altres països, per exemple, França, RFA, Itàlia, Suïssa i EE.UU. Ha adquirit prestigi amb prototipus com el rifle d'assalt de l'OTAN CETME-7,62 mm., i d'entre els darrers productes importants destaca el rifle d'assalt CETME 5,56 mms. (28).

Exportacions d'armes

Ateses les demandes domèstiques relativament modestes quant a equipament militar, Espanya ha fomentat durant els darrers anys les exportacions d'armes als mercats tradicionals i a nous mercats per tal de mantenir i augmentar la seva producció d'armes. Això planteja, òbviament, la qüestió de la regulació de les exportacions d'armes. Compta Espanya amb una política de regulació de les exportacions d'armes? En té, però és relativament poc complicada. Existeix una llista de països exclosos (entre ells Sud-Àfrica) i Espanya, diu el reglament, no vendrà a països de zones en tensió, una reserva tan vaga que esdevé en gran part inoperant, com ha quedat demostrat per la venda d'avions, helicòpters i vehicles cuirassats a Iraq.

Segons les estadístiques espanyoles, el volum de vendes de la indústria de defensa espanyola s'incrementà més d'un 300% entre 1981 i 1983, considerant l'artilleria, les armes curtes i els explosius. El 92% del total d'exportacions correspon al sector públic. La taula 2 mostra el valor de les exportacions espanyoles (per les armes més importants) als països del Tercer Món.

El contracte més important signat fins ara per la indústria de defensa espanyola fou tramitat l'any 1982. Diverses empreses reberen encàrrecs d'Egipte per valor de 1.000 milions de dòlars (29). L'encàrrec fet a ENASA significava 600 BMR-600, transports personals cuirassats i camions militars. L'encàrrec fet a Bazán suposava vuit vaixells, dos fragates de la classe F-30 i sis embarcacions d'atac ràpides de la classe Cormorán. A principis de 1984 (30) s'haurà renegociat una opció per contractar dues fragates més. Mentre un consorci bancari d'Aràbia saudí garanteix la totalitat del valor del contracte, el 85% serà finançat per un crèdit d'exportacions concedit pel Banco Exterior de España, l'altre 15% pel FAD (Fondo de Ayuda al Desarrollo) per períodes de, respectivament, 10 i 20 anys.

Tot i que encara no ha estat enllestit, segons fonts oficials i dirigents de la indústria, en ocasió de la visita a Espanya del ministre de Defensa d'Aràbia saudí, el Príncep Ibn Abdul Aziz, es redactà un altre important con-

tracte, segons el qual Arabia saudí es comprometia a comprar equipament militar naval a la indústria de defensa espanyola per valor de 150 milions de dòlars, compra que inclouria avions de transport CN-235 i vehicles cuirassats (31).

Existeix un altre projecte nou que hom està negociant, el projecte de la Bazán de construir a Brasil vaixells per als mercats latinoamericans i africans. El projecte és una conseqüència de la preocupació espanyola pel comerç global amb Brasil, que minvà durant 1982 i d'aquella data ençà s'està acumulant un dèficit creixent.

La Bazán vol crear una empresa conjunta per produir els vaixells en col.laboració amb la Flota brasileira a l'estat de Bahía. El president de la Bazán, el senyor Félix Alonso Lajagranzas, ha expressat la seva esperança que una empresa conjunta, Constructoes Navias de Aratu, es crearà durant 1984. (32)

VI. Conclusions

Encara que la política de defensa que actualment s'està instituint inclou molts elements que foren dissenyats pels governs anteriors, ha estat el nou govern socialista qui ha tingut la força política de tirar endavant les reformes militars. Tot i que la nova llei militar crea la base necessària per una estructura de defensa semblant a la de la tradició occidental, la reforma del personal militar, que pretenia modificar l'organització per tal de concentrar-se en l'equipament defensiu més que en els recursos humans, ha de considerar-se part d'un plan per neutralitzar l'amenaça a la democràcia que planteja l'exèrcit. Fins ara, el govern està dedicant molt temps i esforç polític a l'examen de l'espinosa qüestió de la pertinença a l'OTAN, però els resultats encara s'han de veure.

El govern està intentant crear una democràcia moderna a Espanya, i alhora està eixamplant la base de la tecnologia de defensa mirant a Europa i, a menor escala, a Estats Units. Concretament, quant al sector electrònic, intenta beneficiar-se de la coproducció amb d'altres països europeus per donar carta de naturalesa i ampliar la seva indústria de defensa. Idéntic tret caracteritzà la indústria de producció d'armes italiana a principis de la dècada dels 70.

La producció d'armes i el desenvolupament de una creixent indústria de la defensa impliquen una major disponibilitat de recursos econòmics, la qual cosa, alhora ha incrementat considerablement els esforços espanyols en matèria d'exportació d'armes durant els darrers anys. Espanya ha establert per als seus productes armamentístics, un mercat al Tercer Món i pretén augmentar conjuntament l'autosuficiència de la seva indústria de defensa i les exportacions d'armes (33).

Sigui quin sigui el futur polític d'Espanya, és poc probable que els esdeveniments afectin al continuat creixement de la indústria de defensa espanyola, que òbviament farà que Espanya jugui un paper cada cop més visible com exportador d'armes.

[Traducció catalana de Rafael Grasa]

Taula 2

Principals Exportacions d'armes espanyoles a països del Tercer Món durant el període 1977-1983.

Les xifres són valors de l'indicador de tendència del SIPRI, expressades en milions de dòlars EE.UU., a preus constants (1975).

Anys	Export. espany.	Importacions Totals Tercer Món	Percentatge del total d'importacions del Tercer Món
1977	12	9.699	0,1
1978	17	11.147	0,2
1979	21	9.599	0,2
1980	8	10.660	0,1
1981	44	8.954	0,5
1982	259	9.120	3,0
1983	332	8.764	3,8

FONDO DOC

Notes i referències

(1) *Wehrtechnik*, Octubre 1983, pàg. 44.
(2) *NATO Review*, 1983, nº 3-4, pàgs. 16-21.
(3) *NATO's Sixteen Nations*, especial 2, vol. 28, nº 6, desembre 1983, pàg. 42.
(4) **El País**, 27 novembre 1983, pàg. 9.
(5) *Unites States Military Installations and Objetives in the Mediterranean*, Commitee on International Relations, 95 Congrès, 1ª sessió (US Government Printing Officem Washington D.C., 1977).
(6) *Developments in Europe*, Commitee in Foreign Affairs, 97 Congress, 2ª sessió juliol 1982 (US Government Printing Officem Washington, D.C., 1982).
(7) *El País* 17 de novembre de 1983, pàg. 15.
(8) *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11 de gener 1984.
(9) "La política de defensa y los gastos militares en España", *Economía de la Defensa*, Información Comercial Española (Ministerio de Economia y Comercio, Madrid nº 592, desembre 1983, pàgs. 19-65.
(10) *Defensa*, vol. 12, nº 69, gener 1984, pàg. 66.
(11) *Jane's Fighting Ships*, 1983-84 (Macdonald&Co, Londres, 1984), pàg. 416.
(12) *Milavnews*, octubre de 1983, pàg. 22.
(13) *El País*, 8 de gener de 1984.
(14) *Jane's All the World Aircraft*, 1982-83 (Macdonald&Co, Londres 1983), pàgs. 178-79.
(15) *International Defense Review vol. 16, juliol 1983, pàg. 902.*
(16) *Milavnews*, novembre 1983, pàg. 22.
(17) nota 14, pàg. 180.
(18) *African Defence*, desembre 1983, pàg. 40.
(19) *Defence and Foreign Affairs Daily*, nº 123, 5 de juliol de 1983.
(20) *Naval Forces*, suplement especial, nº 11, novembre 1983, pàg. 5-8.
(21) *Conway's All the World Fighting Ships*, 1942-1982, pat. 1, "The Western Powers" (Convay's Maritime Press Ltd., Londres 1983), pàg. 108.
(22) Nota 11, pàg. 420.
(23) Nota 20, pàg. 22.
(24) Nota 20, pàg. 27.
(25) *Defense&Armies*, nº 21, juliol-agost 1983, pàgs. 38-45.
(26) *Defence and Foreign Affairs*, desembre 1982, pàg. 7.
(27) *Jane's Armour and Artillery*, 1982-83 (Macdonald&Co, Londres 1983), pàg. 317.
(28) Nota 3, pàg. 68.
(29) Nota 1, pàg. 44.
(30) *African Defence*, setembre 1983, pàgs. 50-53.
(31) *Financial Times*, 5 de gener de 1984.
(32) *El País*, 26 de març 1983.
(33) Això apuntaren el ministre de Defensa espanyol i la Fira de Barcelona en organitzar la primera mostra aeroespacial internacional, Cosmos 84, que tingué lloc a Barcelona durant el mes de juny de 1984.

Nord-Sud

DOSSIER CENTROAMÉRICA

Hace diez años asistí al ensayo general (Eduardo Galeano)

* * *

Geoestrategia de la miseria y la intervención

* * *

Entrevista con el Presidente de la Corte suprema de Nicaragua

* * *

Entrevista con Pérez Esquivel

* * *

El plan de "pacificación" de Reagan

* * *

Nicaragua y España

* * *

La tierra es un satélite de la luna

Centre-Amèrica, la geoestratègia de la misèria i la intervenció. Una de les regions econòmicament més deprimides del planeta; una de les zones més atentament vigilades, controlades, massacrades pel veí del Nord: Estats Units. Qui no ha sentit parlar de "repúbliques bananeres", qui no recorda els famosos versos de Neruda, qui no ha sentit ràbia i tristor en sentir parlar dels assassinats constants, de la caça de l'indigena. Geogràficament lluny però molt a prop: El Salvador, Guatemala, Honduras, Costa Rica, Nicaragua. Amb aquest dossier volem acostar-los encara més.

Hace diez años yo asistí al ensayo general de esta obra

Eduardo Galeano (*)

1.

¿Cuántos hombres serán arrancados de sus casas, esta noche, y arrojados a los baldíos con unos cuantos agujeros en la espalda?

¿Cuántos serán mutilados, volados, quemados?

El terror sale de las sombras, actúa y vuelve a la oscuridad. Los ojos enrojecidos en la cara de una mujer, una silla vacía, una puerta hecha astillas, alguien que no regresará: Guatemala 1967, Argentina 1977.

Aquél había sido oficialmente declarado «el año de la paz» en Guatemala. Pero ya nadie pescaba en la zona de Gualán, porque las redes atrapaban cuerpos humanos. Hoy la marea devuelve pedazos de hombres a las costas del río de la Plata. Hace diez años, los cadáveres aparecían en las aguas del río Motagua o eran descubiertos, al amanecer, en los barrancos o al borde de los caminos: esos rostros sin rasgos no serían identificados jamás. A las amenazas sucedían los secuestros, los atentados, las torturas, los asesinatos. La NOA (Nueva Organización Anticomunista), que proclamaba operar «junto al glorioso ejército de Guatemala», arrancaba la lengua y cortaba la mano izquierda de sus enemigos. La MANO (Movimiento Anticomunista Nacionalista Organizado), que funcionaba en la órbita de la policía, marcaba con cruces negras las puertas de los condenados.

En el fondo del lago San Roque, en Córdoba, aparecen ahora cuerpos sumergidos con piedras, como encontraron los campesinos guatemaltecos, en las cercanías del volcán Pacaya, un cementerio clandestino lleno de huesos y de cuerpos en descomposición.

/.../

3.

Pero fue Guatemala el primer laboratorio latinoamericano para la aplicación de la *guerra sucia* en gran escala. Hombres entrenados, orientados y armados por los Estados Unidos llevaron adelante el plan de exterminio. 1967 fue una larga noche de San Bartolomé.

[Extraído de **Días y noches de amor y de guerra**, *Editorial Laia, 1978, págs. 12-14]*

**Agradecemos al autor y a la editorial el permiso para su reproducción.*

FONDOMOC

CENTROAMERICA: LA GEOESTRATEGIA DE LA MISERIA Y LA INTERVENCION

Rafael Grasa

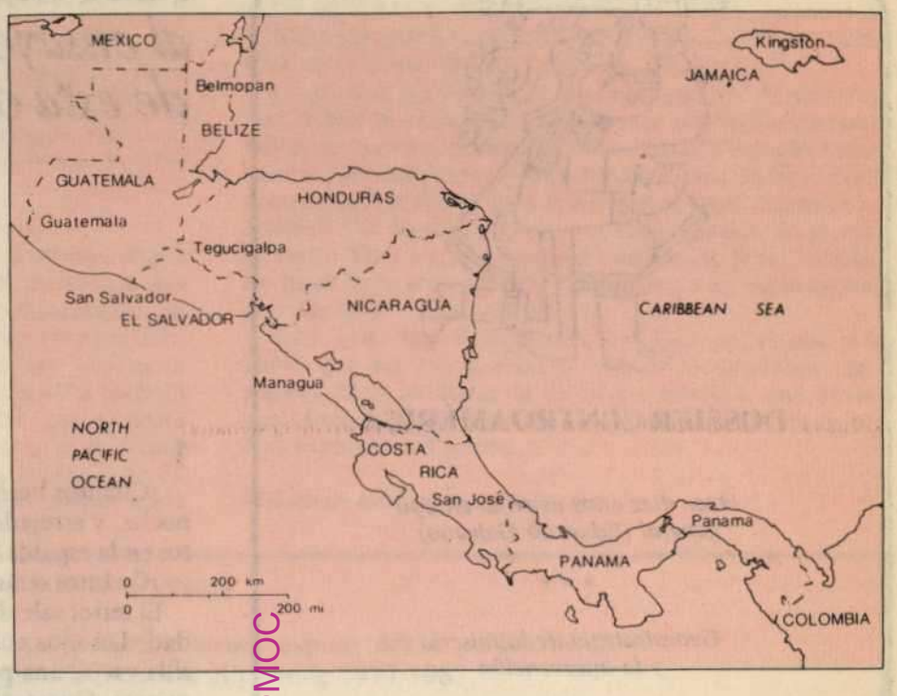

"En la actualidad América Central es el lugar más importante del mundo para Estados Unidos"
(Jeane Kirkpatrick, 1981, Embajadora norteamericana en la ONU)

Efectivamente, como el propio R. Reagan advirtió en una sesión conjunta del Congreso celebrada en abril de 1983, ninguna zona del mundo está tan estrechamente ligada al sistema político-económico norteamericano ni es "más vital para la seguridad norteamericana" que Centroamérica. Washington está más cerca de El Salvador que de San Francisco. Casi dos tercios del comercio estadounidense y de las importaciones de petróleo, así como muchos minerales estratégicos, dependen de las rutas del mar Caribe, bordeadas por los países centroamericanos.

El tratamiento que ha recibido esa zona por parte de EE.UU. difiere del aplicado al resto del continente. Sus cinco países fundamentales (Guatemala, Nicaragua, El Salvador, Honduras, Costa Rica) cubren un área de sólo 900 millas de Norte a sur y de menos de 300 de océano a océano, una zona que supone algo más de una centésima parte de la zona terrestre del hemisferio occidental, que concentra sólo una cuadragésima parte de su población. Y, sin embargo, esta pequeña y compacta región ha sido el blanco de una desproporcionadísima inversión de capital norteamericano (aunque no, obviamente, en forma de ayuda económica real) y, particularmente, de intervención militar constante. Los siguientes datos pretenden ayudar a la comprensión de las razones de la conflictividad de la zona; han sido presentados de la forma más objetiva posible:

FONDOMOC

HONDURAS

Población: 3,82 millones
Capital: Tegucigalpa
Superficie: 112.090 Km^2
Densidad: 34,1 hab/km^2
Crecimiento anual: 3,4%
Población urbana: 39%
Analfabetismo: 40%
Deuda exterior: 1.100 millones de dólares
Renta por cápita: 640 dólares
Principales proveedores (por orden de importancia): EE.UU., Argelia, CEE.
Principales clientes (por orden de importancia): EE.UU., CEE, Argelia

Se trata de la "república bananera" por excelencia. Su economía se basa en las exportaciones de plátanos y café. Es el principal aliado de Estados Unidos en la región y a la vez el país más pobre y subdesarrollado del hemisferio, exceptuando a Haití. Desde 1900 las empresas fruteras norteamericanas controlan el país. El sistema financiero está controlado desde 1960 por bancos con base en California y Nueva York (Chase Manhattan Bank, Bank of America). La expectativa de vida no supera los 50 años; unas 20.000 familias viven al borde de la inanición. Puesto que es el único país centroamericano con fronteras con otros tres (ver mapa) ha servido tradicionalmente de base a revolucionarios y contrarevolucionarios; Estados Unidos utilizó su territorio para derrocar el gobierno guatemalteco en 1954 y a partir de 1980 le sirve para "desestabilizar" al gobierno nicaraguense. El país ha sido gobernado, con algunas excepciones, por militares adiestrados en EE.UU. La explotación extranjera, la corrupción interna y el terreno poco fértil y montañoso son, por este orden, las razones de la terrible pobreza. Desde 1981, tras 18 años de poder militar, el presidente es Roberto Suazo Córdoba; en enero de 1982 Honduras pasó a formar parte de la "comunidad democrática centroamericana", junto con costa Rica y El Salvador, una plataforma de control norteamericana.

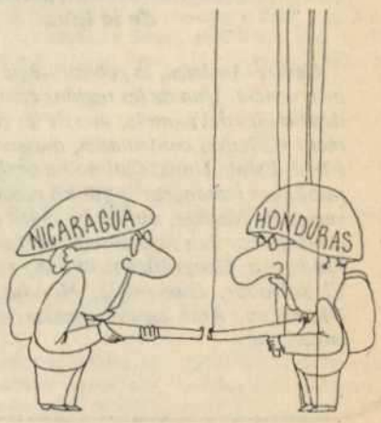

GUATEMALA

Población. 7.262 millones
Capital: Guatemala
Superficie: 108,889 km^2
Densidad: 66,2 hab./km^2
Crecimiento anual demográfico: 2,9%
Población urbana: 39%
Analfabetismo: 63% (88% entre la población indígena y 80% entre la rural)
Deuda exterior: 620 millones de dólares
Renta per cápita: 1.199 dólares
Principales proveedores (por orden importancia) Argelia, EE.UU. CEE.
Principales clientes (por orden importancia): Argelia, EE.UU., CEE.

Históricamente, la nación económicamente más poderosa de Centroamérica, aunque la renta de la mitad de la población difícilmente supera los 90 dólares por año. 4 millones de sus habitantes son indígenas del tronco maya-quiche. En la región del altiplano, la de menores posibilidades agrícolas y de trabajo, se concentra la mitad de la población, lo que origina migraciones temporales a los latifundios de la costa. La estructura social es claramente racista, con aislamiento del elemento indígena: se concentra en el altiplano y Verapaces (85%) y Boca-Costa (50%) es minoritario en las agrupaciones urbanas (sólo un 10% en la capital). Ultimamente aumenta el analfabetismo; sólo 12 de cada 100 niños acaban la escuela básica (6 años), 3 de ellos llegan y acaban la secundaria y 1 tan sólo llega a la Universidad.

La situación sanitaria es catastrófica: en 1960 un médico por cada 4.644 habitantes y en 1970 uno por cada 8.344; por si fuera poco, el 85% de esos médicos se concentra en la capital. En cuanto a la vivienda, antes del terremoto de 1976 faltaban 800.000 viviendas (para el 60% de las familias); tras el terremoto faltan más de un millón (para más del 75% de las familias). La luz eléctrica sólo llega al 20% de las viviendas del país.

La situación económica es la propia de un país dominado por una oligarquía agroexportadora y dependiente. Se basa en la agricultura (café, plátanos, algodón) y está concentrada en muy pocas manos: el 2,1 de las explotaciones concentran el 62,5% de la superficie cultivada. La industria tiene poca importancia y depende de consorcios norteamericanos.

Al hambre, pobreza, racismo, expolio, hay que añadir la represión, masiva en la zona rural, con auténticas masacres de campesinos. El ejército, entrenado y armado por EE.UU., se ocupa de ello desde 1954, cuando un golpe derrocó, con ayuda de la CIA, al gobierno del reformista Arbenz. Los dictadores Lucas García, Ríos Montt y Mejía Víctores han hecho que la cifra de asesinados desde 1954 se acerque a los 100.000, indígenas en su mayor parte, con técnicas aprendidas en Vietnam. Sirva como ejemplo de barbarie el asalto a la embajada de España en 1980: 39 muertos y el asesinato posterior de uno de los dos supervivientes en un hospital (el otro era el embajador).

Existe resistencia popular, con presencia del pueblo indígena desde 1970. Los cuatro principales movimientos de lucha armada son EGP, FAR, PGT y ORPA, que se coordinan en la Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca (URNG), que dirige la lucha contra la dictadura, en ella está también integrado el Comité Guatemalteco de Unidad Patriótica (CGUP), que coordina a los sindicatos, organizaciones y partidos.

EL SALVADOR

Población: 4,67 millones
Capital: San Salvador
Superficie: 21.040 km^2
Densidad: 222,0 h/km^2 (la mayor de la zona)
Crecimiento demográfico anual: 2,9%
Población urbana: 41%
Analfabetismo: 35%
Deuda exterior: 610 millones de dólares
Renta por cápita: 725 dólares
Principales proveedores (por orden importancia): Argelia, EE.UU., CEE.
Principales clientes: EE.UU., Argelia, CEE.

FONDO MOC

Se ha dicho que su población es una de las cinco peor alimentadas del globo. La razón es obvia: "las cuarenta familias", un 2% de la población, controlan casi todo el suelo fértil y un 60% de toda la tierra, en un país en que más de la mitad de los habitantes dependen de ella. El crecimiento demográfico es importante y la presión está produciendo una fuerte erosión del suelo y la destrucción de numerosas especies y animales indígenas. La emigración es alta (están tipificados como buenos trabajadores, "los alemanes de Centroamérica"), desde finales de la década de los 70 unas 300.000 personas han entrado ilegalmente en EE.UU. aunque no sólo por razones económicas: sólo en 1980 y 1981 el ejército y los cuerpos fascistas paramilitares asesinaron a unos 30.000 civiles. El papel de los asesores norteamericanos no ha hecho sino aumentar en los últimos años.

Napoleón Duarte, presidente electo con el apoyo de Washington, ha sorprendido recientemente a la opinión pública con una iniciativa de negociación con la guerrilla (Frente Farabundo Martí de LIberación Nacional) y con el FDR, expresión política de la guerrilla.

COSTA RICA

Capital: San José
Población: 2,5 millones
Superficie: 50.700 km^2
Densidad: 44,6 h/km^2
Crecimiento anual: 2,5%
Población urbana: 43%
Analfabetismo: 7%
Deuda exterior: 1.980 millones de dólares
Renta por cápita: 1.730 dólares
Principales proveedores (por orden) EE.UU., Argelia, Japón
Principales clientes: EE.UU., Argelia, CEE.

Se suele hablar de Costa Rica mencionando su bajo nivel de analfabetismo, su riqueza relativa (con una economía basada en las exportaciones de azúcar, café y plátanos), su ordenamiento democrático y la inexistencia de ejército. Lo cierto es, sin embargo, que Luis Alberto Monge (miembro del Partido de la Liberación Nacional), presidente desde febrero de 1982, parece seguir la política exterior de su predecesor: desconfianza ante el sandinismo, apoyo a acciones desastibilizadoras contra Nicaragua, alineamiento con EE.UU. y Venezuela. La presión de la derecha en pro de un ejército (abolido en 1948 a excepción de la guardia nacional) es cada vez mayor, en el contexto de una galopante carrera de armamentos en Centroamérica.

A nivel económico también son mayores las dificultades: fuerte inflación, paro (algo relativamente nuevo en Costa Rica), depreciación de la moneda, deuda exterior importante. La razón de todo ello es que en 1981 acabó la fuerte alza del precio del café registrada desde 1977 y se produjo una brutal caída del precio del azúcar.

El papel de Costa Rica en el conflicto con Nicaragua y el previsible fin del relativo bienestar social pueden contribuir a hacer que la situación de Costa Rica vaya asemejándose más a la del resto de Centroamérica.

NICARAGUA

Población: 2,76 millones
Capital: Managua
Superficie: 130.000 km^2
Densidad: 21,2 hab/km^2
Crecimiento anual: 3,3%
Población urbana: 53%
Analfabetismo: 15% (era del 33% en 1980)
Deuda exterior: 1.800 millones de dólares
Renta por cápita: 808 dólares
Principales proveedores (por orden de importancia): Argelia, EE.UU., CEE
Principales clientes: EE.UU., Argelia, CEE.

El elemento central de la situación nicaragüense es la llegada al poder del gobierno sandinista en 1979. Han tenido que enfrentarse a serios problemas económicos: sólo tras el crecimiento de la economía de 1980 y 1981 se recuperó el nivel de producción de 1977. Sin embargo, el estancamiento del precio del café y la baja del precio del algodón, el problema de la deuda exterior (herencia de la época de Somoza) hicieron que ya en septiembre de 1981 se proclamara el "estado de urgencia económica", con congelación de salarios, control de la circulación de capitales y reducción de los gastos del estado. Un 70% del poder productivo sigue estando controlado por la iniciativa privada, que a través del Movimiento democrático nicaragüense no ha dejado de criticar desde 1981 la "reducción del pluralismo político".

Desde marzo de 1982, fecha en que la Junta decretó el "estado de urgencia política", las amenazas de intervención exterior (somocistas agrupados al sudeste de Honduras, guerrilleros de Edén Pastora, minado de puertos, etcétera) son parte de la vida cotidiana; ni siquiera las elecciones recientemente celebradas con abundante participación y victoria del Frente Sandinista hicieron olvidar el peligro de intervención directa nosteamericana, sobre todo tras el segundo mandato presidencial de Ronald Reagan. Los nicaragüenses siguen recordando las diáfanas palabras de Reagan el 27 de abril de 1983 en una sesión conjunta del Congreso:

"Al caer Centroamérica, ¿qué consecuencias se derivarían para nuestra posición en Asia y Europa y para alianzas como la OTAN? Si los norteamericanos no respondieran a una amenaza cercana a sus propias fronteras, ¿por qué habrían de creer los asiáticos o europeos que nos preocupamos seriamente de lo que les amenaza a ellos?

O si se prefiere formulado lisa y llanamente y sin entonación interrogativa:

"La seguridad nacional de todas las Américas está en jaque en Centroamérica. Si no fuéramos capaces de autodefendernos en esa zona, no estaría justificado presuponer que podremos prevalecer en cualquier otro lugar. Nuestra credibilidad se colapsaría, nuestras alianzas se derrumbarían". (R. Reagan, discurso citado.)

Como acostumbran a decir los miembros de la administración Reagan, "somos americanos de extremo a extremo del continente", aunque algunos sufran el expolio de otros y hayan de estar dispuestos a ser masacrados en nombre de la seguridad de "América".

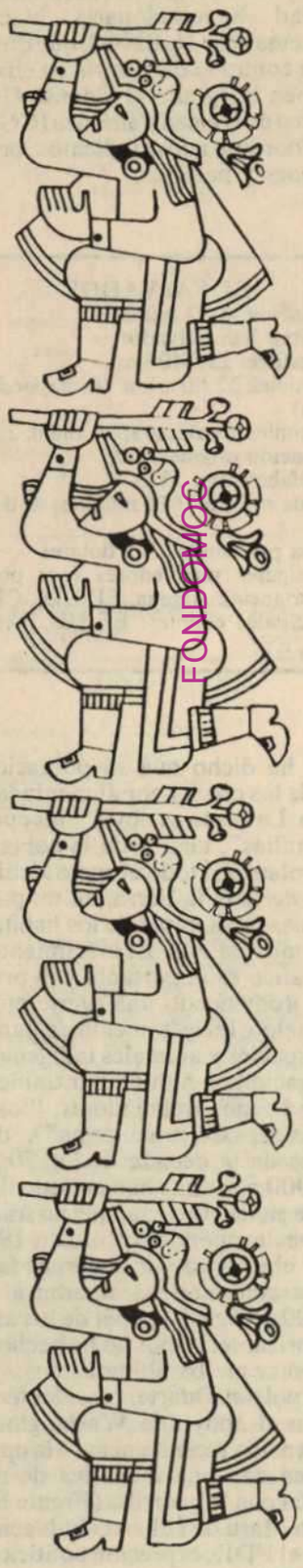

FONDO MOC

Entrevista con Roberto Argüello Presidente de la Co de Nicaragua

Tots sabem de les nombroses dificultats que el govern sandinista té, ha tingut i continuarà tenint amb el veí del Nord, amb EE.UU. Entorpir les eleccions generals, recentment celebrades quan llegeixis aquestes pàgines, ha estat un dels motius de les accions desestabilitzadores. D'això vàrem parlar amb ROBERTO ARGÜELLO, president de la Cort Suprema de Nicaragua, el passat mes d'octubre. Aquí us oferim les respostes a la conversa mantinguda amb Toni Pigrau.

P.: ¿Cómo espera Nicaragua las primeras elecciones democráticas desde el triunfo de la revolución sandinista, que tendrán lugar el día 4 de Noviembre?

R.: El pueblo nicaragüense no está acostumbrado a las elecciones. Los cuarenta años de dictadura crearon una asombrosa desconfianza en materia electoral. Se ha fijado la fecha del 4 de noviembre para que el pueblo nicaragüense vaya a votar en unas elecciones por primera vez. Van a participar siete partidos políticos: todo un arco iris ideológico, desde la extrema derecha a la extrema izquierda, organizado en partidos políticos, reconocidos, por vez primera, en Nicaragua. Hemos tenido dificultades, sobre todo de índole internacional. Los Estados Unidos, su gobierno, que al principio criticaron a la revolución popular sandinista por la falta de elecciones, ahora, cuando hemos respondido con una convoca-

ELECCIONS A NICARAGUA

En el moment d'escriure aquest breu comentari hom no coneix encara els resultats definitius de les eleccions nicaragüenques. Malgrat això, d'altra banda inevitable donada la precarietat de mitjans d'un país sotsdesenvolupat com és Nicaragua, ja hi ha un seguit de consideracions a fer a l'entorn de les eleccions:

a) Ningú dubta del suport popular al règim sandinista, ni tant sols l'administració Reagan; això, però, ja ho sabia tothom. Es evident que després de la lluita contra Somoza i de l'accés del poble al control dels mitjans de producció, després de les campanyes d'alfabetització i de millora del nivell de vida, etc... l'antisandinisme no té espai a Nicaragua.

on
güello Hurtado,
de la Corte Suprema
a

toria electoral, las ha criticado y boicoteado. Esta situación se ha agravado aún más por la intervención directa y militar que, en la zona fronteriza, lleva a cabo el gobierno de los Estados Unidos a través de mercenarios somocistas y del gobierno hondureño; persiguen una invasión por el norte de Nicaragua. Esta situación tiende a agravarse con la proximidad de las elecciones. El Sr. Reagan no puede permitir el éxito de unas elecciones en Nicaragua. Está acostumbrado a absolver las elecciones salvadoreñas o guatemaltecas, las elecciones en que los militares salen electos "popularmente", pero no puede permitir las de Nicaragua. Los nicaragüenses somos conscientes de esta realidad. Actualmente, los Estados Unidos están promoviendo a un candidato que representa a la extrema derecha, el sr. Arturo Cruz. Este señor participa del esquema político de los Estados Unidos y por ello obtiene una propaganda desmedida para su candidatura en todo el mundo, con el propósito de crear desde ahora una conciencia que le permita ser el futuro presidente provisional de Nicaragua en caso de que la contrarrevolución logre dominar una parte del territorio nacional. Pero las elecciones están en marcha, el proceso sigue su curso y los comicios se realizarán.

P.: Desde el principio el sandinismo se ha definido a favor de la no alineación. ¿Cómo puede mantener esa posición un país que experimenta un cambio revolucionario y que se ve sometido a un cerco político, económico y militar por una superpotencia? ¿Cómo puede por ejemplo, Europa, ayudar a la consolidación de la revolución en Nicaragua?

R.: La revolución popular sandinista ha cumplido su promesa de no alineamiento, que se mantiene la solidaridad internacional, la solidaridad de los países amigos de Nicaragua, la amistad con los pueblos y organizaciones que están con la revolución. Somos conscientes de que la posición geográfica o geopolítica de Nicaragua en el continente americano, bajo control militar de los Estados Unidos, es lo que nos ha llevado a delinear esa política, que se ha visto estorbada por su intervención. Sin embargo la realidad es que Nicaragua se ha mantenido, a pesar de las agresiones, de sus limitaciones y del bloqueo económico y de créditos, en la esfera del no alineamiento. Nicaragua no es Cuba; Cuba es una isla, Nicaragua tiene fronteras y somos conscientes de ello. Que no se nos impulse, que no se nos obligue a violar esta doctrina, porque el pueblo nicaragüense está luchando precisamente para mantener su no alineamiento. La posición de Nicaragua en las Naciones Unidas, por ejemplo, ha sido diferente de la de la Unión Soviética y diferente a la de los Estados Unidos. Un caso reciente ha sido el de las Olimpíadas de Los Ángeles, donde la Unión Soviética, los países del Este y Cuba no participaron; en cambio, Nicaragua sí que participó. Es necesario que esto se sepa, que se expliquen estas circunstancias, porque la propaganda internacional (con la información controlada, dirigida y mantenida por los Estados Unidos en los programas de noticias y agencias internacionales) quiere presentar a Nicaragua como alineada, pero Nicaragua ha mantenido desde el principio su no alineamiento.

P.: Nicaragua ha demandado a Estados Unidos ante el Tribunal Internacional de Justicia. ¿En qué situación se encuentra este proceso?

R.: Nicaragua ha demandado a Estados Unidos ante el Tribunal de La Haya, ¿por qué? Nicaragua mantiene relaciones diplomáticas, comerciales, de transporte con Estados Unidos. Estados Unidos jamás han declarado la guerra oficialmente a Nicaragua. Sin embargo, Estados Unidos está fomentando, manteniendo, pagando y lanzando contra nosotros, grupos armados, que han sido entrenados no sólo en el propio territorio norteamericano, en la ciudad de Miami, sino también en Honduras; barcos de los Estados Unidos patrullan nuestras costas, aviones violan nuestro espacio aéreo y lanchas, llamadas "piraña", atacan nuestros puertos y han destruido nuestras reservas estratégicas de petróleo. Por ello hemos presentado la demanda, pidiendo una indemnización por los daños causados al violar la Carta de las Naciones Unidas, la Carta de la OEA y las normas generales del derecho internacional. El tribunal ya ha fallado, como medida de precaución, que los Estados Unidos deben abstenerse del minado de los puertos de Nicaragua, que han de abstenerse de todos los actos hostiles y de agresión. No obstante, los Estados Unidos han persistido en esos ataques; recientemente un helicóptero y un avión procedentes de Honduras han sido derribados en Nicaragua. En ellos se encontraron los cuerpos de tres ciudadanos de los Estados Unidos que combatían en la guerra, una guerra que ya no es encubierta sino abierta. El hecho de que en Estados Unidos se autorice por medio de una ley del Senado, una subvención de 20 millones de dólares a la contrarrevolución, supone un acto hostil que viola tratados internacionales de los que Estados Unidos son parte importante.

P.: ¿Qué es lo que ustedes esperan de las personas sensibilizadas por la problemática que hoy vive Nicaragua?

R.: Lo único que pedimos a las personas, a las organizaciones de Catalunya es solidaridad. Que protesten, que se organicen para luchar por la paz en Nicaragua, para apoyar las elecciones. Hay que responder a cualquier acto de agresión contra Nicaragua. Por ejemplo, el pueblo de los Estados Unidos ya está tomando conciencia: en Nicaragua, todos los jueves, ciudadanos norteamericanos desfilan ante la embajada norteamericana en Managua, en protesta por la política intervencionista de su país. Suponemos que, antes del 4 de noviembre, se intensificarán las acciones armadas contra Nicaragua, porque el sr. Reagan no puede permitir que se institucionalice la revolución. Ello sería un mentís clarísimo a su afirmación de que Nicaragua es totalitaria.

T.P.

LONDOMOC

L'oposició al sandinisme és un producte importat made in USA, que ningú no compra dins Nicaragua a excepció d'aquells que gaudeixen de la possessió de dòlars USA, com sembla ser el cas dels líders de l'oposició conservadora que tenen compte corrent obert a l'ambaixada nordamericana a Managua. Almenys això és el que ha donat a entendre la premsa quan parlava del fosc assumpte dels soborns dels caps de l'oposició.

b) D'altra banda el criteri per valorar el nivell democràtic d'un règim polític no pot ser només, ni principalment, la convocatòria d'eleccions cada ixs temps. Els comentaristes polítics habituals solen patir el miratge del cretinisme democràtic. La democratització d'un estat neix d'una participació efectiva del poble en els afers polítics i econòmics, del control dels recursos i de la igualitària distribució de la riquesa i de la llibertat d'opinió i circulació. I als qui s'entestan en el reduccionisme electoral els recomanem que comparin les xifres de participació a Nicaragua amb les eleccions USA. O bé, si tant afeccionats son al formalisme, poden fer un estudi comparatiu entre el sistema proporcional de circumscripció nacional nicaragüenc, i el sistema indirecte i desproporcional nord-americà pel que fa a l'elecció dels Presidents respectius. Si llavors encara persisteixen en els seus tretze hom podrà legítimament dubtar de la seva fe democràtica, així com del seu interès pel progrés i autodeterminació del poble de Nicaragua.

c) Finalment, tothom sap que l'amenaça continua planejant sobre el sandinisme, no es tracta d'afavorir la seva educació, de millorar-lo sinó d'eliminar-lo i sotmetre'l a l'arbitri capriciós i sanguinari d'un nou dictador titella dels pantagruèlics interessos nordamericans. Les eleccions no han fet canviar res: un epifenomen en la consolidació del règim sandinista, un acte rebutjat ja abans de realitzarse per la barbàrie imperialista.

Pere Mir

ENTREVISTA CON PEREZ ESQUIVEL

Pedro Arrojo (*)

Presentar a ADOLFO PEREZ ESQUIVEL sembla innecesari: premi Nobel de la Pau l'any 1980, ha dedicat gran part de la seva vida a lluitar per la justícia. És amable i humil. Ell mateix s'autodefineix com un treballador per la pau. Pertany a l'organització **Paz y Justicia**, *un organisme ecumènic latinoamericà, creat l'any 1968 a l'Uruguai per pastors i laics compromesos en l'alliberament dels pobles mitjançant mètodes no violents.*

Adolfo és rector de la Universitat internacional de la Pau de Sant Cugat. En aquest marc fou entrevistat durant el mes d'agost, pensant en aquest dossier sobre Centreamèrica, per PEDRO ARROJO, membre del **Colectivo por la Paz y el Desarme** *de Saragossa. Nicaragua i Guatemala foren el plat fort de l'entrevista.*

En Peu de Pau

Adolfo durante estos días nos has hablado de una serie de cuestiones. Hubo una que nos sorprendió prácticamente a todos los asistentes a la Universidad. Nos dijiste que venías de una iniciativa que se llamaba "El Barco de la Paz" y de la que, curiosa y desgraciadamente, no teníamos prácticamente noticias.

—¿Qué fue el BARCO DE LA PAZ?

—Fue una iniciativa que tuvimos junto con George Wald, premio Nobel de biología y medicina de los Estados Unidos: frente al bloqueo de los puertos de Nicaragua, enviar un barco por razones humanitarias. Hicimos una propuesta concreta al gobierno francés, que se había ofrecido a barrer las minas que bloqueaban las entradas a los puertos de Nicaragua y se lo ofrecimos también a varios gobiernos, entre ellos al gobierno de Noruega y de Suecia que lo aceptaron. Creo que por primera vez en una acción internacional se suman los esfuerzos de gobiernos, premios Nobel, sindicatos, movimientos por la paz e iglesias. Es la primera movilización internacional de este tipo. Este operativo se montó en tres meses. Estoy asombrado de la celeridad con que se plasmó esta iniciativa. El bargo, un carguero —El Facnes— que llamamos el Barco de la Paz llevó a Nicaragua medicinas, instrumental quirúrgico, material para las escuelas de los niños, fertilizantes, dos barcos pesqueros totalmente equipados donados por los sindicatos noruegos y papel para las elecciones del 4 de noviembre en Nicaragua, también papel para el diario opositor **La Prensa**, 90 toneladas de papel donado por los diarios noruegos.

En ese barco viajamos varios premios Nobel: Betty Williams, el premio Nobel por la Paz del movimiento de mujeres de Irlanda del Norte, George Wald que ya mencioné, Linus Pauling que tiene un premio Nobel de química y otro por la paz y yo. También personalidades internacionales de distintos países: del Consejo Mundial de Iglesias, representantes del gobierno y de los movimientos por la paz de Noruega, del Consejo Latinoamericano de Iglesias Froiland y distintas personalidades.

Fijamos 5 puntos fundamentales llamando a la conciencia internacional:

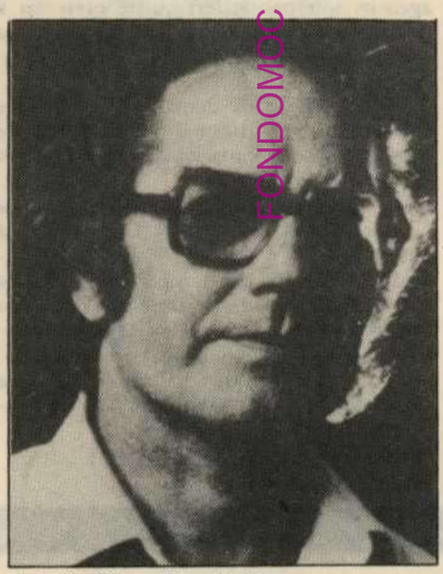

Adolfo Pérez Esquivel

1- Respetò a la autodeterminación de los pueblos.
2- Fortalecimiento de las acciones del grupo Contadora para las negociaciones de paz en la región.
3- No intervencionismo de ninguna potencia extranjera en la región.
4- Suspensión del envío de armas a la región y retirada de las tropas extranjeras.
5- Atender a la situación de los miles de refugiados centroamericanos.

—Está el tema de las elecciones. En España vivimos la situación de Nicaragua fundamentalmente a través de los medios de comunicación, yo creo que fruto de esa información se respira una cierta desconfianza hacia el futuro, hacia las futuras elecciones nicaragüenses, particularmente a raíz del anuncio de no participación de la Coordinadora Democrática. ¿Cuál es tu opinión? Tu has estado allí. ¿Existen bases de garantías, de libertad, de debate democrático en la actualidad en Nicaragua?, ¿serán válidas, en tu opinión, esas elecciones?

—Primero quiero aclararte algunas cosas porque sino se puede llegar a malas interpretaciones. Cuando fuí a Nicaragua, fui sin preconceptos y tratando de ser lo más objetivo posible, de tomar contacto no sólo con el gobierno, con la Junta Sandinista, sino también con toda la oposición. Estuve con Violeta Chamorro, con su hijo Joaquín Chamorro en el diario **La Prensa**. Sabes que la familia Chamorro está dividida; hay un grupo de la familia que apoya la revolución, mientras que otros miembros están en contra de la revolución. Estuve también dos veces con la Coordinadora Democrática; he hablado con Arturo Cruz. En Honduras estuve con todos los contrarrevolucionarios, con los dirigentes, es decir con Edgar Chamorro, con Porfirio Rodríguez y otros representantes de los que en este momento no recuerdo sus nombres. Señalo esto para que se tenga un aspecto muy amplio y muy justo de lo que te voy a decir.

Nicaragua está siendo agredida por el Norte con el apoyo de la CIA y del gobierno de los EE.UU., con bases militares logísticas en Honduras y un gran apoyo económico norteamericano. Por el Sur está o estaba Edén Pastora con ARDE, que ha atacado sistemáticamente todo el proceso revolucionario de Nicaragua. El gobierno nicaragüense tiene aciertos y tiene errores como todo proceso revolucionario y aún más por la propia situación, ya que están sometidos a una agresión permanente desde los EE.UU. que bloquea su economía y trata de difundir a nivel internacional

FONDOMOC

una imagen errónea de lo que es el proceso revolucionario de Nicaragua. Yo creo que el gran pecado que cometió el proceso revolucionario nicaragüense fue romper la hegemonía norteamericana en la región. Aquí, en Nicaragua, está en juego todo el proceso latinoamericano, un proceso de liberación o de dependencia. ¿El proceso electoral? Calcula, durante la época de Somoza EE.UU. no hacía nada porque Somoza fue un personaje impuesto por ellos durante casi 50 años, era una dinastía dictatorial que respondía a los intereses norteamericanos en la Región. Cuando el proceso revolucionario acaba con esto, comienza a surgir una agresividad enorme contra Nicaragua; ni siquiera quieren permitirles el proceso democrático. No había antecedentes de actos electorales porque Nicaragua nunca tuvo en toda su historia un acto electoral. El gobierno nicaragüense visitó y envío delegados a muchos países para conocer los sistemas electorales, creó todos los padrones, un censo de la población, se ocupó de los problemas; Vds. saben que Nicaragua desterró el analfabetismo, que llegaba al 57% de la población y que por ello ha recibido el premio de la UNESCO

«En Nicaragua está en juego todo el proceso latinoamericano: Liberación o dependencia»

—pero de eso no se publica absolutamente nada.

En cuanto a la salud, desterró la poliomelitis, las enfermedades epidémicas y ahora se puede decir que la situación sanitaria del pueblo de Nicaragua es buena, con toda su pobreza. En los sistemas de educación han avanzado muchísimo, así como también en rescatar todo lo que es la fuerza cultural del pueblo.

Al hablar de elecciones nos encontramos con una campaña a través de los EE.UU. y de la Coordinadora Democrática; por ejemplo, lo que no sabe la gente es que Arturo Cruz nunca vivió en Nicaragua, que vive en Washington y que fue 10 días a Nicaragua para declararse candidato y después decir: yo no participo en las elecciones porque no ofrecen garantías. ¿Cómo puede una persona tomar ese determinación en diez días?, una determinación que apoya la política de Reagan. Lo que busca es un desprestigio del proceso electoral. La gente tampoco sabe que el gobierno nicaragüense ha invitado a delegaciones extranjeras para vayan a ver todo el proceso electoral. Creo que estos son datos más que suficientes para mostrarte muy brevemente el panorama de lo que está ocurriendo en un país que lucha por su liberación y al que se está tratando de quebrar de cualquier forma.

—¿Existe libertad de prensa en Nicaragua?

—Hay libertad de prensa, pero hay que recordar que Nicaragua es un país en guerra (es cierto que hubo censura de prensa) pero también es cierto que desapareció toda la censura y que únicamente existe para los problemas estrictamente militares. Te puedo enseñar el diario **La Prensa** donde puedes leer las barbaridades que dicen sobre el gobierno. Entonces ¿qué es eso? ¿es libertad de prensa o no es libertad de prensa? Yo te lo demuestro a través del mismo diario **La Prensa** que es la oposición más fuerte que tiene el régimen sandinista.

Diarreas y malnutrición son males endémicos que se tratan en uno de los múltiples hospitales construidos a partir 1979.

—El otro gran tema, un temor, es la posible invasión por parte de los EE.UU. de este pequeño país que es Nicaragua ¿Sigue vigente, se incrementa ese riesgo?

—Ya hay una invasión de Nicaragua; sólo falta el envío de tropas de los EE.UU. a Nicaragua. Lo que ha hecho la política norteamericana es enfrentar a pueblos hermanos y utilizar los territorios de pueblos latinoamericanos para buscar un enfrentamiento contra Nicaragua. Honduras tiene 14 bases aéreas Norteamericanas por lo que le llaman el portaaviones terrestre de los EE.UU., con las graves consecuencias que esto supone para el pueblo hondureño. Otros utilizan el territorio de un país neutral, como hacen Edén Pastora y los militares norteamericanos en Costa Rica. Esto demuestra claramente quienes son los agresores en la Región y cómo buscan el enfrentamiento.

La invasión de Nicaragua es un hecho, porque no se trata sólo de una invasión militar, sino que es una agresión económica. ¿Qué es sino el bloqueo, el minado de los puertos? Esto es gravísimo porque sienta un precedente a nivel internacional y así el día de mañana la Unión Soviética o cualquiera podrá minar los puertos de otro país porque no está de acuerdo con el gobierno que tiene. Entonces ¿dónde queda la autodeterminación de los pueblos? Yo estuve en el puerto de Corinto y te puedo decir que el ataque que hicieron a Corinto fue monstruoso. Estuve con los supervivientes de Corinto, seres vegetativos, que son la consecuencia de esta locura de la administración Reagan.

Se dice que Nicaragua está con Moscú, cuando lo que Nicaragua quiere es encontrar su propia autodeterminación, pero llegado el momento va a pedir ayuda y recursos a cualquier país que se los dé. Un ejemplo concreto de ello es Argentina. Los militares argentinos, que se decían tan antisoviéticos, llegada la guerra de las Malvinas comenzaron a pedir a la Unión Soviética que los ayudase frente a los EE.UU. Yo pienso que los nicaragüenses en los momentos graves van a pedir recursos y ayuda a quién se los dé, sin importarles su ideología ni nada. Lo importante es superar el problema que viven.

—Se me olvidaban los "olvidados", países que aparecen escasamente en la prensa, excepto cuando ocurre algo extraordinario, asaltos de embajadas como en Guatemala ¿Qué sabes de estos países?

«En Guatemala se está produciendo un genocidio. Hay que actuar para que se conozca este problema».

Guatemala como la mayoría de los países latinoamericanos de Centroamérica son pueblos que conozco desde hace tiempo. Guatemala es un pueblo con mayoría indígena, descendientes del imperio maya; su idioma es el quechua. Conviven muchas etnias y su vida es una vida comunitaria, agrícola, con sus propias costumbres e incluso en algunos lugares con su propia religión y sus idiomas. Son pueblos sumamente pacíficos, pero en Guatemala, sobre todo a causa de los grandes intereses económicos, les

van quitando día a día las tierras a las comunidades indígenas. Están siendo sometidas a un genocidio que en los últimos años, con una fuerte represión, ha llegado a los 50.000 muertos.

—¿Pero qué se persigue con ese genocidio en Guatemala?

Pretenden quitarles las tierras. Se trata de la especulación, de los grandes intereses tanto nacionales como multinacionales, no olvidemos que Centroamérica fue descrita de forma despectiva como "Repúblicas bananeras" bajo el dominio de los EEUU. En Guatemala se está produciendo desde hace tiempo un genocidio, un genocidio que el mundo no quiere mostrar, los medios de comunicación están tratando de silenciarlo. Tampoco hay una estructura de los exiliados guatemaltecos que pueda difundir su problemática y muchas organizaciones no se preocupan del tema de Guatemala. Sin embargo, son paises

En una zona de huracanes, el más temido es, durante 4 años, el huracán "Ronnie".

ricos en todos los sentidos; culturalmente los pueblos indígenas tienen su propia cultura, logros extraordinarios como es la maravilla de sus tejidos, de sus artesanías, de sus costumbres. Son pueblos con una vitalidad extraordinaria pero sometidos a la persecución, al genocidio; en estos momentos se calcula que unos 200.000 Guatemaltecos salieron por las fronteras con Méjico. Una cosa a considerar es que el exilio de los guatemaltecos difiere de todos los exilios que se conocen; así, por ejemplo, en Argentina una persona se iba por problemas políticos y lo hacia con toda su familia o bien ésta se reunía con él fuera. En Guatemala, esto no es así, se van masas humanas de 100, 200, 500, 1000 personas que huyen de la barbarie del ejército que utiliza los mismos métodos que en Vietnam: tierras arrasadas, incendios de aldeas, fusilamientos; meten en las parroquias a la gente, las rocian con gasolina y las queman. Hay actos de canibalismo de las tropas, como arrancar el corazón y los hígados de la gente y beber la sangre de las víctimas. Hay toda una represión de lo más primitiva y salvaje: les cortan las plantas de los pies a los campesinos y los dejan desangrar en los caminos; las mujeres son violadas, se mata a los niños. A los supervivientes que no logran huir los confinan en las llamadas aldeas estratégicas que no son otra cosa que campos de concentración similares a las aldeas estratégicas implantadas durante la guerra de Vietnam. Yo estuve dos días en la selva, en la frontera de Méjico y allí recibimos un grupo de 99 personas que huyeron de la selva guatemalteca después de caminar durante 62 días. La mayoría de esa gente eran mujeres y niños; sólo había 20 hombres, que lograron sobrevivir a las masacres, de los cuáles 15 eran ancianos. Se mata a todo joven que no se enrole en las milicias, obligado por el ejército, se mata también a todos aquéllos que se consideran enemigos potenciales. Sin embargo nada se dice sobre esto, nada dice la política norteamericana de este problema y eso que hay muchos asesores militares norteamericanos en Guatemala.

Te cuento algunas cosas.

Fuí uno de los jueces del Tribunal de los Pueblos que se hizo en Madrid y escuchamos los testimonios de muchas personas, incluso muchas de estas cosas que te cuento fueron testimonios de ex-soldados asqueados por lo que se estaba haciendo, que lograron huir y hoy atestiguan todo esto.

Rigoberta Menchu es una pequeña indígena que está tratando de ayudar a su pueblo. Ella era catequista, vivía en su aldea con su familia, el padre era sindicalista hasta que lo asesinaron, asesinaron también a la madre, a varios hermanos. Ella logró huir con unos hermanitos. La ropa se la dejaron en el centro del poblado para que la fuese a buscar y así poder prenderla y veía como a la madre no la enterraban y dejaban que fuese devorada por los perros y las alimañas. Estos son testimonios muy crudos ante la insensibilidad y el desconocimiento internacional. Hay que actuar para que se conozca este problema. Hay gente que está trabajando en el exilio como Julia Esquivel y otros exiliados que pueden hacerlo, pero para el resto de los exiliados es imposible, son indígenas que no conocen el idioma español y tienen grandes dificultades para comunicarse.

En Centroamérica no va a haber una solución real de paz mientras no se traten estos problemas de forma global y en particular de acuerdo con las características de cada país.

Muchas gracias Adolfo

La "respuesta flexible" El plan de pacificación

FONDO DOCUMENTAL CEDEMOC

ble'' en Centroamérica: ación de Reagan

Ángeles Rodriguez (*)

Durante los últimos años, especialmente desde el triunfo de la revolución en Nicaragua en julio de 1979, los medios de comunicación han venido suministrándonos una información más o menos sistemática, más o menos veraz, sobre los acontecimientos que se producen en Centroamérica.

Y resulta significativo el hecho de que la mayoría de esas noticias se refieran más frecuentemente a Estados Unidos que a los asuntos internos de la zona, es decir, a cómo y por qué los distintos pueblos centroamericanos sostienen una lucha que se hace cada día más violenta y más extendida. Lo cierto es que, efectivamente, Estados Unidos tienen mucho que ver con estos conflictos, pues el problema fundamental al que se enfrentan estos pueblos no es el de la explotación y represión a que son sometidos por los gobiernos-títeres de Guatemala, El Salvador y Honduras, sino al respaldo que, en forma manifiesta o disfrazada, reciben estos gobiernos de la administración norteamericana. Así pues, por ejemplo, el principal obstáculo para la reconstrucción interna de Nicaragua no estriba en la herencia de terremotos, miserias y años de explotación, sino en el hostigamiento de sus fronteras, el minado de sus puertos o la amenaza constante de una invasión por parte de su vecino del Norte.

Los Estados Unidos aseguran desear la paz en América Central: ''La paz es necesaria para el progreso humano y económico'', afirmaba en mayo último, refiriéndose al conflicto salvadoreño, el subsecretario de Estado para Asuntos Hemisféricos, Langhorne Motley. (1).

Sin embargo, el comportamiento del gobierno norteamericano en la zona se empeña en demostrarnos lo contrario. De hecho, de su actual presidente ya podíamos temernos lo peor, cuando en 1980, el llamado ''Comité de Santa Fé'' —integrado por colaboradores de R. Reagan—, redactaba un informe en el que acusaba a la administración Carter de haber ''abandonado una región vital para la seguridad nacional de los Estados Unidos'', y proponía un aumento de la ayuda militar, pues ''América Latina, amiga y aliada tradicional de los Estados Unidos, está dominada por el poder soviético''. Preocupados además por la pureza y futuro de culturas que no han cesado de ignorar y/o aplastar desde que empezaron a ''visitar'' la zona, piden ''que se preserve a la cultura hispanoamericana de la esterilización producida por el materialismo marxista internacional''. (!)

Parece innecesario analizar y demostrar aquí hasta qué punto lo que ha alzado en armas a Centroamérica no ha sido el veneno suministrado desde el exterior por el marxismo internacional, sino el veneno que, en forma de explotación, miseria y asesinatos, tragan cada día sus pueblos.

Pero R. Reagan intenta presentarse así como el liberador, el ''martillo de comunistas''; y el gobierno norteamericano se lanza a su ''plan de pacificación'', algunas de cuyas iniciativas están resultando ser las siguientes:

1.—Suministrar ayuda ''indirecta'' a los regímenes genocidas de Guatemala y El Salvador, a través de Israel, de Honduras, y de instituciones financieras internacionales (como el Banco Inter-americano de Desarrollo o el Banco Mundial). Esto sería muy conmovedor si no fuera porque ese dinero no se utiliza para mejorar las condiciones de vida de la población, sino para comprar armas que apuntan y disparan sobre ella. Sin olvidar los cientos de millones que se suministran de forma directa en concepto de ''ayudas para el desarrollo''.

2.—Vetar, en noviembre de 1983, amparándose en el derecho de veto presidencial, la prorrogación de la ley que condicionaba la ayuda militar a El Salvador a un mayor respeto de los derechos humanos.

3.—Esquivar las prohibiciones del congreso suministrando armas por medio de empresas comerciales privadas —que, evidentemente, actúan con licencia del Departamento de Estado. Guatemala adquirió así, en 1982, armas para su policía por valor de 750 mil dólares.

4.—Enviar ''boinas verdes'' a Centroamérica, y negarlo hipócritamente; así, cuando un periodista independiente descubrió y reveló su presencia en Guatemala, el Departamento de Defensa afirmó que estaban allí como ''profesores de inglés''. (2).

5.—Financiar a los grupos contrarrevolucionarios antisandinistas, enviar a la CIA a engrosar las filas de éstos, o a minar los puertos de Nicaragua, y negarse a someterse al Tribunal Internacional de La Haya cuando es denunciado por estos hechos.

6.—Rechazar enérgicamente la propuesta de paz presentada por la guerrilla salvadoreña el 9 de febrero de 1983, calificándola de ''simple ofensiva de propaganda''. Prometer, no obstante, estudiar dicha propuesta y no volver a mencionarla públicamente, pretendiendo así que la opinión pública nacional e internacional se quedara con la idea de que la subversión rechaza participar en elecciones democráticas por temor de que se evidencie su escaso apoyo popular.

7.—Invadir la isla de Granada en octubre de 1983, realizando además un despliegue de efectivos totalmente desproporcionado con el objetivo, pero capaz de hacernos reflexionar sobre los poderes del ''tío Sam''.

8.—Introducir en El Salvador y Guatemala las experiencias propias de la guerra de Vietnam, como la organización de bombardeos aéreos indiscriminados en las zonas ''fuera de control''. Así ocurrió, por ejemplo, en varias zonas de El Salvador, especialmente en la del volcán de Guazapa, donde la población fue bombardeada, aun cuando al ejército le

constaba que en ese momento no había ni un solo guerrillero en la zona.

9.—Organizar "aldeas estratégicas" —otra experiencia de Vietnam—, concentrando campesinos supervivientes de esas masacres a las que hacíamos referencia, en auténticos campos de concentración en los que son aislados con cercos de alambre de púas y obligados a incorporarse a las filas de la "Defensa Civil", mientras que unidades especializadas patrullan la zona las 24 horas del día para impedir el acceso de los rebeldes. Así se consigue controlar a la población civil a la vez que, según el viejo principio de Vietnam, se consigue "sacar al pez del agua", es decir, aislar a la guerrilla de la población impidiendo que ésta le suministre información, protección o alimentos.

10.—Convertir Honduras en una base militar norteamericana con una infraestructura impresionante: 8 aeropuertos que permiten el aterrizaje de los aviones C-130 que transportan el material pesado y las tropas necesarias para las grandes operaciones; otros dos aeropuertos que permiten el aterrizaje de aviones supersónicos; construcción de una base aeronaval en Puerto Castilla que costará entre 150 y 200 millones de dólares. Esta base, de gran valor logístico, permitiría además, según un funcionario de la embajada USA en Tegucigalpa, la "neutralización" de Cuba en caso de un conflicto generalizado. Solicitar, además, varios millones para la construcción de depósitos de municiones en Palmerola y San Lorenzo; depósitos que, según los militares norteamericanos, permitirían a sus tropas ser operativas inmediatamente (3).

Con este "plan de pacificación" —que tanto nos recuerda a otros planes similares para garantizar la paz en Europa—, es fácil imaginarse lo que sucederá en América Central el día en que los Estados Unidos decidan pasar a la segunda fase de lo que ellos llaman los niveles de la "respuesta flexible".

Barcelona, 18-XI-1984

NOTAS:

(1) Citado por Michael Sfuhrenberg, "Le Monde Diplomatique", junio 1984.
(2) Citado por Susanne Jonas en su informe para el Tribunal Permanente de los Pueblos, Sesión Guatemala, Madrid 1984.
(3) "Honduras-base for Intervention", Nueva York, febrero 1983 (informe realizado por un grupo de analistas americanos).

(*) Angeles Rodriguez és membre del Comitè de Solidaritat amb Centreamèrica.

Nicaragua y España: qué podemos hacer aquí por la paz en Nicaragua

Angel Tablas

Us oferim la transcripció de la intervenció d'Angel Tablas, director de la Fundación Hogar del Empleado (Madrid), a la taula rodona "Por la paz en Nicaragua", que clogué la "Primera Trobada per la Pau a Nicaragua" celebrada el 17 de novembre al Palau de Congressos de Barcelona. Angel Tablas no es limita a parlar de Nicaragua sinó que estableix paral.lelismes entre Nicaragua i Espanya pel que fa a la dependència compartida d'EE.UU. La Trobada fou convocada per l'Asociación Pro-Derechos Humanos, Casa de Nicaragua, Cristianisme i Justícia, Fundación Hogar del Empleado, IEPALA, Intermón, Justícia i Pau, Lliga dels drets dels pobles, MPDL i Pax Christi. Intervingueren, entre d'altres, Carlos París, José M.ª Valverde, Juan M.ª Bandrés, Joan Gomis, Francisca Sauquillo, etc.

FONDO MOC

Buenas noches. Es ciertamente difícil intervenir en una mesa redonda "Por la paz en Nicaragua", al término de unas Jornadas como las que se han celebrado hoy aquí en Barcelona, donde han hablado nicaragüenses profundamente conocedores de su propia realidad. Es más, tal y como ha expuesto el moderador, debo hablar como economista, que es lo que soy, pero me resulta difícil hacerlo sin alejarme del título de la mesa redonda, "Por la paz". Voy a hablar desde mi experiencia, también desde mi conocimiento de Nicaragua como economista, como ciudadano español de a pie que reflexiona sobre "La paz en Nicaragua", sobre lo que podemos hacer, aquí y ahora, por esa paz.

¿Qué podemos hacer por la paz en Nicaragua además de lo que ya se hace, este mismo acto o la manifestación del día 21 de noviembre? Creo que sería muy importante que consiguiéramos un mayor impacto sobre la opinión pública, para que entendiera que el problema de la independencia y la soberanía en Nicaragua no es el problema de un pueblo que está recorriendo un proceso admirable, de un pueblo que tiene derecho a esa soberanía, de un pueblo amigo; se trata realmente de un **problema nuestro:** nos afecta no sólo por solidaridad sino directamente. Veámoslo.

¿Cuál es la amenaza para la soberanía e independencia de Nicaragua? ¿De dónde surge? ¿Acaso de sus contradicciones internas, puesto que existen, como en cualquier otro proceso? Ciertamente no. Surge de la presencia de un gran país, de una superpotencia, la misma que es aliada de nuestro país —de este país donde hablo—, que tiene bases en nuestro territorio, de un país sobre cuya relación con nosotros y los demás países europeos vamos a tener que pronunciarnos en fechas cercanas, cuando se plantee, si se plantea, el referéndum sobre la integración de España en la OTAN.

Pues bien, a mí me parece elemental aunque importante insistir, repetir una y mil veces, que la peor parte de los problemas con que se enfrenta la revolución nicaragüense surge justamente de la diferencia de comportamiento de ese país que tiene instaladas bases en nuestro territorio y que en principio es nuestro aliado. No resulta difícil imaginarse que sucedería si España quisiera optar por una política que no fuera del agrado de este país aliado, de un país que en el caso de Nicaragua se está comportando con gran rigidez y total falta de respeto a los más elementales derechos internacionales. Creo que como españoles hemos de reflexionar sobre ellos; no hemos de limitarnos a intentar que aquello de lo que estamos convencidos se transmita y cale en la opinión pública. ¿No corremos acaso el riesgo —como me ha sugerido uno de los participantes en las jornadas— de vernos en la situación de un país como Honduras, es decir, favoreciendo y

Entrenamiento de la División aerotransportada 101, destinada a invadir Nicaragua.

permitiendo maniobras para la intervención en otro país vecino, si ese vecino optara por una política que no fuera del agrado de la superpotencia de qué hablamos?

¿No es ése un aspecto de reflexión, aunque no el único, de cara a la propuesta de no integración en los planes de esa potencia derivadas de la entrada en la OTAN? ¿No tenemos derechos a observar, cara a nuestra elección, cuál es su comportamiento en otros aspectos críticos de la escena internacional, cómo el que nos ocupa hoy? Me parece importantísimo realizar esta vinculación con problemas propios de la política interna española Que se diga de esta forma que el comportamiento en la lejana Nicaragua tiene también trascendencia en la política de este país.

En segundo lugar, para luchar por la paz en Nicaragua, aquí y ahora, como simples ciudadanos de a pie —y sin vincular para nada a las instituciones convocantes, ni a la Casa de Nicaragua ni a los compañeros nicaragüenses que han estado presentes—, me parece que tenemos todo el derecho y toda la necesidad de preguntarnos, **¿cuál ha sido el comportamiento, cuál está siendo el comportamiento del gobierno socialista en estos dos años de ejercicio de su mandato?** Creo que la respuesta a nuestra pregunta está teñida de un tono de decepción y de crítica, de un tono que podrían compartir muchos demócratas. Esta crítica puede conllevar, creo que debe conllevar, una dimensión positiva, que invite y exija la modificación de ese comportamiento, que adopte una línea efectiva de compromiso con el proceso revolucionario nicaragüense, refrendado ahora formalmente por las últimas elecciones. No hacerlo, argumentar una supuesta racionalidad filoestratégica, me parece que es defraudar profundamente una línea de comportamiento coherente en el terreno político progresista y no tiene, no tendría, el más mínimo contenido crítico. Esta presión, esta denuncia, esta exigencia sobre el gobierno socialista es una de las cosas que en mi opinión podemos hacer ahora y aquí por la paz en Nicaragua. Y debemos hacerlo, creo, aunque dentro del partido socialista haya personas (y también personas que ocupan cargos públicos) que tienen una línea claramente avalada de coherencia y de defensa del proceso nigaragüense. Pero no es ése el problema incluso me atrevería a decir más: en ocasiones la presencia de una minoría tan sanamente coherente con su propia línea puede servir de pantalla frente a una trayectoria de izquierdas.

Creo que deberíamos aspirar a que con un partido progresista en España se pongan en marcha las potencialidades específicas que ofrece el caso español, sin hispanidades, desde realidades materiales, para colaborar y apoyar a la revolución nicaragüense. Y eso lo digo también desde el conocimiento, muy limitado pero desde el conocimiento, de la economía y la problemática de este país. Creo que en España, con un poco de imaginación y voluntad política y sin demasiado esfuerzo, existirían un caudal de oportunidades inexistentes ahora. Creo, con todo respeto y con total fraternidad, que eso, para luchar por la paz en Nicaragua hay que denunciarlo.

Por último, no sería malo que como anticipo del V.º centenario, o en esa línea pero interpretándolo de una forma más rica y auténtica, el gobierno socialista profundizara en algunas iniciativas que están dándose en Europa. Voy a citar tres puntos bien definidos. En primer lugar, no basta con repetir que se apoya política y diplomáticamente al grupo de Contadora, sino que hay que especificar que se apoyan las últimas propuestas elaboradas por el grupo y que están en trance de ser desvirtuadas por la intervención de Estados Unidos. Creo que el gobierno socialista debería decir, sin ambigüedades, —las ambigüedades que se derivan, por ejemplo, del último comunicado, en que ni siquiera se nombra a Estados Unidos—, debería pedir, que los "contras", las bandas armadas directamente financiadas desde Estados Unidos, fueran desarmadas y desarticuladas, y que eso se produjera como, simplemente, una acción unilateral de mínimo contenido ético.

Finalmente, me parece que Nicaragua se enfrenta con gravísimos problemas de carácter económico y que España debería poner en marcha, a pesar de nuestra crisis económica, un programa, un comienzo de programa, de ayuda sustancial hacia un país atravesado por mil presiones, de un país al que quiere frustar su derecho a evolucionar. Eso debería hacerlo España, aisladamente, tomando la iniciativa y presionando en el contexto en que se mueve, en el contexto europeo, usando su propia integración en el Mercado común como un instrumento para avanzar en esa vía.

Estas han sido las limitadas reflexiones que me ha sugerido, al final de esta jornada, aquí y ahora, cómo podemos hacer algo por la paz en Nicaragua.

FONDO MOC

La Tierra es un satélite de la Luna

Leonel Rugama (1950 –1970) (*)

El Apolo 2 costó más que el Apolo 1
El Apolo 1 costó bastante.

El Apolo 3 costó más que el Apolo 2
El Apolo 2 costó más que el Apolo 1
El Apolo 1 costó bastante.

El Apolo 4 costó más que el Apolo 3
El Apolo 3 costó más que el Apolo 2
El Apolo 2 costó más que el Apolo 1
El Apolo 1 costó bastante.

El Apolo 8 costó un montón, pero no se sintió
porque los astronautas eran protestantes y
desde la luna leyeron la Biblia,
maravillando y alegrando a todos los cristianos;
a su regreso el papa Pablo VI les dió la bendición.

El Apolo 9 costó más que todos juntos
junto con el Apolo 1 que costó bastante.

Los bisabuelos de la gente de Acahualinca
tenían menos hambre que los abuelos.

Los bisabuelos se murieron de hambre.

Los abuelos de la gente de Acahualinca
tenían menos hambre que los padres.

Los abuelos se murieron de hambre.

Los padres de la gente de Acahualinca
tenían menos hambre que la gente de allí.

Los padres se murieron de hambre.

La gente de Acahualinca tiene menos hambre
que los hijos de la gente de allí.

Los hijos de la gente de Acahualinca
no nacen por hambre,
y tienen hambre de nacer para morirse de hambre.

Bienaventurados los pobres
porque de ellos será la luna.

(*) Leonel Rugama murió en combate contra la Guardia Nacional de Somoza el 15 de enero de 1970.

FONDOMOC

Iniciatives

Tornar les cartilles: una altra forma de desobediència civil

Quan es parla d'objecció de consciència, molta gent es pensa que és quelcom que sols afecta als joves cridats a fer la mili. Hi ha també altres objeccions possibles, com tornar la cartilla militar (cosa que poden fer els que ja han fet la mili), o negar-se a pagar el % dels impostos destinats a l'exèrcit en fer la declaració de la renda.

Des de 1981, més de 600 persones que havien fet la mili o n'havien quedat excloses, han enviat la seva cartilla militar al Ministre de Defensa, tot declarant-se objectors de consciència i demanant ésser donats de baixa de l'Exèrcit a tots els efectes.

Com hom sap, fins els 37 anys tots els "varons útils", han de passar les revistes militars periòdiques, i poden ésser mobilitzats, en cas de guerra, o en alguns casos en temps de pau, com succeix amb els treballadors del metro que vàren fer la mili a "ferrocarrils". Així, si bé l'exèrcit no utilitza habitualment al reservista, el cert és que això s'esdevé perquè no el necessita; tanmateix el té controlat per quan calgui mobilitzar-lo. Cal recordar que a diferents països europeus els reservistes són cridats anualment per fer alguns dies d'instrucció militar.

La tornada de cartilles o objecció post mili és un acte de fidelitat a la pròpia consciència, una consciència en un altre temps potser mal informada, aïllada o potser acovardida.

Hom pot al.legar que és complicar-se la vida, ja que una col.laboració amb l'exèrcit és ara per ara hipotética, però els objectors post mili no volen continuar participant en aquesta militància (dissimulada però real), que en un moment donat pot convertir-se en una intervenció directa segons les circumstàncies polítiques. Si hom està decidit a no col.laborar mai en cap d'aquestes intervencions, per què mantenir un lligam que només existeix per si de cas aquesta intervenció es fa real?

En trencar el silenci, que el poder considera com acceptació, en tornar els documents d'identitat militar, la "deserció" no pot entendre's com dimissió, ans al contrari, és l'afirmació de la responsabilitat personal, social i política envers les formes, els mitjans i les finalitats de la Defensa.

Si bé al llarg de 1977 quatre persones tornaren la cartilla en solitari, la primera campanya de devolucions de cartilles militars va tenir lloc al juny de 1981, quan 20 persones en situació de reservistes enviaren llurs cartilles al Ministre de Defensa, creant el C.O.P.S. (Col.lectiu d'Objectors Post Servei Militar), grup integrat dins del M.O.C..

La resposta administrativa fou diferent, mentre uns rebien una carta per tal de tornar a recollir-la, d'altres no varen rebre resposta oficial. Les millors respostes foren les de la VIª Regió Militar (Burgos, Navarra i Euskadi) que contestava als remitentes indicant que prenien nota de l'objecció tot esperant que la futura llei d'objecció la regulés.

Al maig de 1982, el mateix dia que ens ficaven a l'OTAN, ho feren 70 persones més de forma col.lectiva, i al cap d'un temps varen rebre una carta de la Caixa de Reclutes recomenant que la recollissin, donat que el reglament de la llei del Servei Militar diu que la Cartilla ha d'ésser conservada pel titular. Aquesta recomenació fou desobeïda pels objectors.

La més important de les devolucions fou la del gener del 84 secundada per 400 persones de tot l'estat. Per últim, el dia de les FF.AA. d'enguany, les tornaren un centenar més de persones.

La resposta oficial a aquestes campanyes fou la mateixa que en 81; tanmateix, els objectors post mili posaren un recurs d'alçada adduint que ells també tenen dret a objectar i en ésser denegat pel silenci administratiu, han fet un recurs d'empar al Tribunal Constitucional.

El MOC i el COPS encara no han posat data per a la propera campanya de devolucions de cartilles militars, pero pensen ferne moltes més. Si t'interessa connectar amb ells pots fer-ho al Casal de la Pau, Carrer Cervantes nº 2, principal, telèfon 318 39 94, o trucar a en Carles Comelles, coordinador del COPS, telèfon 783 04 81.

Xavier Rius (MOC Barcelona)

FONDO MOC

Uns desobedients

El passat mes d'octubre començà a trobar-se al Casal de la Pau de Barcelona diversa gent interessada en tirar endavant un col.lectiu que faci coses contra l'OTAN, les bases, els pressupostos militars, etc., des d'una postura antimilitarista i no violenta, difonent i fomentant les diverses formes de desobediència civil. En particular, ha estat present en les primeres preses de contacte, el tema de la campanya d'objecció fiscal per a l'any vinent. Si voleu més informació, truqueu o passeu els dimecres de 7 a 9 del vespre pel CASAL DE LA PAU, c/ Cervantes 2, pral 1ª. 08002. Barcelona. Tlf.: 318 39 94.

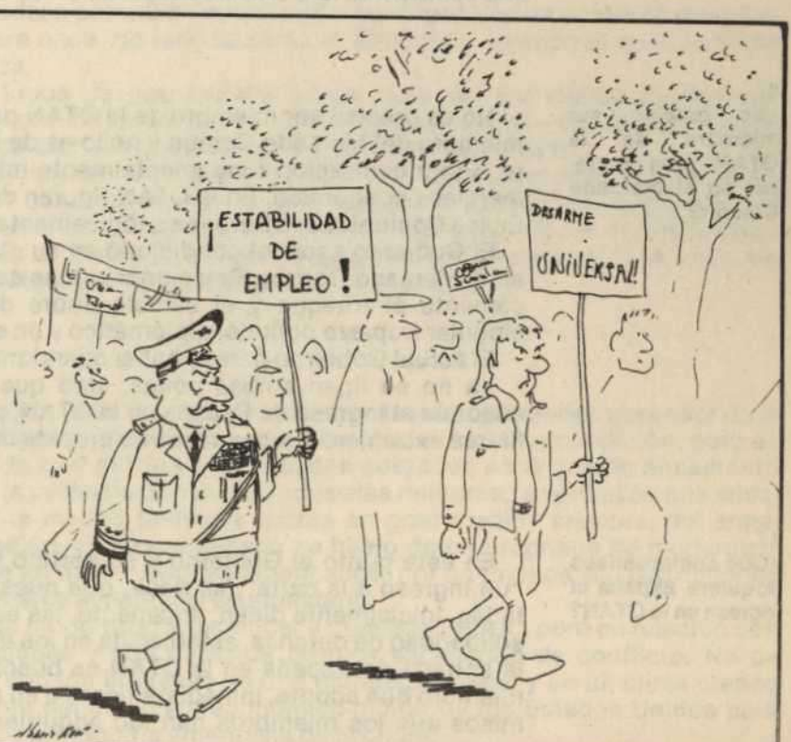

Documents

Algunas preguntas sobre la OTAN, *por el PSOE*

Us oferim un document excepcional. Voldríeu saber si és possible estar a l'organització política de l'OTAN i no a la militar, com proposa ara el govern? Aquí teniu la resposta del PARTIT QUE ARA ÉS AL GOVERN. Reproduïm íntegrament 10 de les 50 preguntes amb resposta que el PSOE preparà l'any 1981, quan era a l'oposició. Trobareu coses molt i molt interessants: OTAN i CEE, perill de guerra, Gibraltar i un "¿Por qué el gobierno se niega a hacer un referéndum?", si ho considereu interessant demaneu-ne exemplars al PSOE. Per què no ens expliquen què ha canviat si les respostes no valen? Haurà canviat l'OTAN o simplement els interessos del PSOE?

En peu de pau.

5.
¿Se puede firmar el Pacto Atlántico sin pertenecer al mando militar integrado de la OTAN?

En teoria sí, pero en la práctica es más difícil ya que es la organización militar integrada la médula espinal del Pacto Atlántico. El Pacto es una declaración de intenciones que se materializa en la OTAN desde el punto de vista de la acción. Ningún país que ha firmado el Pacto lo ha hecho con ánimo de quedar excluido de la organización militar integrada. Solamente Francia, después de pertenecer a ella más de quince años, la abandonó pero sin denunciar el Pacto. Un caso aislado sólo permitido por el hecho de que Francia es una potencia importante, con fuerzas nucleares propias. Cualquier otro país que quisiera hacer lo mismo se vería sometido a fuertes presiones difíciles de soportar.

En consecuencia no sería realista firmar el Pacto pensando en no adherirse al mando militar integrado.

FONDO MOC

7.
¿Son miembros de la OTAN todos los países europeos con régimen de democracia parlamentaria?

No todos los países europeos con régimen parlamentario son miembros de la OTAN. Así por ejemplo, Irlanda, Suiza, Suecia, Finlandia, Austria, Malta y Chipre están fuera de ella.

De igual forma en la OTAN se encuentra Turquía, que en la actualidad está regida por una dictadura militar. Ocurrió lo mismo con la Grecia de "los Coroneles". Ninguno de los dos países fueron expulsados de la OTAN como consecuencia de sus regímenes dictatoriales. Portugal, miembro fundador de la OTAN, se mantuvo durante veintiséis años (hasta la "Revolución de los Claveles") con un régimen dictatorial y totalitario dentro de la Alianza Atlántica.

Por lo tanto, desgraciadamente y en contra de los principios democráticos de la sociedad occidental, la OTAN ha aceptado en su seno y ha sostenido a regímenes totalitarios.

8.
¿Es preciso ser miembro de la OTAN para ingresar en el Mercado Común?

No es preciso ser miembro de la OTAN para ingresar en el Mercado Común. (Irlanda es miembro del Mercado Común y no lo es de la OTAN). Son dos cosas diferentes. La OTAN es una organización fundamentalmente militar. El Mercado Común es básicamente comercial y económico. En la OTAN figuran dos países norteamericanos: EE.UU. y Canadá. En las Comunidades Europeas, lógicamente, sólo hay países europeos.

El Gobierno español condicionó en su día la entrada de España en la OTAN al ingreso en el Mercado Común. Relacionar ambas cosas es ya un error de principio y utilizar públicamente el trueque y el cambio sobre decisiones tan fundamentales constituye un singular tropiezo político, diplomático y un engaño al pueblo.

El actual Gobierno parece haber abandonado aquella argumentación.

Ya no se ligan ambas cosas, sino que paradójicamente se ha dado una prioridad absoluta al ingreso de España en la OTAN, prevaleciendo así los intereses estratégico-militares extranjeros sobre nuestros propios intereses económicos y políticos.

17.
¿Qué compromisos adquiere España si ingresa en la OTAN?

En este punto el Gobierno y su partido juegan sobre la ambigüedad. Dicen que cabe "un ingreso a la carta", es decir, que nuestras obligaciones pueden ser medidas o limitadas. Inicialmente dicen, solamente, las establecidas en el Tratado (algo parecido a una solidaridad de defensa, establecida en los arts. 4 y 5). Pero esto es una verdad a medias. Si la entrada de España en la OTAN es buscada por los EE.UU. lo es porque se desea un miembro que adopte, inmediatamente o en un espacio corto de tiempo, todos los compromisos que los miembros han ido adquiriendo desde 1949 a la actualidad. Es más, que

refuerce el campo de los miembros menos reacios a seguir la política de endurecimiento, rearme, elevación en un 3% en términos reales de los gastos de defensa y el eventual —cuando sea necesario a la dirección militar en Europa de la OTAN— despliegue de ciertas armas nucleares. Una España miembro de la OTAN que alegase un trato especial, con menor participación que otros, despertaría en países que son críticos de la actual tendencia al endurecimiento y al rearme nuclear sin limitación una posición análoga. Tal es el caso de Holanda, en parte Bélgica, Dinamarca, Noruega, etc. El compromiso español sería inmediatamente o en muy poco tiempo total. Así pues, quedaría a expensas de las decisiones en cuya configuración tendría poca participación. Si Francia alegó en 1966 esta realidad —que no controlaba ni siquiera el uso de las bases OTAN en su territorio, si los planes reales de defensa no habían sido aprobados por Francia— ¿cuál no sería la situación del país con menor peso que Francia, cual es España?

En las circunstancias actuales en que la Administración Reagan busca ampliar la acción **desde la OTAN** a otros escenarios, las implicaciones para nuestra política exterior en el Mediterráneo, en el Golfo Pérsico y en el Próximo Oriente serían inevitables.

20.
La entrada de España en la OTAN, ¿hace correr mayores riesgos que los asumidos en la actualidad a nuestra población civil?

Evidentemente los riesgos para la población civil se incrementan considerablemente.

En el supuesto de instalación de armas nucleares el riesgo es evidente, tanto en épocas de paz como de guerra. En este último caso, en la guerra moderna, no hay diferencia en cuanto al riesgo entre las FF.AA. y la población civil. En el bombardeo de Dresde por los aliados, pereció más población civil alemana que en casi toda la campaña de Rusia. No hablemos de Hiroshima y Nagasaki. La población civil es el objetivo a veces directo de la estrategia nuclear; en otros casos es el objetivo indirecto de la destrucción de las instalaciones militares. En la medida en que la entrada en la OTAN aumenta el riesgo de nuclearización de España, del que pasamos de una situación de reserva logística a estar en primera línea del conflicto estando expuestos directamente a sus consecuencias, la situación de la población civil se agrava ineludiblemente. En el caso de entrada en la OTAN el pueblo debe exigir un verdadero sistema de defensa civil —refugios, almacenamiento de víveres, hospitales subterráneos, etc.

El gasto de defensa civil, para que sea mínimamente eficaz, es decir, para preservar a la mitad de la población, se ha calculado que es imposible de satisfacer por las mismas superpotencias, para sus propias poblaciones.

Las facilidades que se tendrían que conceder a fuerzas extranjeras en nuestro territorio aumentan el riesgo de accidente.

22.
El ingreso de España en la OTAN, ¿podría arrastrar a nuestro país a un conflicto mundial?

Evidentemente. Si no quedase potencialmente implicada España en un conflicto mundial, su ingreso no serviría para nada, no tendría sentido. Está claro leyendo el artículo V del Tratado que crea la Alianza.

El conocimiento por todos de que España forma parte de una alianza multilateral pensada para el caso de conflicto mundial —y también para locales— puede servir, en la mente de los estrategas de la OTAN, para advertir y disuadir al adversario.

Esta obligación es hoy mucho más grave, puesto que las superpotencias tratan de globalizar toda situación concreta, es decir, que cualquier tensión en un punto, por ejemplo, en el Mar Rojo, en el Golfo Pérsico, en el Próximo Oriente, etc., se considera que está conectado con todo el sistema. De ahí la tendencia a implicar a la Alianza en cualquier punto que los Estados Unidos decidan que es esencial.

30.
Dada la crisis económica de nuestro país, ¿puede España asumir estos costes?

Todos los economistas están de acuerdo en que una de las condiciones para salir de la crisis es la reducción del gasto público no productivo. No es la única condición, pero es imprescindible. A pesar de que se digan vaguedades sobre los encargos de armamento para la OTAN a España y la potenciación de las industrias militares, la verdad es que seríamos importadores durante mucho tiempo y quizás en gran medida siempre, del armamento para la modernización. El verano pasado se habló de un programa de modernización de las fuerzas aéreas en base a aviones americanos, por un total de 300.000 millones de pesetas, cifra que se acerca al déficit presupuestario.

Es evidente que hay que modernizar y tecnificar a nuestras FF.AA., pero en relación con nuestras propias necesidades y con nuestros propios escenarios de conflicto. No de acuerdo exclusivamente con los intereses de una estrategia global y en un clima creado por las industrias de punta del complejo económico-militar de los Estados Unidos para sacar a ciertos sectores de la industria americana de la crisis.

CIDOB

34. ¿Facilitaría la devolución de Gibraltar a España?

El Gobierno parece haber enterrado su argumento que ligaba la entrada en la OTAN con la recuperación de Gibraltar. Ya que por otra parte está claro —según han manifestado los ingleses— que no hay conexión entre la entrada en la OTAN y la devolución de Gibraltar. (Los británicos siguen alegando la voluntad de los gibraltareños).

El ingreso de España en la OTAN podría, por el contrario, **hacer renunciar a la recuperación de la plena soberanía de defensa de España en Gibraltar.** Lo decisivo, lo verdaderamente nocivo, para España es que exista en Gibraltar una base extranjera, una base no española. (Eso es lo que impidió que España fuese una de las primeras potencias europeas desde el siglo XVIII: Gibraltar en manos inglesas impedía el enlace de las flotas del Mediterráneo y del Atlántico). El Estrecho es un punto esencial para el tráfico mundial. Si una de las condiciones para jugar un papel en la OTAN fuese —y puede serlo— que en Gibraltar haya una base OTAN, incluso una vez que España recobre la soberanía, dicha recuperación no habría corregido el grave prejuicio que para nuestra situación estratégica significa).

37. ¿Qué requisitos y efectos tendría un referéndum sobre el ingreso en la OTAN?

En principio, el sistema sería el del artículo 92 de la Constitución: **un referéndum consultivo,** convocado por el Rey a propuesta del Presidente del Gobierno, autorizado por el Parlamento.

El valor del resultado del referéndum, aunque consultivo, es enorme, puesto que es difícil que un gobierno ignore la voluntad del país. El Presidente del Gobierno no puede eludir hacerlo si el pueblo se manifiesta, con orden, respeto, pero con vigor en favor del referéndum. En este sentido, la recogida de firmas es un instrumento pacífico de movilización y de participación.

42. ¿Por qué el Gobierno se niega a hacer un referéndum?

El Gobierno consciente de la impopularidad de nuestro ingreso en la OTAN, intenta apartar este tema de una campaña electoral o de un debate nacional. Prefiere, como ha hecho hasta ahora, hacer de este tema el coto vedado de "especialistas" (preferentemente de los de su propio partido), evitando un debate nacional que permita al pueblo español decidir qué vía prefiere escoger cuando está en juego su propia seguridad, pues sabe que en este sentido sus argumentos son endebles y que el resultado de un referéndum probablemente le sería adverso.

FONDO MOC

Depósito Legal: M-28779-1981
Madrid, 1981

Carta abierta del movimiento pacifista al Presidente del Gobierno

Excmo. Sr. D. Felipe González Márquez:

Tras dos años de "ambigüedad calculada" hemos por fin conocido sus designios acerca de la OTAN. El Congreso de los Diputados fue el pasado 23 de octubre el Sinaí elegido para la revelación solemne de la nueva Tabla de los Diez Mandamientos.

Sin embargo, Vd. no dio explicaciones, no ofreció razones de por qué dice SI a la OTAN ahora cuando Vd. fue elegido entre otras cosas por decir NO a la OTAN en 1982.

2- Vd. ha propuesto un consenso parlamentario en base a que "la pertenencia a la Alianza Atlántica es un punto de partida inexcusable". No le será difícil ese consenso con quienes siempre así lo han dicho. Pero el pueblo le votó a Vd. por decir exactamente lo contrario, y en la sociedad española el consenso sobre este tema ya existe y lo constituye la amplísima mayoría de ciudadanos que persisten en preferir la neutralidad.

¿Ha pensado Vd. en las consecuencias de una grave contradicción entre consenso parlamentario y consenso social?

3- Vd. ha anunciado que el referendum se hará en febrero de 1986. Un nuevo aplazamiento. Permítanos que nuestras dudas sobre su celebración no se disipen. Pero supongamos que esta vez la promesa se cumple: En ese caso, ¿va a ser claro y decisorio respecto de la cuestión OTAN? Recuerde que su programa electoral le obliga en términos muy precisos: "que el pueblo decida acerca de la pertenencia a la OTAN". Compromiso que se violaría si se sustituyera por una suerte de plebiscito o bien se mezclaran otras cuestiones: CEE o política general exterior o de defensa.

4- Vd. ha propuesto 9 puntos complementarios al de la permanencia en la OTAN. Puede que Vd. tratara con ello de aliviarnos del dolor de su repentina (o no tanto) opción at-

lantista. Le agradecemos su benévola intención. Pero desgraciadamente nuestros sufrimientos han ido en aumento con el estudio de su decálogo.

Dice Vd.: "España no necesita, incorporarse a la estructura militar integrada de la OTAN". Pero ¿a qué se refiere? Durante su mandato, ha presidido el comité militar de la Alianza (desautorizándose a quien desde su gobierno propuso abandonarlo), se ha integrado en el Comité de Planes de Defensa, en el Grupo Europeo de Programas, en el Grupo Especial Consultivo y en diversos proyectos de fabricación de armamentos ¿Queda algo importante donde todavía no estemos? ¿se puede dudar de que vamos a estar plenamente insertos en el dispositivo bélico de la OTAN? ¿No es más creíble lo que un portavoz de la OTAN declaró al periódico YA (24-10)?: "lo importante es que González no cierra irreversiblemente las puertas a la plena integración militar. Es cuestión de tiempo".

Pero de su matiz deducimos que Vd. reconoce que hay riesgos en la OTAN. Solo hay una forma de evitarlos: saliendo. El ingreso del Estado Español, Vd. lo sabe, violó la resolución A/35/665/1 de la Asamblea General de las N.N. U.U. del 12 de diciembre de 1980: "que las actuales alianzas militares sean disueltas y que, como primera etapa, no sea adoptada ninguna medida que favorezca la expansión de los bloques militares ya existentes".

5.- Vd. nos ha anunciado que la presencia militar estadounidense va a reducirse confirmando nuestra integración en la OTAN ¿Vd. cree que va en serio? Nosotros NO. New York Times opinó (25 de Octubre): "una reducción minoritaria y temporal de efectivos vale la pena si con ello mantenemos a ese país en la estructura de la OTAN".

Ya que todos los datos apuntan a que los estrategas de la OTAN conciben al Estado Español como inmensa plataforma territorial para la acción hacia el Mediterraneo Sur y como cabeza de puente para el transporte de tropas, material y armamento entre América y Europa. ¿No va a ser la tendencia la de aumentar, y mucho, la presencia americana y no la de disminuirla? No van en esa dirección las informaciones que indican que se planea construir una superbase naval en Galicia y ampliar la de Rota a la ampliación ya iniciada de la de Sonseca? En cualquier caso, lo que ya ha aumentado dramáticamente es la dependencia y subordinación a los USA no solo militarmente (de modo directo a través de al OTAN), sino también política y económicamente.

6.- Sostiene Vd. que el Estado Español se mantendrá desnuclearizado. Entonces, ¿por qué añade que no es necesario firmar el Tratado de No Proliferación de Armas Nucleares? ¿Está Vd. en condiciones de asegurar que no se someterá a la disciplina de la OTAN, si ésta decidiera instalar armas atómicas aquí, como se sometieron los gobiernos de la OTAN que al principio se resistieron al emplazamiento de los euromisiles? La mejor forma de desinvolucrarnos de las amenazas nucleares es el desmantelamiento de las Bases y la adopción de una política de neutralidad activa. ¿No es más sensato contribuir al desarme nuclear saliendo de la OTAN en lugar de reforzar la dinámica de bloques y el rearme? ¿No es ésa una política que da prestigio y amigos mientras la de Vds. tiende a buscar enemigos?

7- Vd. sabe que la pertenencia a la OTAN no es una simple cuestión diplomática, ni siquiera sus resultados se reducen a la integración de las FAS en un dispositivo bélico general. Las consecuencias son más profundas: su gobierno comparte y ha impulsado la incorporación del Estado Español a la carrera de armamentos y al comercio de armas. Los gastos militares han sido mayores en los últimos años en detrimento de los gastos sociales, estando aquellos entre los mayores en Europa. Mientras han aumentado a una media anual del 15%, el gasto general del Estado lo ha hecho al 4%. La inversión militar fijada para el período 1983-1990 supera los dos billones de pesetas. Y mientras tanto, aumenta el paro.

8- Vds. han optado por una salida a la crisis vinculada a la expansión de la industria bélica, del armamentismo. Han hecho caso al Sr. Reagan. Nosotros pensamos que eso conduce, además de al empobrecimiento y al desempleo creciente, a una espiral irracional de tensión y de guerra.

La opinión pública mundial se haya indignada ante las continuas provocaciones y atentados contra el pueblo de Nicaragua, y sobrecogida por la posibilidad anunciada de invasión. ¿No es ello parte de la lógica de Ronald Reagan con la que Vds. se han involucrado?

Por todo ello, le invitamos, Sr. Presidente, a celebrar con el movimiento pacifista un debate ante las cámaras de TV; le cedemos la elección del día y la hora.

Por todo ello también, los pacifistas y todos los hombres y mujeres amantes de la Paz, todos aquellos que pensamos que en el umbral del siglo XXI hay que apostar por la vida y el futuro y no por la destrucción, saldremos a la calle el próximo 2 de diciembre para reclamar:

Referendum claro y ya OTAN no bases fuera presupuestos militares para gastos sociales disolución bloques militares neutralidad para el estado español no a la intervención norteamericana en Nicaragua.

Coordinadora estatal de organizaciones pacifistas, Madrid, 11-11-84.

Opinió

El moviment per la pau davant les noves estratègies que combinen l'armament nuclear amb el convencional

Mary Kaldor

1.- Fins ara, el moviment per la pau ha estat un moviment contra les armes nuclears. Hem aconseguit un èxit notable pel que fa a la presa de consciència dels perills d'una guerra nuclear. Tanmateix, en centrar els nostres esforços en un sol tema hem exposat la nostra vulnerabilitat a diferents nivells:

a) ens arrisquem a ser desbordats per l'OTAN. Les diverses propostes de "convencionalitzar" l'estratègia de l'OTAN, en particular les del general Rogers, són extremadament perilloses i podrien ser utilitzades per a desviar l'opinió pública cap a un suport renovat de l'OTAN i de les despeses militars. "L'atac de les forces del segon esgraó" o el "cop en profunditat", lligats a la nova doctrina de l'exèrcit nord-americà —"Airland Battle"— són propostes de noves armes ofensives convencionals que podrien utilitzar-se per colpejar en profunditat els blancs del Pacte de Varsòvia, amb una eficàcia destructiva equivalent a la de petites bombes nuclears.

Aquestes propostes perpetuen l'amenaça de la Unió Soviètica i de l'Europa de l'est, obren pas a una cursa d'armaments convencionals i —això és important— no redueixen el recurs a les armes nuclears.

b) ens arrisquem igualment a ser desbordats per les discusions franco-alemanyes sobre una força convencional d'Europa occidental, que podria estar lligada a la força nuclear francesa. La perspectiva de revitalització de la Unió de l'Europa Occidental evocada per Genscher i Mitterrand combinada amb la pressió de les indústries europees d'armaments en pro d'una agència europea d'armaments fan sorgir el fantasma d'una militarització de l'Europa de l'oest i de la creació d'un complex militar-industrial d'Europa occidental.

El moviment per la pau hauria de seguir de ben a

FONDO DMEG

prop les propostes per a la construcció en comú d'un avió de combat europeu hereu dels "Tornado".

c) la insistència exclusiva en les armes nuclears ens exposa a ser acusats per part de les autoritats dels nostres països i, sobretot, per part també dels grups de pau independents de l'Europa de l'est, atès que la presència massiva d'armes convencionals soviètiques a l'Europa de l'est constitueix, per a ells, un problema molt més immediat; tanmateix, la instal.lació dels SS-21 a l'Alemanya de l'est i a Txecoslovàquia pot canviar aquesta situació. Si les armes nuclears americanes simbolitzen l'hegemonia americana a l'Europa de l'oest, la dominació de l'Europa de l'est per la Unió Soviètica està basada en la seva capacitat d'intervenció militar directa mitjançant la presència dels seus milers de tancs. La creixent importància donada a les forces ofensives convencionals per part de l'OTAN i l'anunci públic de la Unió Soviètica de la instal.lació d'armes nuclears a l'Europa de l'est, fa que els papers soviètic i nord-americà esdevinguin més simètrics. En qualsevol cas, és important acarar-se amb el problema de les armes convencionals.

d) dificulta la nostra oposició a les intervencions militars al tercer món, oposició que no podem expressar sinó a través dels tortuosos camins que estableixen un lligam mortal entre la cursa d'armes nuclears i les guerres del tercer món. Això s'ha posat en evidència a Gran Bretanya en ocasió de la guerra de les Malvines: nombrosos militants del moviment per la pau pensaren que no era responsabilitat nostra denunciar la guerra i que, si la denunciàvem, perdríem la nostra credibilitat com a moviment antinuclear. Un dels mitjans utilitzats per a mobilitzar l'oposició a la guerra de les Malvines ha estat la de difondre informació sobre la presència de cargues nuclears als vaixells britànics.

Era just fer públic aquest fet indignant, però la nostra oposició a la guerra no hauria hagut de dependre de la presència d'armes nuclears.

2.- El problema fonamental de les campanyes que es centren en una sola qüestió és que tendeixen a bandejar les situacions polítiques i econòmiques subjacents.

La cursa d'armaments nuclears a Europa és l'expressió política del sistema de blocs. Hom considera la "dissuassió" una prevenció de la guerra nuclear a Europa mitjançant l'amenaça de represàlies abominables. Tanmateix, aquesta mateixa amenaça manté viu el conflicte a Europa. I el conflicte forneix la raó de ser de l'existència dels blocs i del manteniment de les zones d'influència americanes i soviètiques. Els tancs soviètics atorguen una legitimitat a les armes nuclears americanes i viceversa.

La cursa d'armes nuclears també pot considerar-se com la traducció econòmica i institucional de l'aplicació de la ciència i la tecnologia als mitjans de destrucció. En cert sentit, el descobriment de les armes nuclears ha amagat aquest fet, que és una de les conseqüències més importants de la segona guerra mundial. Si les armes nuclears no haguessin estat inventades, tard o d'hora, la ciència i la tecnologia haurien produit igualment armes tan destructores. De fet, això és el que està a punt d'esdevenir-se. Certs tipus de sub-municions o d'armes químiques tenen un poder destructiu equivalent a càrregues nuclears petites i també poden tenir conseqüències a llarg termini sobre el medi ambient. És prou coneguda la destrucció dels boscos vietnamites pels herbicides; certs sectors de les illes Malvines han esdevingut inhabitables pel bombardeig aeri amb càrregues de plàstic indetectables. És esfereïdor que l'horror respecte de les armes nuclears ens hagi fet considerar menys odioses aquestes armes no nuclears però igualment abominables. Un avió que transporti bombes de fragmentació del tipus utilitzat per l'exèrcit israelià al Líban equival a un projectil "Lance" amb una càrrega nuclear d'una quilotona. I, tanmateix, l'utilització d'aquestes bombes de fragmentació, que han matat o ferit horriblement milers de persones, ha estat molt menys condemnada que les massacres de Beirut, que han fet menys víctimes. Aquesta és, potser, una conseqüència del "progrés" tecnològic: la mort per comandament a distància; un pilot o qualsevol que apreti un botó sembla en certa manera menys responsable que els qui es troben cara a cara amb llurs víctimes.

Òbviament, el moviment per la pau ha d'acarar-se directament amb aquests problemes polítics i econòmics. Políticament, el nostre objectiu hauria de ser la resolució del conflicte a Europa. Això vol dir: eliminació d'un sistema basat en la coerció i flexibilització dels blocs.

De la mateixa manera, el moviment per la pau, en particular als Estats Units, hauria d'acarar-se amb els problemes econòmics i institucionals i desenvolupar els mecanismes per a la reconversió dels recursos utilitzats per a la investigació i el desenvolupament de les indústries d'armaments. És una condició *sine qua non* del desarmament.

3.- Donat el context econòmic i polític, quines propostes ha de fer el moviment per la pau en relació a les armes convencionals? L'avantatja de les armes nuclears és que se les distingeix clarament de la resta d'armaments. Quan s'entra en el terreny dels armaments convencionals, cal definir quins poden ser considerats legítims. Alguns militants dels moviments per la pau són pacifistes en el sentit nord-europeu del terme i, en conseqüència, s'oposen a tot tipus d'armament, convencional o nuclear. D'altres pensen que hi ha circumstàncies que justifiquen disposar-ne per a un ús potencial. El problema és definir aquestes circumstàncies. Les següents propostes representen diversos mitjans de circumscriure la utilització d'armes convencionals:

(a).— Retirada de la presència militar nord-americana i soviètica a Europa

Aquesta proposta constitueix un mitjà polític de circumscriure la utilització de la força militar. Posa l'accent en el problema de l'autodeterminació d'Europa, i afecta a les armes més amenaçants, la funció de les quals és mantenir un control sobre Europa, i que són en la seva major part nord-americanes i soviètiques.

A l'European Nuclear Disarmement (END) ens hem fixat una data límit: l'any 2000. Podríem demanar als participants a la Convenció de tornar el proper any amb propostes sobre el que podria fer-se al seu país o regió per aconseguir aquest objectiu.

L'inconvenient d'una proposta així és que deixa de banda la militarització d'Europa.

FONDO MOD

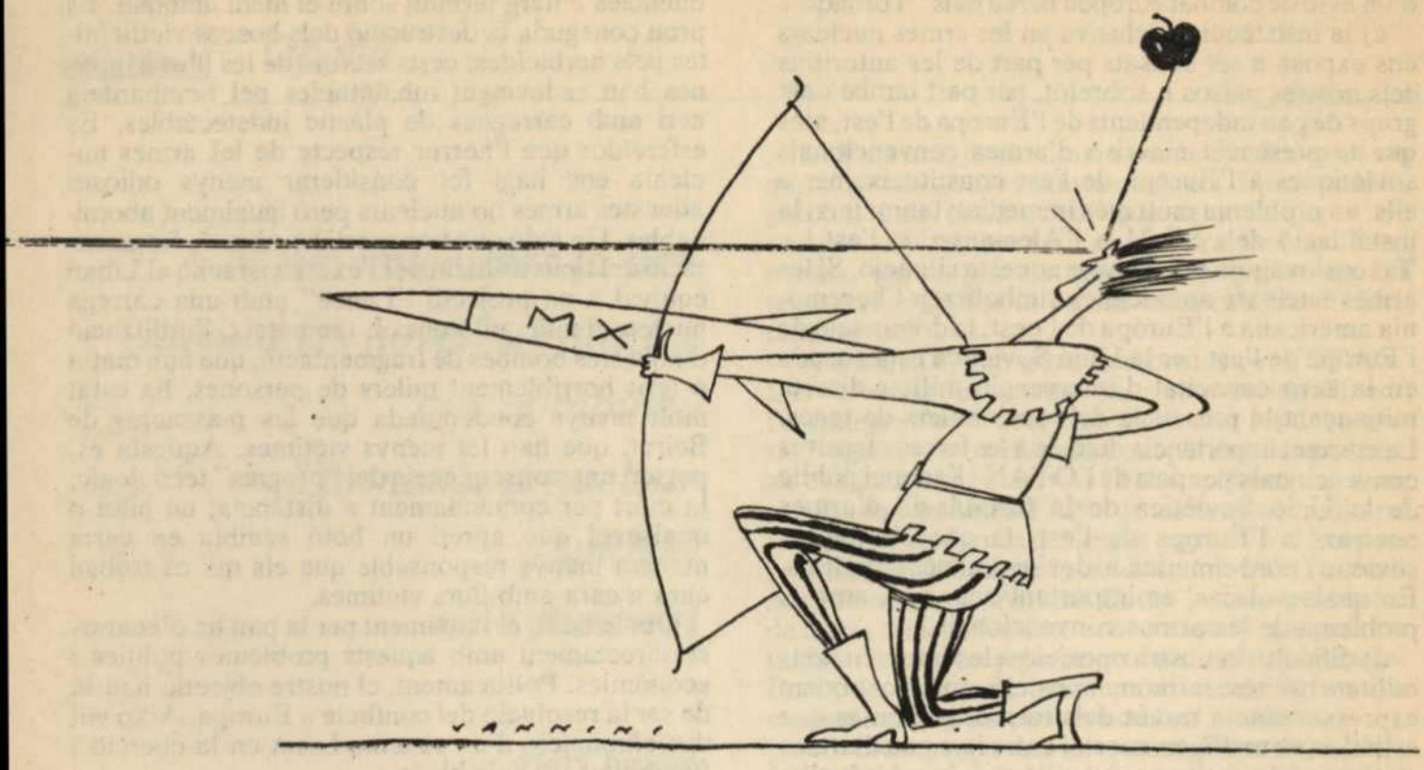

Com obtenir la retirada de les forces militars nord-americanes i soviètiques d'Europa? Es tractaria d'un acord o d'una retirada negociada?, o bé d'iniciatives unilaterals d'ambdues bandes? Si la que es planteja és aquesta darrera solució, no comporta el risc d'una militarització d'Europa?, podem donar suport al senador Nunn i a la dreta americana que persegueix la retirada de les tropes americanes d'Europa i demanen als europeus de fer front a una part més gran del cost?, o bé som massa pessimistes perquè, sigui com sigui, els països europeus mai no podran posar-se d'acord i no s'acceptarà un creixement dels pressupostos militars.

(b) Polítiques de defensa no provocatives a cada bloc

Aquesta proposta parteix del principi que les armes convencionals haurien de ser utilitzades només per a la defensa del territori. Exclou el recurs a les armes nuclears i a les armes convencionals ofensives. Aquesta proposta toca el problema polític de la presència militar americana i soviètica a Europa, donat que les armes nuclears i les armes convencionals ofensives són principalment americanes i soviètiques. Crearia les condicions d'un desmantellament del sistema d'amenaça i de l'erosió dels blocs.

El principi de la utilització de la força militar només per a la defensa del territori (i no de les possessions colonials) està a la base de l'oposició a la guerra de les Malvines. Nosaltres érem allà en una situació en la qual la invasió de les Malvines per l'Argentina era condemnable i l'autodeterminació dels habitants de les illes semblava justa. Però era excessiu i perillós intervenir-hi militarment per donar-li suport. Probablement sempre hi ha hagut dificultats per distingir entre armes defensives i ofensives. Els bombarders de llarg radi d'acció i els portaavions són clarament de la segona categoria. Però, què es pot dir d'avions d'atac de 300 qms. de radi d'acció? Quan es pot dir que els tancs són defensius?, i de les armes ofensives massives utilitzades amb un paper defensiu?

(c) Zones no compromeses o zones sense tancs

Aquesta proposta amplia el concepte de zona desnuclearitzada a les armes convencionals i les limita a zones clarament delimitades. Aquestes propostes podrien formar part de les dues anteriors. Podrien incloure la desaparició d'armes ofensives i de forces militars americanes i soviètiques. Aquesta retirada podria considerar-se per a zones geogràfiques específiques. El cas del Mediterrani i de l'Europa central serien particularment importants.

(d) Limitacions pressupostàries

Un altre mijtà de limitar les armes convencionals és el de limitar els recursos pressupostaris que s'hi consagren. Aquesta proposta reconeix implícitament el pes pressupostari que constitueixen les despeses d'armaments i el perill que representen per a l'estabilitat política i social. Reconeix al mateix temps els límits de la guerra. Dit clarament: no val la pena consagrar recursos ilimitats als armaments perquè més enllà d'un cert límit fins i tot una guerra defensiva esdevindria talment destructiva que tampoc val la pena iniciar-la.

Juliol 1984

(Traducció: Josep Torrell)

FONDO DOC

Argumentació

El president Reagan i el diàleg Nord-Sud

J.M. Romaní

La primera administració Reagan (1981-1984) ha estat un absolut desastre per a milions de persones que viuen en la pobresa i la fam al Tercer Món. L'impacte de l'administració Reagan en els "punts crítics" del Tercer Món, Amèrica central, el Carib, l'Orient mitjà i l'Àfrica del sud està ben documentat. Tanmateix, l'intent, constant i implacable, de minar l'anomenat diàleg Nord-Sud per part del govern nord-americà ha passat desapercebut. Reagan i la seva administració han intentat imposar els seus principis ideològics en el món de l'economia, han intentat crear un ambient internacional al servei dels interessos estratègics i dels negocis del gran capital.

Aquest article examina les polítiques i la conducta de l'administració Reagan quant al diàleg Nord-Suc i les qüestions paral.leles de finances, ajuda, comerç, indústria i inversió exterior.

1. El diàleg Nord-Sud

Hom cercarà inútilment qualsevol contribució positiva de l'administració Reagan en aquest diàleg. El govern dels EE.UU. ha adoptat una postura dura i negativa que és la causa de la paralització, per exemple, de l'anunciat llançament de les "negociacions globals", del fracàs de la sisena Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD) i de l'obstrucció de les converses sobre la Llei del Mar. Vegem-ne, però, alguns exemples concrets.

1.1. Fracàs a Cancún

Durant el mes de Novembre de 1981, la cimera de Méxic proporcionà un fòrum sense precedents per a tractar de la crisi econòmica que afecta a Nord i Sud. L'informe Brandt, sense anar més lluny, proporcionava els temes a considerar amb el seu "programa de emergència" de 5 anys. Ben poca atenció reberen aquests projectes en la fracassada cimera. Regans menyspreà "les polítiques equivocades que frenen i interfereixen el mercat internacional o fomenten la inflació". En posar l'èmfasi en el "restabliment de polítiques econòmiques sòlides a casa nostra", Reagan impedí que es prengués qualsevol iniciativa positiva a Cancún. EE.UU. fins i tot s'oposà totalment a la proposició d'establir una filial d'energia per al Banc Mundial.

1.2. Les Negociacions globals.

A Cancún també fracassà el llançament de la "ronda de negociacions globals" sota els auspicis de les NN.UU. L'administració Reagan considerà que l'Assemblea general que inspirà les negociacions globals, amb el seu "un país, un vot", podia desafiar el control occidental d'agències especialitzades fonamentals com el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Banc Mundial. Ve't aquí perquè, malgrat els nombrosos intents, l'inici d'aquesta ronda encara és en punt mort.

1.3. Atac a l'UNCTAD.

Un informe recentment redactat pels Estats Units es quixa de les "greus i negatives tendències presents en l'enfoc de l'UNCTAD del diàleg Nord-Sud". Els països occidentals donen suport a la crítica nord-americana i han dit que faran pressions per tal de revisar l'UNCTAD.

El darrer any l'UNCTAD celebrà la seva sisena conferència a Belgrad (UNCTAD VI); les nacions del Tercer Món tingueren ocasió, una vegada més, de parlar del seu cas davant els països del món industrialitzat. Després de quatre setmanes de negociacions la conferència no aconseguí fer res de nou en el tema del diàleg; ni tan sols pogué acordar una estratègia per fomentar la recuperació i el desenvolupament del món. La Conferència ni tan sols aconseguí un suport unànim per a l'anomenada "Declaració de Belgrad", un text que contenia moltes de les crítiques habitual del Tercer Món a l'actual sistema econòmic dominat pel Nord. Per tant, EE.UU., refusaren donar suport a la declaració, i d'altres països occidentals, com Gran Bretanya, expressaren reserves.

1.4. La Llei del Mar.

Tanmateix, l'atac més clar i menys advertit d'Estats Units al diàleg Nord-Sud es produí a la Tercera Conferència de les NN.UU., sobre la Llei del mar (UNCLOS 3). La conferència, celebrada de 1973 a 1982, negocià amb èxit un tractat global que establia un règim legal per a governar els mars. La Convenció cobrí una àmplia sèrie de qüestions marítimes (delimitació d'aigües territorials, drets de navegació, protecció del medi ambient i extracció de minerals del sòl marí). EE.UU., però, votà en contra de l'esborrany del tractat, que fou acceptat per 130 nacions al final de la sessió negociadora, l'abril de 1982, i es negaren a signar la convenció a la cerimònia oficial (al mes de desembre del mateix any).

2. Finances, comerç i crisi del deute

La política fiscal i monetària interior de l'administració Reagan ha imposat una dramàtica càrrega als països deutors del Tercer Món, que han de fer front a deutes acumulats de 810 mil milions de dòlars. Les estranyes contradicciones de Reagan, amb la seva política monetària, un naixent dèficit pressupostari i unes quantioses despeses en matèria de defensa, han provocat un brusc creixement dels preus del préstec. El shock dels "tipus d'interessos" ha doblat els interessos de pagament del Tercer Món entre 1979 i 1982, passant de 25.000 a 50.000 milions de dòlars.

El FMI ha estat també capdavanter d'aquesta política, car ha fet de mànager d'aquesta gran càrrega del deute; ha proporcionat fons i ha concedit préstec addicionals, però ho ha fet amb fortes pressions ideològiques i econòmiques als destinataris.

També el Banc Mundial ha iniciat aquest camí; l'administració Reagan ha planificat la retallada dels fons per a préstecs del Banc i de l'Associació de Desenvolupament Internacional (IDA).

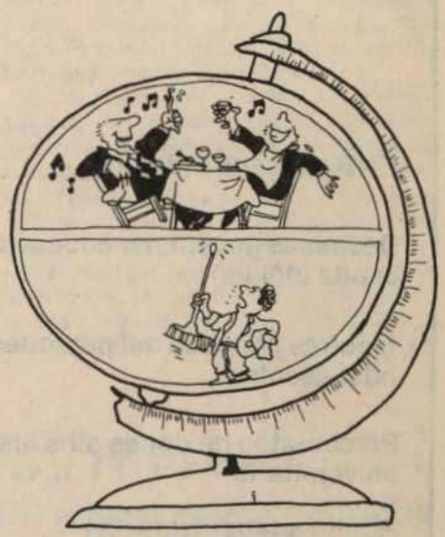

2.1. Comerç

Tot i que EE.UU. siguin els capdavanters de la política que promou la liberalització del comerc, la ideologia del "laissez faire" de l'administració Reagan està donant pas a polítiques proteccionistes d'"empobrir el vei". Pel que fa a les qüestions del comerç d'articles, tema clau per al Tercer Món durant molt anys, l'administració Reagan s'oposa inexorablement als acords per regular mercaderies a través de mesures intervencionistes com acords de quotes i stocks protectors.

2.2. AID

En xifres absolutes EE.UU. és el més important dels donadors; tanmateix, la proporció d'ajuda és pobre. Tenen tres programes principals d'ajuda: Development Assistance, administrada per l'Agència de Desenvolupament Internacional (AID); Economic Suport Fund.,

també administrada per l'AID; Fund Aid Programme (Programa d'ajuda alimentària).

L'administració Reagan s'ha inclinat fortament per l'ajuda bilateral, evitant la contribució a agències multilaterals. L'estratègia d'ajuda de Reagan té un fort sabor ideològic; és més, està intentant utilitzar la seva ajuda bilateral per promoure models de desenvolupament que confiïn molt en el lliure mercat i la no intervenció. Així doncs, els fons multilaterals, fins i tot canalitzats a través del Banc Mundial, no poden assegurar prou puresa ideològica, per als "reaganites".

3. Conclusions

No cal, doncs, menysvalorar l'impacte de l'administració Reagan. El govern nord-americà ha estat durant aquests quatre primers anys de mandat Reagan molt i molt conseqüent; totes les seves accions tenen present aquest compromís de produir un món visionari de forces de lliure mercat i d'empresa privada. Coherentment, han intentat donar forma a l'ordre internacional per tal que s'acomodi amb els seus interessos i principis ideològics. Estan utilitzant la seva ajuda exterior, la seva contribució al FMI i al Banc Mundial, el seu comerç i les polítiques d'inversió internacional coordinadament per tal d'"alliberar" el mercat de la intervenció pública i oficial. Pretenen minar i a la llarga destruir el programa nord-sud; si ha d'existir diàleg nord-sud, aquest s'haurà d'ajustar a les condicions d'EE.UU. i als temes decidits a Washington.

La relección de Reagan, els seus nous quatre anys, poden suposar que s'esborri tot allò que fins ara s'havia fet en el tema del diàleg nord-sud. Vol començar de nou. Tal vegada les contradiccions internes de Reagan minaran l'estratègia nord-americana; ara per ara la crisi del deute està demostrant clarament que pot esdevenir un tema espinós per al president, un tema que a la llarga podria destruir la credibilitat del seu èmfasi en el lliure mercat. Mentrestant, tot esperant aquesta fallita, les persones compromeses en la lluita per un sistema internacional més equitatiu i just haurem de prendre les nostres pròpies iniciatives: la segona presidència de Reagan pot significar l'últim clau en el fèretre del diàleg nord-sud, a menys que les noves iniciatives d'Europa o la creixent cooperación sud-sud puguin canviar la tendència ideològica.

El Desequilibri del desenvolupament 1980

	Els més rics 1/5 part de la població mundial	Els més pobres 1/5 part de la població mundial
PNB per càpita (dòlars)	9.649	206
Despeses govern per educació per càpita (dòlars)	497	6
Mestres per cada mil persones en edat escolar	40	12
Percentatge de dones dins els universitaris	43	27
Adults alfabetitzats (%)	97	42
Despeses governamentals sanitàries per persona (dòlars)	432	2
Metges per cada 10.000 habitants	21	3
Expectativa de vida (anys)	74	53
Nens morts per cada 100 naixements	2	12
Calories per càpita com a % de les necessàries (base 100)	134	90
Aport proteïnic per càpita (grams)	99	48
Població amb aigua assegurada (%)	96	39

Font: World Military and Social Expenditures 1983.

FONDOMOC

Informacions breus

OTAN: Lluvia de referéndums a la espera del referéndum

El Gobierno no ve nada claro todo esto del referéndum. Pocas veces una simple promesa electoral le gusta tanto al votante y pocas veces le es tan recordada al gobernante. Además, es que la gente no se limita a pedirlo: piensa en ello a todas horas, se impacienta y, por si fuera poco, se dedica a hacer prácticas, para estar en plena forma cuando se convoque en febrero de 1986 (de nuevo Felipe González lo ha prometido... ¿es que no aprende nunca este hombre?). Los referéndums populares proliferan, hasta el punto de que es difícil estar al día. He aquí una pequeña muestra.

Tenemos, por una parte, los convocados a nivel de empresa. Por iniciativa de Comisiones Obreras y tras la celebración de las "Jornadas sobre Movimiento Obrero, Paz y Desarme", el pasado mes de octubre, en Barcelona, han empezado a crearse colectivos de trabajadores por la Paz y a convocarse referéndums en distintos centros de trabajo. Así, en la empresa del grupo Philips, MINIWATT, tras un llamamiento incluído en un manifiesto firmado por 59 trabajadores, el 4 de octubre se creó "Trabajadores por la Paz y el Desarme, Colectivo Miniwatt", con los siguientes objetivos: «luchar para salir de la OTAN, por el desmantelamiento de las bases norteamericanas, por el desarme unilateral del Estado español, contra los gastos militares, por la creación de puestos de trabajo, y por la neutralidad activa». En su acta de constitución, el colectivo expresa su voluntad de coordinarse con el Movimiento por la Paz y participar en todas sus acciones, así como en las iniciativas que los sindicatos promuevan en este terreno.

El referéndum de MINIWATT se celebró el 23 de octubre. De una plantilla de 1.032 trabajadores, participaron 740, de los que 693 votaron a favor de la salida de España de la OTAN y del desmantelamiento de las bases norteamericanas; 14 votaron en contra, 32 en blanco y 1 voto fue declarado nulo. En una urna habilitada al efecto, votaron también el mismo día, los escolares del Colegio de la Merced, de formación profesional, que se encuentra frente a la empresa. De un total de 97 alumnos, 86 votaron a favor de la salida de la OTAN; 4 en contra, 4 en blanco y se contabilizaron 3 votos nulos.

Otros referéndums celebrados han sido los de la empresa "PESA" y "COPISA". En "PESA", del ramo de químicas, sobre una plantilla de 250 trabajadores, participaron 158. De ellos, 150 se pronunciaron en favor de la salida de la OTAN, 6 en contra y 2 en blanco. En la empresa de la construcción "COPISA" votaron 97 trabajadores, de los que 96 lo hicieron a favor de la salida de la OTAN.

En la Escuela Montseny, de Barcelona, sobre 39 votantes, 23 lo hicieron a favor de la salida de la OTAN y los 16 restantes se abstuvieron.

En el momento de cerrar esta breve crónica, sabemos de la preparación de nuevas consultas durante el mes de noviembre y principios de diciembre en las siguientes empresas: SEAT, Ascensores CARDELLACH, Banca (Bilbao, Jover, Catalana, Exterior, Más Sardá y otros), La Maquinista, MACOSA, Hispano Olivetti, TELESINCRO, Editorial Planeta, Unidad Hermética, y Ayuntamientos de Sabadell y Sta. Coloma de Gramanet, así como en numerosas escuelas y guarderías.

También a la Universidad ha llegado la idea. Se ha celebrado ya el referéndum en la Univ. Autónoma de Madrid (desconocemos el resultado) y se anuncian los de las Universidades Central y Autónoma de Barcelona.

Y tenemos, por último, los que se celebrarán a nivel local. Al que ya se celebró el pasado mes de octubre en Olot, se añadiran durante el mes de noviembre los de Badalona (día 2), Cerdanyola (día 25), Sant Boi (día 25), L'Hospitalet (día 25) y Sant Vicenç dels Horts (principios de diciembre).

La idea queda ahí y es muy moldeable y adaptable a cualquier realidad. Se puede pensar en referéndums a nivel de bloque de viviendas, de escalera, de clientes de una tienda, de pasajeros de un autobús,... siempre en el camino de asegurar que el Gobierno no tenga otro remedio que convocar el referéndum que la opinión pública exige: el Referéndum para salir de la OTAN. Ha de entender que, si al final no lo convoca, sería el único que dejaría de hacerlo.

FONDO

Referèndum a l'Hospitalet

Un éxito: 24.000 personas participaron en el referéndum convocado por el Colectivo por la paz y el desarme. La participación supone **un 20% de los votantes en las recientes elecciones al Parlamento catalán**, algo realmente excelente teniendo en cuenta que la colaboración oficial se limitó, tras ciertos dimes y diretes, a prestar las urnas del Ayuntamiento. Se establecieron 168 mesas en el barrio; de los votos en ellas depositados el 97,87 se mostraba a favor de la salida de la OTAN, llegando al 98,02% en lo referente al desmantelamiento de las bases.

La organización puede considerarse bastante perfecta y no se destacaron incidentes en las cinco horas (de 9 a 2 del mediodia) en que las urnas estuvieron a disposición de los votantes. La normalidad hizo que incluso se pudieran testimoniar las anécdotas "normales": en una de las papeletas apareció la inscripción "Franco resucita, nos haces falta".

Que cunda el ejemplo; hay que ir haciendo boca para cuando llegue el de verdad y si no lo convocan ya sabremos cómo organizarlo.

Referèndum universitari

Els dies 28 (Biològiques Central) i 29 (Autònoma i Central de forma generalitzada) es celebrà el referèndum per demanar la sortida de l'OTAN dels universitaris barcelonins, organitzat per **Universitaris per la pau.**

Votaren unes **19.000** persones dels 100.000 estudiants matriculats a ambdues universitats. Les preguntes eren "Estàs d'acord amb la neutralitat i per tant vols sortir de l'OTAN?" i "Estàs d'acord amb el desmantellament de les bases estrangeres del territori espanyol?". La participació, segons **Universitaris per la pau,** ha doblat la prevista.

Els universitaris han mostrat que no són indiferents a l'escalada dels pressupostos armamentístics, dins la lògica de la pertinença a un bloc, mentre es congelen els pressupostos públics per a la Universitat.

no a l'OTAN:
Declaració de Justícia i Pau

El govern demora el referèndum però la gent té ganes de fer sentir la seva veu en el debat, d'expressar la seva ciutadania. Els referèndums populars, per anar fent boca, es repeteixen. D'altres grups, com ara justícia i Pau, expressen novament la seva postura. La declaració que recollim parteix de la postura de l'evangeli, del Concili Vaticà II i de les encícliques papals, i lliga el seu pronunciament al tema dels drets humans. "La integració d'Espanya en l'Aliança atlàntica posaria seriosament en perill la realització dels dos valors — justícia i pau— que ens serveixen de senyals d'identificació". Empitjorarien les tensions internacionals, la política armamentista que se'n derivaria minvaria els escadussers recursos que hom dedica a l'ajut al Tercer Món, augmentaria la pobresa... Clar i català: "tenint present la intervenció del President del Govern davant el congrés dels Diputats insistim en la petició a favor de la celebració d'un referèndum, clar i vinculant, i manifestem des d'ara la nostra voluntat contrària a la integració d'Espanya a l'OTAN".

Solidaritat amb Greenham Common

Els darrers dies del mes de setembre es celebraren actes de solidaritat amb el campament de dones de Greenham arreu d'Europa, tot coincidint amb el tercer aniversari del campament, les maniobres de tardor de l'OTAN i la campanya **"10 milions de dones, 10 dies"**. La campanya no ha estat pas tan exitosa com tots hauríem volgut, sobretot perquè durant aquests díes arribà una ordre de la Cort suprema autoritzant el desallotjament del campament de dones per considerar il.legal la seva ocupació. Tanmateix, la campanya ha servit per comprovar que l'exemple de Greenham, la reflexió conjunta sobre la no violència, l'acció directa, la condició de dona i la lluita per la pau, ha anat creixent. Us oferim a continuació crònica de les accions més rellevants de solidaritat a l'estat espanyol,-on destaca el campament de Saragossa. No podem, però, oblidar que també ens han arribat altres exemples: els de la intolerància i la repressió contra accions no violentes; com recordareu el campament urbà de dones d'Astúries fou violentament desallotjat.

En Peu de Pau

Zaragoza: Salir de casa por la Paz

«[Escribir por ejemplo: "La noche está estrellada, y tiritan, azules, los astros, a lo lejos..."]»

Carmen Magallón (*)

Bajo el cielo estrellado hemos estado, durante ocho días, del 22 al 30 de Setiembre, las mujeres de Zaragoza, acampadas en un parque, mientras el cierzo nos castigaba duramente y ponía difíciles las actividades proyectadas al aire libre.

De las múltiples formas que podíamos elegir para unirnos al llamamiento de las mujeres de Greenham Common, pensamos el hacer un campamento por la paz —adaptado a nuestra situación y circunstancias— recogía la idea literal de salir de casa y suponía una forma nueva —en este país— e imaginativa de dar cuerpo a una protesta. Coger el saco de dormir y trastocar así, de pronto, la organización de la vida diaria era todo un reto, con un jugoso contenido de diversas lecturas y posibilidades: el rechazo de la tradicionalmente impuesta ligazón mujer-casa, la incorporación de las mujeres como grupo en los grandes temas, la posibilidad de encuentro y de debate, la convivencia, etc. etc.

La propuesta suscitó el alucine de muchas, la reserva de otras y el entusiasmo de la mayoría. Y así prácticamente todas las organizaciones de mujeres que hay en Zaragoza, 11 en total, fueron apoyando la idea, igual que muchas mujeres de por libre.

Aunque nuestra convocatoria, en principio, era local, algunas mujeres que oyeron la noticia, sobre todo a través de la radio, decidieron coger la mochila y acudir. En concreto vinieron de Salamanca, Barcelona, Valladolid, Madrid, Huesca, Bilbao, S. Sebastián, Vitoria, Vinaroz y pueblos de Aragón.

No podría decir cuántas hemos estado acampadas, porque hemos funcionado a base de turnos que a veces se han solapado a lo largo del día. Algunas viviamos allí, pero acudíamos al trabajo con distintos horarios; otras —mujeres de los barrios, sobre todo— se han pasado por las tardes, a participar en las tertulias, o en los talleres de las mañanas. Lo cierto es que el tiempo nos ha tratado fatal y estar allí ha sido, por momentos, algo de mucho mérito. Como promedio hemos pernoctado unas 50 mujeres, llegando a 100 los fines de semana.

¿Qué hemos hecho a lo largo de la semana?

Nuestro proyecto inicial era tan ambicioso (debatir, manifestarnos, convivir, desarrollar la creatividad, buscar nuevos lenguajes...) que, forzosamente, la realidad tenía que quedarse corta. (Pero está muy bien que no nos autoimpongamos los límites...). La organización nos ha absorbido muchas energías, en detrimento, sobre todo, de la preparación de los debates y la profundización. Aún así, hemos hablado de muchos temas que nos interesan: de la participación de las mujeres en las guerras, de si existen o no unos valores masculinos y femeninos específicos, de la relación entre mujer y violencia, entre mujer y militarismo, de si somos más o menos agresivas que los hombres, de cómo educar para la paz, de lo que entendemos por esta palabra, de las relaciones entre pacifismo y feminismo y de la situación de España ante la OTAN.

Aunque no hemos pretendido sacar conclusiones, una actitud casi unánime ha sido nuestro rechazo generalizado a la posible participación futura en la institución militar, mili o similar, institución que consideramos profundamente machista y represiva, (para hombres y mujeres).

Radio "La Violetera" era el nombre de la radio libre, desde la que hemos emitido día y noche todo lo que se nos iba ocurriendo. Un oyente nos trajo una noche, galletas y moscatel; otro nos hizo unas pastas en su casa ¡en forma de paloma! Hemos recibido cartas, telegramas, visitas. Y sobre todo la gente del barrio donde estábamos acampadas, se ha volcado para ofrecernos todo lo que hemos necesitado (empezando por las tiendas y barracones que eran de la propia Asociación de Vecinos).

Fuera del campamento hicimos varias acciones. Una de ellas fue la salida espontánea de un grupo de mujeres del campamento, al oir el ruido de los tanques de la "Brunete", que pasaban cerca de allí. (Casi al tiempo de comenzar la acampada nos enteramos que se iban a realizar en Zaragoza las maniobras llamadas "Brunete 84"). Nunca había visto un tanque tan de cerca. Algunas estuvieron a punto de ser arrolladas por la brutalidad de los conductores, que no dudaron en acelerar al ver la manifestación de mujeres. Sin embargo, la crítica a las maniobras "de aquí" no fué más allá, porque no formaba parte de los objetivos iniciales, y la postura a tomar ante un ejército nacional no era unánime.

Otro día, y animadas por la iniciativa de las mujeres de Barcelona, realizamos una tela de araña en una plaza de la ciudad, una de las más concurridas, en la que, precisamente, hay un par de cañones. La fuerza de la cohesión de lo débil rodeó a los cañones y las lanas de colores atrajeron la curiosidad de mucha gente. Nos sentíamos tan bien que nos quedamos prácticamente toda la tarde tejiendo y conversando con los que preguntaban.

Como colofón, el domingo, dos autobuses y treinta coches (unas 300 mujeres) fuimos a la base americana, esa espinita nuestra situada a 14 km. Dejamos los coches y recorrimos andando el último km., hasta llegar a la barrera de guardias que nos habían colocado a 200 m. de la entrada. Aunque teníamos permiso para entrar cinco, a entregar "oiga, lo que quieran", pasamos de pasar y nos dedicamos a leer el comunicado al viento y a la ciudad. Fué una cosa muy maja. Ya desde el principio quisimos darle un aire lúdico, que contrastara con la seriedad y gravedad de las instalaciones que teníamos enfrente. Cantamos, bailamos y un grupo de nosotras escenificó una representación en la que la naturaleza y la paz se enfrentaban a la guerra, que finalmente caía convencida y reconvertida. Al final construimos, acarreando gruesas piedras de los alrededores, (lo que causó cierto sobresalto inicial en los guardias), una especie de montaña en la que escribimos todo tipo de mensajes. El cierzo, duro compañero de estos días, oyó nuestro rechazo a la política belicista en general, a la permanencia de nuestro país en la OTAN, y a la existencia de bases americanas en nuestro suelo.

Después ya, la despedida y cierre, la sensación bastante generalizada entre todas, de que éste ha sido un importante punto de partida. Para que mujeres muy distintas, que intervenimos en la vida social y política desde diversos ángulos, hayamos visto la necesidad de continuar, de algún modo, haciendo cosas juntas. Y la sensación, fuerte sensación, de que sobre todo ha sido importante algo pequeño y cotidiano: convivir y conocernos, simplemente.

Zaragoza, Octubre 84

*(*Miembro del Colectivo por la paz y el desarme).*

Indymedia

CHARLA CON ANITA GRAY

(Greenham Common)

Después de hablar con Anita Gray sabemos que se han creado numerosos **grupos de apoyo** al campamento de Greenham Common en diferentes localidades de Gran Bretaña. Su misión es dar a conocer las actividades del campamento por la paz de Greenham Common mediante la publicación y difusión de folletos, notas y escritos; también pretenden interesar a otras mujeres y crear nuevos grupos de apoyo. Acuden periódicamente al campamento por la paz de Greenham, sobre todo cuando se convoca una acción de participación masiva.

Anita Gray pertenece a uno de los grupos londinenses de apoyo al campamento. Del 20 al 30 de setiembre, pocos días después de que el tribunal Constitucional tomase la decisión de desalojar el campamento, las 50 mujeres pertenecientes a este grupo de apoyo acudieron, junto con otras muchas mujeres, a Greenham Common para participar en la campaña "diez días, diez millones de mujeres".

Se encontraron con la base rodeada de policía a caballo y con perros; desalojaban varias veces al día a las mujeres situadas ante la base. Hubo mujeres heridas por los caballos, otras por los perros. La situación era difícil. Arrestaron a muchas mujeres, aunque se las dejó en libertad pocas horas más tarde, tras ser fichadas. A pesar de esto, las mujeres bloquearon las puertas, levantaron las vallas y penetraron en la base demostrando una vez más la vulnerabilidad de la seguridad de que tanto se precia la base militar de Greenham Common.

Estos diez días han sido muy importantes para las mujeres de Greenham. Anita Gray nos dijo que la mayoría de sus amigos piensan que cada vez será menor el número de mujeres en Greenham pero, ellas piensan que mientras siga habiendo misiles siempre habrá mujeres en Greenham. De hecho cada vez son más los grupos de mujeres con los que conectan y las apoyan.

A raíz de las huelgas de los mineros, las mujeres de Greenham se pusieron en contacto con las mujeres de los mineros que han hecho suyas las iniciativas del campamento de Greenham y emprenden acciones no violentas en solidaridad con sus familiares en huelga, entendiendo que este tipo de acciones son más efectivas para conseguir sus reivindicaciones.

En diciembre tendremos sorpresas en Greenham. Las mujeres del campamento se han cansado de ver la base, de que ésta exista. **Solución: taparla con mantas.** Centenares de mantas que tapen las verjas y lo que éstas encierran; esa será la próxima manifestación de rechazo de la base y sus misiles.

FONDOMOC

Santa Coloma de Gramanet: Campamento por la Paz

En Santa Coloma las mujeres deciden aportar su grano de arena y organizan una acampada la noche del 28 al 29 de setiembre. A partir de las 9 de la noche y a pesar de la lluvia torrencial que cae sobre la torre de Balldovina unas 100 mujeres van a pasar la noche juntas, van a debatir sobre militarismo, feminismo, machismo...

A lo largo de la noche y a pesar de la lluvia van acudiendo más mujeres a pasar un rato solidario con las acampadas, se canta, se proyectan películas, se hace luz con velas como símbolo de resistencia de todas las mujeres contra el belicismo, también se ponen signos de esperanza y alegría: flores, adornos, telas de colores...

La noche pasa y son 350 las mujeres de Santa Coloma que han acudido a la convocatoria de las mujeres antimilitaristas del colectivo Anti-OTAN por el desarme y la desnuclearización de Sta. Coloma.

A las 11 de la mañana la Torre Balldovina va quedando sola. Las mujeres se encontraran otra vez a las 6 de la tarde en Barcelona.

Barcelona: Telarañas y pasacalles

En Barcelona, las mujeres del DOAN (Dones Antimilitaristes), del Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC) y del Colectivo por la paz y el desarme del Guinardó en contacto con las mujeres de los colectivos de la Coordinadora por el desarme y la desnuclearización de Barcelona, la coordinadora de Vocalías de las asociaciones de vecinos, la Comisión pro aborto de Barcelona y la Asociación Catalana de la Dona organizaron el 29 de Setiembre un pasacalles que desde Canaletas a la plaza de la Catedral fue un pronunciamiento constante, musical y creativo de nuestra oposición a los mecanismos que conducen a la guerra. En la Plaza de la Catedral se instalaron unos paneles y material informativos sobre el campamento de mujeres de Greenham Common y el peligro de guerra. Cuando el pasacalles llegó a la plaza de la Catedral la telaraña se había empezado a tejer con lanas de colores, se extendió rápidamente por encima de las cabezas de las mujeres que seguían cantando: "Somos mujeres, somos fuertes y decimos no a la bomba..." y muchas canciones más.

Fue interesante estar juntas... sabemos que podemos hacer muchas más cosas juntas y como dicen las mujeres de Greenham Common:

«No es sólo la telaraña sino la forma de tejerla,
no es sólo el mundo sino las mujeres en él
no es sólo la batalla sino cómo la ganamos lo que nos hace fuertes».

Volveremos a encontrarnos.

Salvem l'Albera

L'ALBERA és la serra que ocupa la zona entre Llançà i La Jonquera; té una vessant francesa (Catalunya nord) i una vessant sud, que pertany a l'estat espanyol. Els companys de la "Coordinadora per a la defensa de l'Albera" han elaborat un dossier força complert dels problemes d'aquesta serra. Parla de l'interès geològic, biològic, artístic de la serra; inclou un estudi sobre el CIR nº 9 (una primera expropiació fa cinc anys; una segona en estudi, amb còpies de cartes del Ministeri de Defensa als propietaris; retalls de premsa sobre declaracions del Ministeri de Defensa sobre l'ampliació del camp de tir del CIR). El dossier recull també una cronologia d'actes, declaracions dels alcaldes dels pobles més directament afectats (Espolla, La Jonquera, Capmany, Vilamaniscle, Rabós, Garriguella, Llançà, Cantallops).

Tindrem ocasió de parlar amb més detall a EN PEU DE PAU. Tanmateix, atès que considerem el tema molt rellevant, car té **òbvies connotacions militars** volem des d'ara i des d'aquí unir la nostra veu a la dels companys de la Coordinadora per demanar el més **ferm suport dels grups ecologistes i moviment de la pau català.**

Els projectes immediats de la Coordinadora són els següents: a) difondre la problemàtica a escoles, instituts, centres de F.P. mitjançant un àudio-visual ja elaborat; fer circular una exposició que il.lustra tot el que diu el dossier (fàcil de transportar i útil per escoles); b) presentar un projecte de llei al Parlament de Catalunya (vessant sud) i al Consell dels Pirineus orientals (part francesa). Esquerra Republicana n'havia presentat un, que quedà an.nulat en acabar la legislatura sense aprovació. A més, aquest projecte només contemplava una petita part de la Serra. Hom té previst fer participar en la redacció als diferents pobles afectats; c) fer conèixer el tema a la resta de Catalunya, grups...

Podeu posar-vos en contacte amb Glòria Compte, Col.legi 54, Figueres.

En peu de pau

Cal protegir l'Albera

La serra de l'Albera, tant el vessant nord com el sud, està patint des de fa temps un seguit d'agressions, de forma que de no posar-hi fi, provocaran la seva degradació total en un plaç de temps no gaire llarg.

La desforestació progressiva com a conseqüència dels periòdics incendis i l'ocupació material d'extenses àrees amb finalitats d'urbanització o de camp militar, són els factors principals d'aquesta degradació.

La importància ecològica d'aquestes muntanyes, caracteritzada per la presència d'espècies en perill d'extinció, que en el cas de la tortuga mediterrània per exemple (Testudo hermanni) manté a l'Albera l'única població coneguda de la Peninsula Ibèrica; l'existència de la fageda més oriental del Pirineu, protegida a la vessant nord per les autoritats locals de la Catalunya Nord amb la reserva de la Massana, i en general la riquesa excepcional que, tant botànicament com faunísticament, ha quedat demostrada en els nombrosos treballs d'investigació duts a terme per estudiosos d'arreu del país, representa un argument molt important a l'hora de demanar un destí millor per a l'Albera.

L'abundor de monuments megalítics, pre-romànics i romànics repartits arreu de la serralada, són testimonis de la importància històrica d'aquestes muntanyes, llibre obert de les nostres arrels culturals i font inesgotable d'estudi per als investigadors. Aquesta riquesa minvarà a mesura que augmenti la degradació general de l'Albera, i per tant es converteix també en argument vital a l'hora de demanar la seva protecció.

També considerem que no és just que es deixin definitivament abandonats a la seva sort als pobles que, des de temps antics, han fonamentat la seva economia en els fruits que treuen de la terra. Al vessant nord l'economia tradicional ha desaparegut a favor d'una política de tot turisme, amb la conseqüent urbanització abusiva, la qual ha perjudicat greument els ecosistemes de la zona. Al vessant sud s'evidencia una manca d'ajuts econòmics i socials als pobles agrícoles i ramaders, amb el progressiu abandó per part de la seva població. Es en aquest sentit que considerem que juntament a la protecció dels valors ecològics i històrics, cal que també es trobin solucions que garanteixin el futur del poblament humà de l'Albera, tot cercant sortides de millora agrícola i/o ramadera. Igualment seria bó estudiar les possibilitats de desenvolupament d'altres activitats que afavoreixin l'estabilització de la població original, sense provocar la degradació del medi natural.

Aquesta coordinadora demana també la protecció de l'Albera per tal d'evitar l'ampliació del camp de tir del campament militar de Sant Climent Sescebes, per l'ocupació, amb la restricció de pas i ús que significa, pel perill real pels habitants o visitants de la serra, en tractar-se d'un camp de maniobres, i pel perill —abastament demostrat— de provocar incendis forestals, amb l'aridificació que això significa.

Aquests motius són en definitiva, els que ens han portat a la creació de la Coordinadora per a la Defensa de l'Albera, la qual es proposa tirar endavant una important campanya informativa i reivindicativa per aconseguir la protecció de la serra, la qual esperem que rebi el suport de totes les persones conscienciades i enamorades del país.

La Coordinadora demana als poders públics catalans, tant de Barcelona com de Perpinyà, cadascun dins les seves competències com a Generalitat de Catalunya o Consell General dels Pirineus Orientals, que emprenguin les accions oportunes per tal de convertir l'Albera, tota la serra, en una àrea protegida. També demanem la immediata el.laboració d'un estudi multidisciplinar que cobreixi les dues vessants, per definir i concretar l'abast de la protecció i el futur desenvolupament econòmic de la zona.

Coordinadora per a la Defensa de l'Albera
Figueres, 26 de juny del 1984

Per la Catalunya Nord:
—Associació Charles Flahault.
—Associació de la Massana. Comitè de Protecció de la Natura.
—Grup Pirinenc Excursionista nord-català.
—La Nova Falç.

Pel Principat de Catalunya:
—Associació Cultural i Esportiva Jonquerenca.
—Centre Excursionista de la Jonquera.
—Centre Excursionista Empordanès.
—Comitè per la Pau i el Desarmament, Figueres.
—Institució Alt empordanesa per a la Defensa i Estudi de la Natura (IAEDEN).
—Grup d'Art i Treball Empordà.
—Centre d'Estudis Escalencs.
—Ateneu Escalenc d'Art i Cultura.

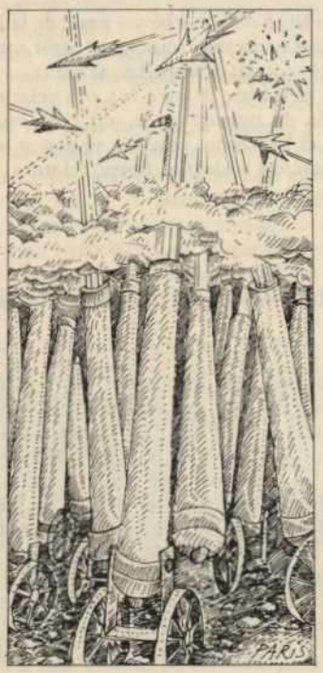

fondopdvg

Seminari interdisciplinar d'investigació per la Pau

El 2 de Novembre, al Centre Pignatelli de Saragossa haurà començat una experiència nova: un seminari on col.laboren institucions acadèmiques (Universitat, Acadèmia General Militar, Acadèmia de Suboficials...), Col.legis professionals (advocats, metges, economistes...), l'Associació pro Drets Humans i el Colectivo por la Paz y el Desarme (Centro de Documentación). El Seminari tindrà una sessió al mes; els divendres ponència i coponències públiques i dissabte sessió restringida per als membres del seminari.

El programa és el següent:

2-3 Novembre, Johan Galtung, **La investigació per la Pau.**
9-11 Novembre, Joaquín Ruiz Jiménez / Alberto Rodriguez, **La tasca de la pau.**
23-24 Novembre, Victòria Abellán / Pablo Casado (expert en dret militar), **El dret i la pau.**
14-15 desembre, Angel Viñas / Arcadi Oliveres, **Rellevància de l'economia per al tema de la pau.**
18-19 gener, Mariano Aguirre / Francisco López de Sepúlveda (coronel d'enginyers), **L'actual estratègia de dissuassió nuclear.**
15-16 febrer, Alberto Piris (tinent coronel) / Vicenç Fisas, **Models alternatius de defensa.**
22-23 març, Francisco Laguna (tinent coronel) - / Carlos Alonso Zaldivar / Gabriel Jackson, **La defensa d'Espanya.**
26-27 d'abril, Rafael Grasa / Ángel Santos Bobo (general, director de l'"Academia General Militar"), **El Moviment per la pau.**
17-18 maig, Rafael Belda / Marciano Vidal, **Aspectes ètics.**

Una bona iniciativa, un bon exemple: col.laboració de gent molt diversa, finançament públic i llibertat de pensament i discussió. Cal donar la paraula als arguments, buscar la força de les raons. Per què no ho imitaran més a prop de casa nostra?

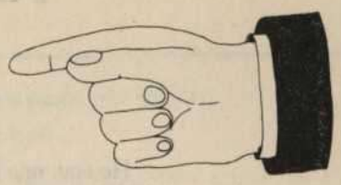

La conferència Internacional sobre comerç d'armes

Durant els dies 2,3 i 4 de novembre ha tingut lloc la "Conferència Internacional sobre Comerç D'Armes" a la ciutat de Hengelo (Holanda). Les jornades han estat organitzades por Pax Christi Netherlands. Els debats han estat dirigits per un nodrit grup d'experts, entre els quals hi destaquen Lloyd Dumas dels Estats Units i Herbert Wulf de la RFA. Dos grans temes han centrat les discusions: el comerç internacional d'armes i la problemàtica de la reconversió de les indústries militars. En peu de pau estigué present.

Es fa difícil resumir en poques línies el contingut i conclusions del congrés, només n'assenyalarem els punts més importants. En primer lloc foren discutides les vinculacions entre producció militar i seguretat político-econòmica. Hon establí 3 situacions distintes al respecte: el cas dels blocs militars, el comerç d'armes nord-sud com un factor més de dependència, i els nous països productors d'armes del Tercer Món.

En segon lloc el debat girà entorn la relació entre indústria militar i creixement econòmic. Hi hague acord general en què la indústria militar, si bé pot ser un instrument de creixement econòmic (entès com increment sostingut del PIB), provoca forts desequilibris i perjudica altres objectius de qualsevol política econòmica com poden ser la lluita anti-inflació, la lluita contra l'atur, l'ús eficient dels recursos i la millor distribució de la renda. Com exemples es proposaren els casos del règim nazi o l'actual administració Reagan, on l'ús de la inversió militar com motor del creixement econòmic ha funcionat a costa de creixents desequilibris econòmics que afecten negativament la majoria de la població: més atur, reducció dels serveis socials, etc... Finalment hom féu una revisió de les accions realitzades pel moviment pacifista contra el comerç i la producció militar, en especial, les emmarcades sota el capítol de la reconversió d'indústries militars a usos civils. Es constatà la migradesa d'accions i resultats, car només trobem l'exemple de la **Lucas Aerospace** com a acció digne de menció. Com raons de la decepcionant realitat s'esmentaren la poca col.laboració o, fins i tot, oposició dels sindicats; la manca d'estudis i propostes concretes i detallades; i la dificultat per part del moviment pacifista per a trobar la manera d'abordar el tema o l'estratègia d'accions a emprendre. En aquest apartat els representants de l'Estat Espanyol, lamentablement haguèrem de limitar-nos a prendre nota del fet que a d'altres països el realitzat és, tot i ser escàs, molt més que el fet aquí, on el tema és lluny de formar part del comú de les accions del moviment per la pau.

Pere Mir

El movimiento por la paz se coordina:

El IPCC (International Peace Communication and Coordination Center/Centro de Comunicación y coordinación internacional a favor de la paz) es un organismo internacional que aglutina a diversos **movimientos por la paz**, independientes y no oficiales. Los miembros del estado español son la Comisión Anti-OTAN (Madrid), el Movimiento por la paz, el desarme y la libertad (Madrid) y el Comité Antinuclear de Catalunya.

El último encuentro tuvo lugar en Helsinki a finales de septiembre. Se abordaron asuntos administrativos, información sobre actividades del movimiento y un debate sobre futuras acciones. Gran parte de los tres días de reuniones se dedicaron al debate de las acciones y encuentros de los últimos tres meses, entre ellas la convención de Perugia. Se respiraba un cierto clima de pesimismo tras el inicio de la instalación de los Cruise y Pershing II y la prácticamente segura reelección de Reagan. ¿Qué hará el movimiento por la paz norteamericano con un nuevo mandato de Reagan?, fue una de las preocupaciones. Se trató también de la posibilidad de una invasión de Nicaragua tras la victoria republicana y de cómo oponerse a ella o evitarla. Las discusiones y noticias de los compañeros norteamericanos apuntaron la peligrosidad de los primeros meses de 1985 para esa posible invasión.

Los países nórdicos informaron de la militarización del Atlántico Norte y del Mar de Noruega. El despliegue de misiles de crucero avanza en las aguas internacionales de esos mares, mucho más rápidamente que en tierra. Por otro lado es más fácil: "los mares no pueden protestar". Se está creando una cadena (Norteamérica, Escocia, Irlanda, Noruega...) de contactos, una red de movilización y resistencia.

Se constató que se disponía de poquísima información sobre España y el norte de Africa, por el del dominio temático del norte y del centro de Europa, y se encargó al CANC que informará de la situación en la próxima reunión (finales de enero, en Zurich). Empezó a discutirse ya el problema de la pertenencia de España a la OTAN y del papel de los restantes movimientos. Se admitió también la poca representación del sur de Europa y la carencia de información sobre el Mediterráneo.

Por último, se planteó el tema de los contactos con lo movimientos del Este. La discusión se polarizó en torno a los contrarios a cualquier contacto con los "oficiales" y los que sugerían que los contactos "oficiales" podían beneficiar a los "independientes".

Se propuso y se aceptó en principio, aunque habrá de ratificarse en Zurich, que la reunión del mes de abril se celebrara en Barcelona, organizada por el CANC.

Fondo Documental

NAVIDAD: FELICITACIONES PACIFISTAS

He aquí una interesante iniciativa de la CND inglesa, presentada en la última reunión del IPCC (International Peace Coordination and Communication Center) celebrada a Helsinki. Podemos felicitar la pascua a ciudadanos de países del este y aprovechar para ampliar los canales del diálogo entre Este y Oeste. Si no conocéis direcciones concretas, **utilizad guías telefónicas.**

Aquí tenéis traducción/adaptación de un modelo de carta:

Querido amigo,

Soy miembro activo del Comité Antinuclear de Catalunya (o cualquier otro nombre). Como sabe, nuestra organización se ha opuesto con vigor a la decisión de instalar nuevos misiles en Europa. La OTAN cuenta ya con armas suficientes como para matar varias veces a todos y cada uno de los ciudadanos de las naciones del Pacto de Varsovia. Estas armas no incrementan nuestra seguridad en Occidente, lo único que logran es incrementar las tensiones y sospechas entre ambos lados de Europa, haciendo más probable una guerra en la que perderíamos todos nosotros.

*Esta argumentación, aplicada a cada lado, convierte en innecesario el aumento de misiles nucleares en Europa, que persigue el demente y futil objetivo militar de lograr un "equilibrio" numérico. Así pues, **también puede aplicarse con igual fuerza a la reciente decisión del Pacto de Varsovia, de desplegar nuevos misiles nucleares soviéticos de alcance intermedio en Checoslovaquia y la República democrática alemana.** Así como me opongo a la decisión de la OTAN, y por idénticas razones, me veo obligado a oponerme también a esta reciente decisión de **su** gobierno. Estoy además dispuesto a manifestar públicamente mi oposición aquí, en España.*

*Si la paz y el desarme han de tener alguna esperanza de realización vamos a necesitar dos cosas. En primer lugar, que los pueblos, organizaciones y gobiernos muestren mediante sus **acciones** que pueden superar el demencial proceso de nuclearización que de otra forma nos destruirá a todos. En segundo lugar, un diálogo más abierto en pro de la paz entre Este y Oeste, un diálogo a todos los niveles. Por ello, nosotros miembros o simpatizantes del Comité Antinuclear de Catalunya enviamos copias de este mensaje a los organismos oficiales, organizaciones públicas y ciudadanos privados de la URSS, Checoslovaquia y la RDA.*

Tal vez usted no coincida con mis opiniones. Espero sin embargo que coincidamos al menos en la necesidad de escucharnos mutuamente y en la de intentar entender nuestros diferentes puntos de vista. Conteste, por favor a esta carta, puesto que todos juntos podemos hacer retroceder a nuestros gobiernos del umbral del abismo nuclear, y empezar a establecer los fundamentos de una paz segura y duradera.

Con mis mejores deseos, feliz Navidad y próspero y pacífico año nuevo.

Buena manera de felicitar el nuevo año. Os proponemos que sigáis el ejemplo. Para mayor información dirigios al CANC, Gran de Gràcia, 126-130, pral. 1.ª, 08012, Barcelona.

FONDO MOC

El tren de la Pau: de Lisboa a Moscú

Has pensat què vols fer aquest estiu?

El "Colectivo por la paz y el desarme de Zaragoza" ens proposa a tots els joves —i no tan joves però amb marxa— participar en un tren que ha de recórrer tota Europa aquest estiu.

No serà un tren ràpid, anirà des de Lisboa fins a Moscou, passant per Viena, en una línia única; es treballa també amb la possibilitat que al llarg del seu trajecte es puguin afegir altres trens que vinguin des de Holanda, d'Itàlia o de Grècia i dels països de l'Est. El tren anirà parant a les capitals i ciutats importants per tal de fer actes, debats o festes per deixar clar que volem UNA EUROPA DESNUCLEARITZADA I NEUTRAL.

Si tens paciència i poca pressa podràs conèixer gent jove de tota Europa que participa en els moviments pacifistes, de l'Est i de l'Oest i comprovaràs que els d'una banda i de l'altra som bastant més similars del que ens volen fer creure.

L'idea és genial no? però organitzar-la es difícil, només serà possible si hi participen moltes organitzacions juvenils i pacifistes europees. La cosa està pensada de forma que cada país "s'ho monti" autonòmament i hi hagi una comissió d'enllaç que ho coordini tot.

Cal cercar recolzaments econòmics perquè val diners, cal que l'ajuntament i altres institucions de les ciutats per on passi el tren participin en l'organització dels actes i de la infraestructura (habitatge, menjar, etc...) i també ens ajudin amb diners.

Per a què EL TREN PER LA PAU sigui possible ens hem de posar a treballar ja; hi ha molta feina a fer, però també pot ser molt divertit fer-la.

Si vols participar posa't en contacte amb el COLECTIVO POR LA PAZ y EL DESARME DE ZARAGOZA, c/ Espartero, 4 2º der. Zaragoza.

Balanç de la campanya d'objeccció fiscal

Tot i que tenim un article encarregat sobre el tema, on s'analitzarà la campanya de 1984 per una de les persones que treballà en impulsar-la, volem dir-vos que uns 500 espanyols deixaren de pagar un 10,6% dels seu impost sobre la renda de les persones físiques per raons d'objecció de conciència i el dedicaren a d'altres activitats socialment més útils. Us recordem que aquest 10,6% correspon a la part de despeses militars (comptant únicament les corresponents al Ministeri de Defensa) en els Pressupostos Generals de l'Estat del passat any (vegeu nº 1 d'EN PEU DE PAU). Esperem que el proper any aquestes practicants de la desobediència civil augmentin.

Accions de Tardor

LA NIT DE LES TORXES

El dia d'octubre entre 20.000 i 25.000 persones, segons estimacions de la Guàrdia urbana, es manifestaren amb torxes des de la Plaça Universitat fins el Moll de la fusta de Barcelona; èrem molt, tot i que, com sempre, la propaganda fou minsa. Aquesta vegada, però, teniem també un foc intern, que cremava més i millor que la torxa: el "decàleg" sobre la defensa que Felipe González havia presentat al debat sobre "l'estat de la nació". Era la primera acció després del debat; ja ho deien uns manifestants **"Felipe, Fraga: ¡mucho morro!"**.

Voliem trametre-us l'ambient de la marxa.

No ens arriba per regalar videos, així que hem decidit oferir-vos una **transcripció de la banda sonora original**; us assegurem que recull fidelment alguns dels crits que es sentiren.

Banda sonora original

"Que se enteren, se enteren, se enteren, que se enteren de una puta vez: no queremos estar en la OTAN, preferimos la neutralidad": era la marxa dels qui no acceptem els 10 punts del president. Sortirem al carrer per manifestar-ho, amb les nostres cançons, els crits, les pancartes, els diables, les bicicletes, les torxes, els cartells, els tambors, les gralles, les bocines, els capgrossos, aquella enorme bola del món que rodava entre la gent,... i els nassos: els enormes nassos de Pinotxo.

"On vas, on vas, Felipe amb aquest nas?", "Felipe: els nassos els tens a cabassos!, "Hay que ver, hay que ver, las narices del poder". Pinotxo González acabava de consumar el seu gran engany: va començar dient que surtiriem de l'OTAN per majoria simple i ha acabat pronunciant-se a favor de la permanència

en ella. Llum, la de les torxes. Taquígrafs, els del parlament.

"Manos arriba: esto es un consenso": L'aliança, dels elegits que fan el contrari del que volen els seus electors, la unió de la majoria del parlament per fer canviar l'opinió de la majoria de la població.

"Fora els iankis d'Amèrica Llatina": aviat farà un any que són a Granada: no ho oblidem. Aviat poden ser a Nicaragua. No ho consentim.

"No ens defenseu, que és pitjor!", "Sálvese quien pueda: nos quieren defender", "La música militar no nos gusta para bailar": estàvem davant del govern militar i contra els exèrcits.

Dues hores de marxa i un cant unànim: "Felipe, Felipito: a la OTAN tu solito".

Acampada per la Pau al Bàges

Els dies 6 i 7 d'octubre tingué lloc a Sta. Mª del Grau, al terme municipal de Fals, la "Primera acampada per la pau" seguida d'una marxa en la que participaren unes dues-centes cinquanta persones.

L'acampada pretenia ser un mitjà per denunciar el projecte de fer una caserna en aquella zona.

El mateix dia 6, a Manresa, tingué també lloc una trobada de discussió per tractar de la militarització del territori.

TARDOR PACIFISTA AL MARESME

Ara fa més o menys un any es constituí la Coordinadora del **Maresme per la Pau i el Desarmament**. La seva tasca és ja important: presentacions de llibres, d'EN PEU DE PAU, recitals de cançons, exposicions adreçades a escoles, actes en solidaritat amb Nicaragua, i sobretot, la cadena per la pau de la passada primavera al carrer la Riera. Més de 200 persones han formalitzat la seva inscripció a la Coordinadora.

Aquesta tardor han preparat els següents actes: el 21 de setembre **Uruguai avui també lluita per la pau**, acte de comiat a Hugo Dibarboure, representant del Frente Amplio i director mèdic de l'Hospital de Mataró que torna al seu país a lluitar per la justícia. El 31 d'octubre i 1 de novembre: concentració de torxes, acampada urbana (Can Tuñí), castanyada i salsa, sense oblidar xocolata i jocs per infants. L'11 de novembre actuació de la **Cantada per la pau** (cor lligat a la Coordinadora) a **Argentona**.

Si voleu connectar amb ells podeu escriure al Casal de la Joventut (Coordinadora del Maresme...), Plaça d'Espanya 1, Mataró.

Amen. Tots Sants pacifista - a Girona

L'OTAN no podia estar absent en una diada tan macabra com la de tots Sants. La gent del Comitè de Girona per la pau i el desarmament decidiren enterrar l'OTAN abans que ella i els seus col.legues de l'altra bloc ens enterrin a nosaltres. Així fou la cosa:

«El seguici surt a les 8 del vespre. L'encapçala la pancarta amb la llegenda "Per tots sants enterrem l'OTAN". Segueix la Mort (que sempre ha estat íntimament relacionada amb la morta). Al seu darrera, dos escolanets tocant a morts. L'OTAN, ben aliada dins un taüt de 3 metres, és portada a l'esquena de diversos adherents a l'enterrament. Un capellà delegat pel Vaticà i el Pentàgon acompanya el fèretre, seguit d'una comparsa de militars que venen per la part que els hi toca.

El dol pròpiament dit va a continuació, integrats pels capgrossos més propers a la finada: srs. Reagan, Fraga, González i —a la seva altura— el sr. Pujol, acompanyats d'un militar nord-americà expressament vingut de l'illa de Granada.

A continuació, 10 corones portades pels partits expressen el que aquests pensen de la morta.

El dol s'acompanya en fila de 5 i portant torxes. Dos ases de l'apocalipsi duen l'equip de megafonia que transmet la marxa fúnebre de Chopin i les lletanies de rigor (San Ronald Reagan... OTAN no fotis... Santa Margaret Tatcher... OTAN no fotis... Sant projectil de creuer... OTAN no fotis..., etc.).

Un cop els capgrossos que ens governen han rebut el condol dels assistents, es canta el rèquiem, el capellà diu el respons i un espontani molt preparat llegeix un sermó explicant "lo dolenta" que era la morta (quina desconsideració!).

I s'incinera la caixa
Mai millor dit: Amen.
El dol es dóna per acomiadat.

FUNDACIÓ CDC

L'OTAN és cara

El secretari d'estat per a la Defensa, Eduard Serra, ha manifestat a Saragossa (24 de novembre) que Espanya necessitaria invertir uns **340.000 milions de pessetes l'any** en matèria de defensa per ocupar el lloc que "li pertoca en el concert internacional". L'afirmació es produí en la conferència inaugural de la Càtedra Miguel de Cervantes (dependent de la Universitat de Saragossa i l'Acadèmia general militar).

L'argumentació fou clara mostra de com la **dissuassió crea adicció**, de com progressa el càncer de la militarització fomentat per la lògica bipolar. Som —digué— el tretzè país del món per PNB; el divuitè per nombre de forces armades; el vintè per població; però, ai!, només el quarantè pel que fa a l'esforç defensiu. La lògica li semblà aplastant: hem d'ocupar aquest divuitè/tretzè lloc que ens pertoca. Som-hi, augmentem les despeses de defensa! Posteriorment digué que aquestes despeses són impossibles i per això (atenció! que ara vé la justificació del pla META i de la modernitzacio de les FF.AA.) cal reduir plantilles i incrementar la dotació tècnica. En pocs anys cal desequilibrar l'actual equiparació entre personal i material, passant a destinar un 60% a material i un 40% a mitjans humans.

Sobre la qüestió de la retirada de les tropes nord-americanes de la base de Saragossa, digué que era quelcom a negociar, però que en qualsevol cas (agafeu-vos que és fort!) caldria que **l'exèrcit espanyol estigués capacitat per cobrir el buit.**

Diuen que en acabar la conferència un pacifista infiltrat es digué "NO ENS DEFENSEU QUE ÉS PITJOR"

NOTÍCIA DE LA COORDINADORA ESTATAL D'ORGANITZACIONS PACIFISTES

Quan aquest número d'EN PEU DE PAU sigui a les teves mans, ja s'haurà celebrat una nova reunió de la Coordinadora Estatal d'Organitzacions Pacifistes, els dies 10 i 11 de novembre, a Madrid.

En l'ordre del dia previst, hi ha, en primer lloc, la discussió de les propostes d'accions per a la tardor i, més concretament, la mobilització convocada arreu de l'Estat per al proper 2 de desembre. Previsiblement la coordinadora haurà avaluat les conseqüències de l'anomenat "decàleg", sobre política de seguretat, del president del Govern, Felipe González, presentat en el debat sobre "el Estado de la Nación".

Un segon tema important que s'haurà tractat és el de la proposta que la Comissió tècnica —creada en el sí de la Coordinadora de Catalunya— havia de presentar, sobre la celebració durant la primavera de 1985 la IIª Trobada del Moviment per la Pau, a Barcelona.

Altres temes sobre els que, probablement, s'hauran pres acords, són els de l'aprovació d'un document i un símbol unitari de la campanya. Continuarem informant-vos.

Detall de l'exposició el dia de la inauguració, ara fa un any.

"La escuela de las Américas" una escola de dictadors

Fa dos mesos, el 30 de setembre, molts ens alegràrem: S'havia tancat "La Escuela de las Américas" que durant gairebé 30 anys havia proporcionat dictadors, "goriles" (amb perdó dels simis) i torturadors a les dictadures d'Amèrica Llatina. Una extensa zona de Panamà, 362 hectàrees protegides pel principi d'extraterritorialitat, havia permès que uns 40.000 oficials latinoamericans aprenguessin "contrainsurgència, doctrina de seguretat nacional, tortura psicològica, lluita antiguerrilles, etcètera.

L'alegria ha durat poc. Sembla que Honduras, punt clau de l'estratègia d'intervenció nord-americana en Centre-Amèrica, està disposada a cedir els terrenys per a una nova "Escuela" probablement a la costa atlàntica, a Puerto Castilla (departament de Colón). El problema és de tipus legal: com aconseguir uns terrenys que pertanyin legalment a EE.UU. (de facto hi pertany, directament o indirecta, bona part d'Hondures); aquí no hi ha canal ni franja de territori sota sobirania nord-americana. Sembla que la solució podria ser la compra d'aquests terrenys. Washington necessita urgentment entrenar els seus servents.

Mentrestant, l'experiència del **Centro Regional de Entrenamiento Militar**, també a Puerto Castillo, sembla que ha estat útil per als nord-americans: s'han entrenat uns 4.000 salvadorenys i uns 1.500 hondurenys. Ningú no pot dir que no hagin fet feina, tot mirant què són avui Hondures i El Salvador.

1er ANIVERSARI DE 'EX

El passat 21 d'octubre, el Comitè del Guinardó per la Pau i el Desarmament va celebrar un doble aniversari. D'una banda, el segon any des de la creació del Comitè, un dels primers que va néixer a Barcelona, entre els molts que avui funcionen; d'altra banda, el primer aniversari de la presentació de l'exposició itinerant que va elaborar el Comitè, i celebrada de forma pública el 16 d'octubre de 1983.

Durant aquest any l'exposició ha circulat gairebé sense parar visitant instituts, facultats, centres cívics i ateneus, aules de cultura i escoles d'estiu, dels barris de l'Eixample, Poble Nou, Sagrada Família, Horta, Nou Barris i el mateix Guinardó i de les poblacions de Cerdanyola, Santa Coloma, Sant Boi, L'Hospitalet, Sabadell, Badalona, Súria, Pallejà, Valls, Reus i Granollers. Ha estat visi-

2 de desembre: MARXEM D

La jornada del 2 de desembre significarà u[na fita estatal] una acció impulsada per la Coordinadora [de c]descentralitzadament a un important nomb[re red]el 20 de maig o el 3 de juny, on les accions [resu]Madrid. En aquest cas, independentment d[a]impressiona el llistat: Burgos, Manresa, C[eres,] Múrcia, Salamanca, Saragossa, Valladolid, [Ovied]Toledo, Palma de Mallorca, Logroño, Sev[illa...] d'aquestes poblacions es congregaren de 5[0 a] 10.000 persones fent cadenes, muralles que abraçaven part de les ciutats etc.

L'EXPOSICIÓ PER LA PAU DEL GUINARDÓ

tada per milers de persones i l'acollida rebuda ha superat de llarg totes les previsions que el Comitè del Guinardó havia fet.

La festa del doble aniversari va resultar un èxit, tot i que el temps no va acompanyar gens. Prop d'un miler de persones vàren passar al llarg del dia per la plaça Puig i Alfonso, del Guinardó, per tal de veure l'exposició, prendre un aperitiu, seguir les actuacions dels diables de Nou Barris o del grup d'animació FLIC-FLAC, observar-se en els vídeos de la Cadena per la Pau del 20 de maig, o menjar-se la "botifarra a l'OTAN", que configurava el plat fort del dinar.

Tot això va ser presidit per la figura d'en Pinotxo, personatge protagonista de la festa, què es titolava: "i l'OTAN...?". Com recordareu, el nas d'en Pinotxo creixia i creixia a mesura que insistia en prendre el pèl als altres. Convindria doncs, que alguns dels qui abans no manaven i ara ens manen adquirissin un aparell per mesurar distàncies i comprovessin, un dia sí i l'altre també, davant del mirall, la longitud del seu nas. Encara hi són a temps. Demà ja pot ser tard! Creix, oi? Doncs no diguis mentides. "I l'OTAN...?".

Nota informativa: L'exposició segueix en circulació. Es composa de: un panell de 229 cm. d'alçada per 122 d'amplada; sis panells de 203x244 cm., un de 203x162 cm. i un altre de 200x101 cm; a més, tres figures de 244x122 cm., una de 488x122 (desmontable) i la darrera, de 244x165. Si esteu interessats en obtenir-la podeu trucar al telèfon 255 30 83 (Carlos Alonso), i sereu informats dels detalls relatius a les condicions econòmiques i de transport.

Una comunitat cristiana per la pau

La comunitat cristiana Germanor s'ha adreçat a la nostra revista per fer-nos saber que ells també estan treballant per la Pau i el desenvolupament. Ens envien el seu manifest, on deixen ben palès el seu convenciment que avui "la Pau és possible, és necessària, és urgent i és exigible", així com la seva voluntat de lluitar a nivell personal i col.lectiu contra la cursa d'armaments i contra la injustícia i els desequilibris entre els pobles, que també fan possible la guerra. Ens diuen que estan oberts a tots els suggeriments que es vulguin fer, sobretot si són per endegar accions concretes per aconseguir les finalitats que es proposen. Ja ho sabeu, si voleu entrar en contacte amb ells dirigiu-vos a COMUNITAT CRISTIANA GERMANOR, Plaça Sagrada Familia, 5 baixos - Barcelona 25.

...XEM DE L'OTAN

...arà una fita important dins el moviment per la pau espanyol: per primer cop ...dora estatal d'organitzacions pacifistes s'ha seguit ...nombre de capitals espanyoles. S'ha anat molt més lluny que ...ccions es reduiren, respectivament, a Barcelona i ...ent del resultat concret a cada lloc, ...a, Càceres, Cartagena, Granada, ...dolid, Oviedo, Badajoz, ..., Sevilla... Arreu ...de 500 a ...s

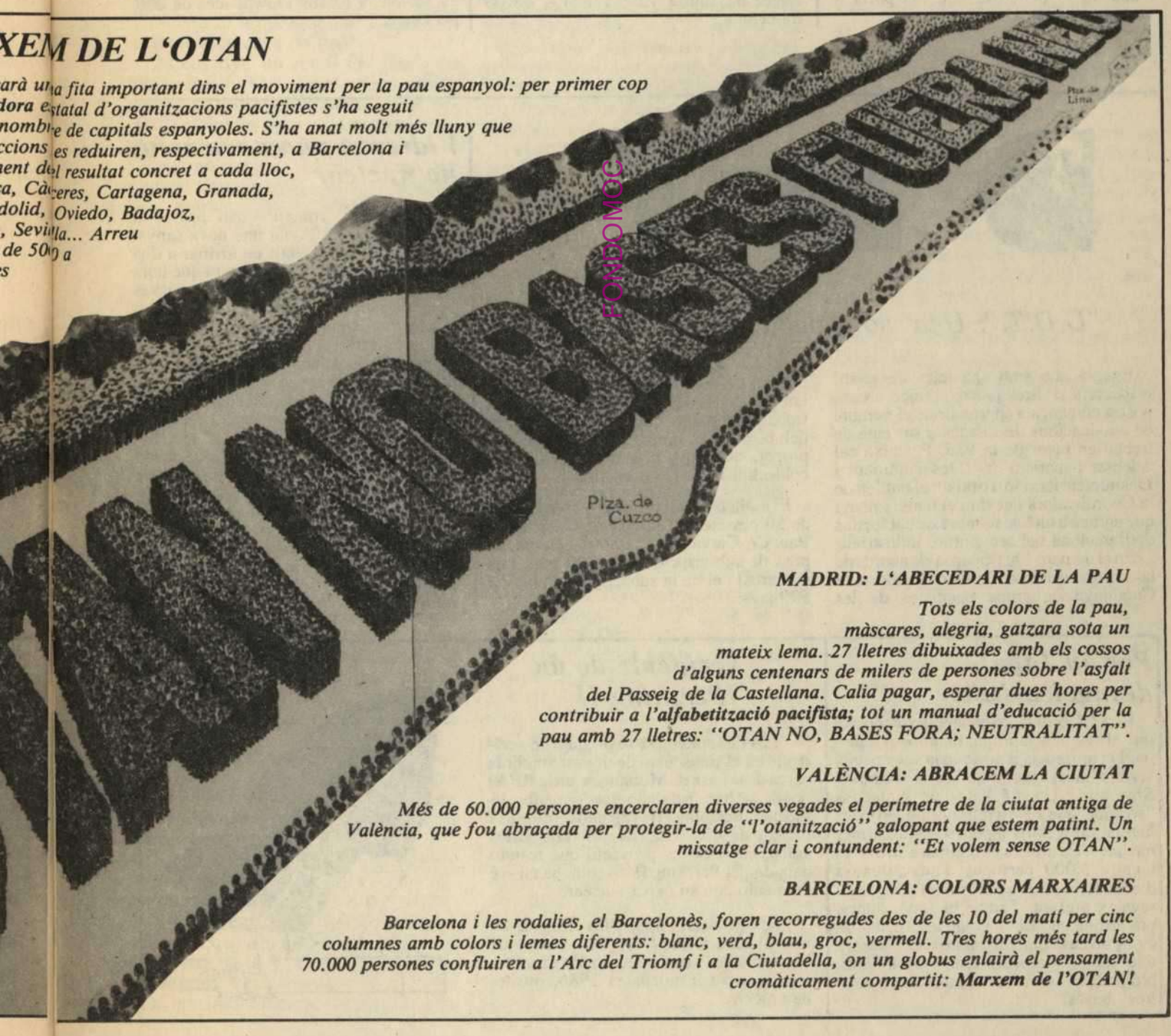

MADRID: L'ABECEDARI DE LA PAU

Tots els colors de la pau, màscares, alegria, gatzara sota un mateix lema. 27 lletres dibuixades amb els cossos d'alguns centenars de milers de persones sobre l'asfalt del Passeig de la Castellana. Calia pagar, esperar dues hores per contribuir a l'alfabetització pacifista; tot un manual d'educació per la pau amb 27 lletres: "OTAN NO, BASES FORA; NEUTRALITAT".

VALÈNCIA: ABRACEM LA CIUTAT

Més de 60.000 persones encerclaren diverses vegades el perímetre de la ciutat antiga de València, que fou abraçada per protegir-la de "l'otanització" galopant que estem patint. Un missatge clar i contundent: "Et volem sense OTAN".

BARCELONA: COLORS MARXAIRES

Barcelona i les rodalies, el Barcelonès, foren recorregudes des de les 10 del matí per cinc columnes amb colors i lemes diferents: blanc, verd, blau, groc, vermell. Tres hores més tard les 70.000 persones confluiren a l'Arc del Triomf i a la Ciutadella, on un globus enlairà el pensament cromàticament compartit: ***Marxem de l'OTAN!***

El llibre de la pau

El llibre de Bernard Benson ha estat traduït al català. Una iniciativa de Justicia i Pau amb la col.laboració de l'Ajuntament d'Arbúcies, la Caixa de Barcelona i la Diputació de Barcelona ha fet que editorial Claret publiqués aquesta història de com un nen, tot parlant per televisió, aconsegui iniciar el procés de pacificació. "Pensar només a protegir-nos dels nostres veins és el camí de les armes que porta a la guerra. Pensar a protegir-los de nosaltres mateixos és la via del desarmament que porta a la pau". Aquesta idea senzilla és un exemple del fil argumental del llibre: ens calen les qualitats dels nens, sinceritat i raonament sense deformar, per escapar d'una lògica poderosa que ens porta a la destrucció.

Sobre Pau/Sobre Paz: Una publicació molt útil

La secció de Pau i Conflictes del CIDOB ha posat en marxa una publicació utilíssima per a totes les persones interessades en la lluita per la pau, especialment per als grups. Es tracta d'un "paquet" amb dades sobre bibliografia comentada, índex de llibres relacionats amb la temàtica, sumaris de revistes i explicacions detallades de què són, què fan i com subscriure's, documentació, centres, contactes, seminaris i reunions, estudis, etc. Un conjunt d'informació mínima, ja classificada, que permet anar ampliant els coneixements sobre els temes relacionats amb la pau, la defensa, les relacions internacionals, etc. Fins ara n'han sortit quatre números. **Sobre Pau** és bimestral (6 números l'any); la subscripció costa 1.500 pessetes. Podeu escriure a CIDOB, Secció d'estudis sobre Pau i Conflictes, Roger de Llúria 125, 1er. 1.ª, 08037 Barcelona.

No a la proliferació: Bloqueig australià a les mines d'urani

Roxby Downs, la mina d'urani potencialment més gran del món ha estat bloquejada per pacifistes australians des del 19 d'agost fins a finals d'octubre. L'acció es trobà amb la dificultat de què una zona de 100 quilòmetres quadrats al voltant de la mina era territori vedat al trànsit i vigilat per la policia. L'exemple de Greenham, però, semblava animar els australians: un cop la policia trobà un campament a un quilòmetre de l'administració; diverses dones foren arrestades per tallar la valla d'accés, etc. Un grup de metges i treballadors de la sanitat intentà arribar a la mina per parlar amb els minaires dels perills relacionats amb la seva feina d'extracció d'urani; la policia impedí el seu accés.

Durant l'any 1984 han estat detingudes en accions a Roxby Downs més de 200 persones.

FONDOMOC

"D.D.T.": Una nova publicació per la pau

Encara que amb una mica de retard respecte a d'altres països, també a casa nostra comença a engrandir-se el nombre de publicacions destinades a ser eina de treball en favor de la Pau. Per això cal celebrar l'aparició de **"Desarmament i Desnuclearització Totals"**, el butlletí de la Coordinadora que duu el mateix nom i que agrupa a un bon nombre de col.lectius de Barcelona i el seu cinturó industrial.

En el número 1 hi trobareu els acords de la darrera reunió de la Coordinadora de Catalunya de grups pacifistes de les accions del mes de setembre en solidaritat amb les dones de Greenham Common; la trobada del Bagès, contra la militarització del territori, i també una agenda dels propers actes que preparen els diferents col.lectius de la Coordinadora.

El butlletí té vuit pàgines i el seu preu és de 50 pessetes. L'adreça és: Casal de la Pau: C/. Cervantes, 2; 08002 - Barna. El preu de subscripció és de 300 ptes. (sis números) i el de la subscripció d'ajut, de 500 ptes.

Vidreres: una nova zona no nuclear

Conductors, compte quan passeu a prop de vidreres. Aviat una nova sanyal s'afegirà a les habituals en arribar a una població: cartells que expressin que hom ha escoltat la voluntat popular; aquí no és possible fabricar, instal.lar, estacionar o transportar armes nuclears. Fins i tot la prop de Vidreres. Aviat una nova senyal del Comitè local per la pau i el desarmament Ramon Garriga, fou votada amb consciència, amb desobediència electoral: 6 vots a favor (3 socialistes, 2 independents i 1 de CiU) i 3 en contra (2 socialistes i 1 independent). El vot de l'alcalde fou negatiu. Un èxit per a Vidreres i per al seu Comitè per la pau, que es presentà el 9 d'octubre propassat. Diuen que "estan en peu de pau", una pau que consideren possible i lligada a un món just. Esperem que el seu exemple arreli molt i aviat. Som més dels que voldrien però menys dels que voldríem.

Per un Japó desnuclearitzat

El 53,5% dels joves japonesos no vol que el seu país fabriqui, mantingui o permeti la presència d'armes a la seva nació, segons investigació del diari **Yomiuri Shimbun**. Un 65,3% dels ciutadans "sospita" que els vaixells nord-americans han entrat a ports japonesos amb armes nuclears. La mostra es realitzà a 250 llocs i entre 3.000 persones d'uns 20 anys d'edat. El record de Hiroshima i Nagasaki segueix present. També al Japó, doncs, preferirien que EE.UU. no usés instal.lacions de casa per emmagatzemar, encara que transitòriament, armes atòmiques. No podrien servir per al mateix les "nostres" bases?

Accidente de un Pershing II

El 24 de septiembre se produjo un accidente en el transcurso de unas maniobras cerca de la base de Mutlangen, en la RFA, donde se han instalado por lo menos 36 misiles Pershing II (algunos informes hablan de 45). Uno de los transportes volcó, cayendo un proyectil que resultó dañado. El Pershing II no contaba en ese momento con su ogiva nuclear.

Por otro lado, siguen los trabajos de acondicionamiento de las bases de Hasselbach/Wuschheim donde está previsto que se instalen, en 1986, misiles de crucero.

CONVERSES FILOLÒGIQUES

per Pompeu de Pau

Qualsevol nit pot sortir el mot

Cap al tard d'una tarda de tardor, llegeixo apassionadament l'obra clàssica de crítica a les converses d'armaments ("Sobre la futilidad de lo inútil"), quan la veu d'Alicia m'interromp:

—Pompeu: què és desnuclearització?

—I tú m'ho preguntes? Desnuclearització és cosa de tots!

M'ensenya un retall de diari que està classificant: el parlament català està discutint una proposta de declarar Catalunya "zona desnuclearitzada" i ha descartat l'ús de l'expressió "zona no nuclear" perquè diuen que aquest terme implicaria la renúncia a les centrals d'Ascó i Vandellós.

—Ah! —em sorprenc—, pensava que "zona no nuclear" i "zona desnuclearitzada" eren el mateix i volíen dir la renúncia a tota mena de nuclearització, tant civil com militar.

—Això pensava jo també. Espera. Ho miraré al Diccionari —l'Alicia s'aixeca i agafa el Fabra— aquí no hi és. Ni com a substantiu ni com a verb.

—És lògic: segons l'Estatut d'autonomia, la Generalitat no té competències ni en matèria d'energia nuclear ni de defensa. No tindria sentir disposar d'una paraula per expressar un concepte —la desnuclearització— que no podem realitzar. Es inútil tenir una paraula que vés a saber quan podries utilitzar. El verb, per exemple, seria totalment irregular: la primera i segona persones tant del singular com del plural serien inconjugables per manca de competències. I també la tercera persona del plural, perquè "ells" més que desnuclearitzar el que solen fer és nuclearitzar tot el que poden.

—Possiblement podríem conjugarlo en futur —diu l'Alícia mentre guarda el Fabra— En tot cas, sempre és un pas convertir un territori en zona lliure d'armes nuclears...

—Sí, clar: la prohibició de la investigació, desenvolupament, fabricació, instal.lació, emmagatzament o circulació i utilització d'armes nuclears. Per cert, què diu el diari dels vaixells de guerra de la VI Flota nord-americana amb dotació nuclear que utilitzen les instal.lacions portuàries de Barcelona i Tarragona?

—No en diu res.

—Curiosa aquesta "desnuclearització a la catalana": exclou la vessant civil i no afecta a la militar!

—Molt curiosa, sí! —diu Alícia. I segueix classificant retalls. S'atura i me'n ensenya un altre: un dels 10 punts de la proposta de "consens" del Felipe és el manteniment de la desnuclearització del territori espanyol. També aquesta modalitat de desnuclearització "a l'espanyola" és prou curiosa.

—Certament —em sorprenc de nou—: una desnuclearització compatible amb un grapat de centrals nu-

clears, amb l'explotació de mineria d'urani, amb l'ajornament permanent de la signatura del Tractat de No Proliferació Nuclear, amb la investigació de tecnologies apropiades per a l'obtenció d'armament atòmic, amb l'existència de bases militars estranjeres que ens converteixen en blanc nuclear en cas de guerra, amb la pertinença a un dels blocs que alimenta la cursa de les armes nuclears...

—No pot ser. —diu l'Alícia—. "Desnuclearización" no pot significar això, en castellà. Ho miraré al diccionari. Aquí no hi haurà problemes de competències, oi? —diu mentre obre el diccionari de la Real Academia. I constata que tampoc hi és—: Però, què passa? No existeix la paraula o no és possible el concepte? Es la desnuclearització un impossible?, una utopia?, o...?

Somric amargament:

—No. No és això. És que els diccionaris són l'argot dels poderosos i dels lletratinents, hi guarden les paraules que controlen, les que diuen el que ells volen. "Desnuclearització" no és una de les seves. La veu dels sense veu no té veus al diccionari.

—Però, si no és de les seves, si és de les nostres, per què ens la prenen? què en faran? Tú creus que els hi servirà per alguna cosa?

—D'entrada no... però mai se sap: potser per finalitats electorals, per fer maco en els programes, per omplir un decàleg, o per fer jocs de paraules com ara i fer que signifiqui una cosa diferent del que vol dir o fins i tot fer que acabin per no voler dir res.

L'Alícia es queda pensativa i fa que no amb el cap:

—La qüestió —insisteix—, és si es pot fer que les paraules signifiquin tantes coses diferents.

Somric. Sabia que acabaria dientho. I no em puc estar de contestar-li:

—La qüestió és saber qui és el que mana. I prou.

Fa que no altre cop:

—No podem consentir-ho.

—Ni consensuar-ho.

—Hem de fer alguna cosa —em diu, i els seus ulls són més insistents que les paraules. I té raó.

Agafo paper i escric: "Desnuclearització. f. pop. llenguatge dels amics de la terra i els amants de la vida. Vol dir: nuclear ni civil ni militar. El seu diminutiu més urgent és "zona lliure d'armes nuclears".

Alicia ho llegeix.

—Què en faràs? Penses enviar-lo a l'altre Pompeu perquè ho inclogui en el diccionari? Pel que dius és inútil. Tinc una idea millor. Vine amb mi.

Sortim al carrer. És de nit. Qualsevol nit pot sortir el mot... a la paret escrit amb guix.

(*) La Redacció agraeix la col.laboració per fer possible aquesta pàgina de —per ordre d'aparició— Jaume Sisa, G.A. Bécquer, La Norma, el responsable de marketing del PSOE, Lewis Carroll i Bertold Brecht.

FONDOMOC

HIROSHIMA
NAGASAKI

Ciutats Mortes

EXPOSICIÓ

FONDOMOC

Lloc: Vestíbul Universitat Plaça Universitat

del 20 de desembre

al 30 de gener

horari: de 9 a 20h.

organitzen: comitè antinuclear de catalunya | centre de treball i documentació

col·laboren: universitat de barcelona